

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

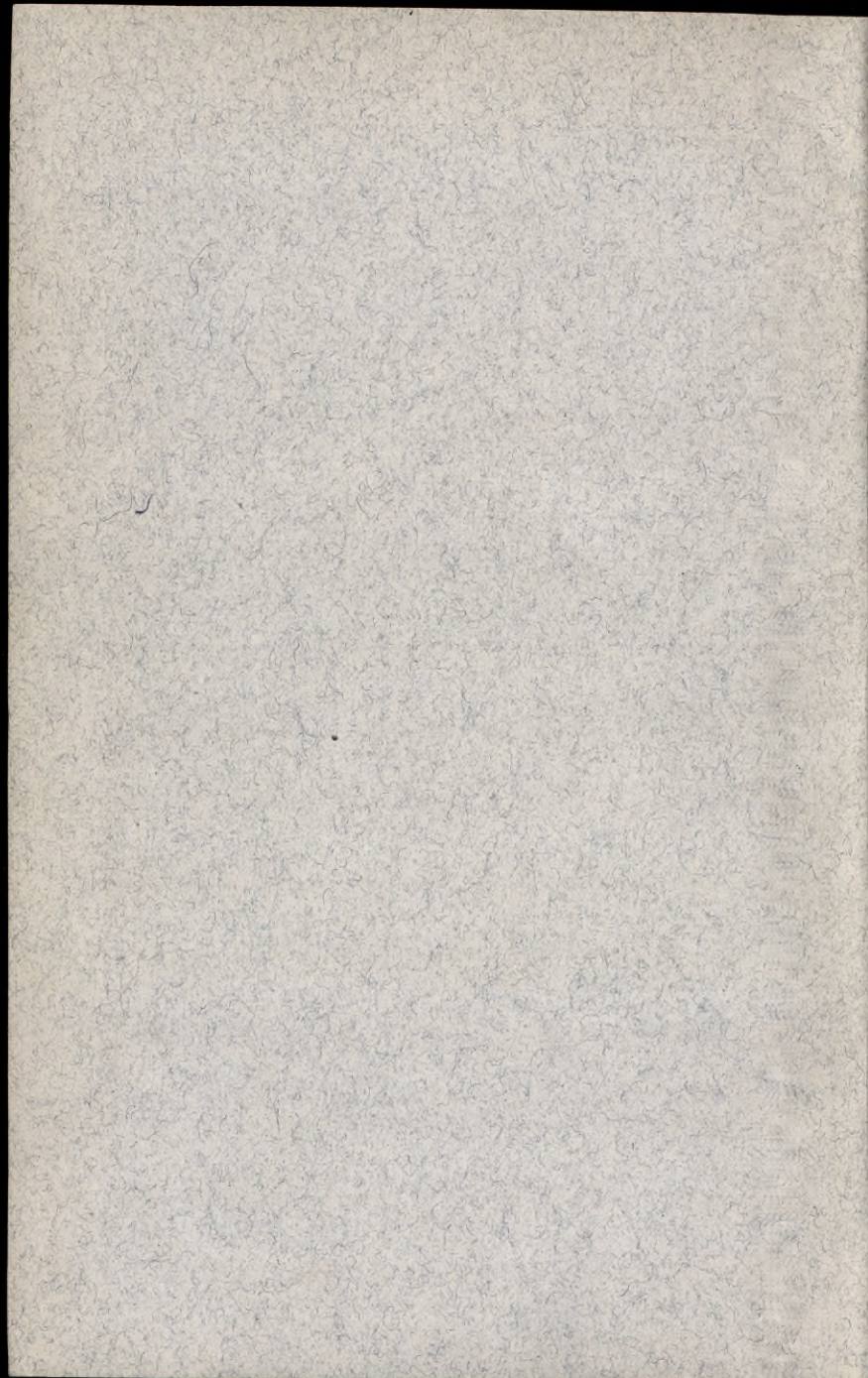
KAPTEN SEVERIN

HISTORISK BERÄTTELSE FRÅN CARL XI° TID
AF I. O. ÅBERG. STOCKHOLM - NILS GLEERUP

STOCKHOLM,
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION.

Pris: 1 krona 25 öre.

KAPTEN SEVERIN

HISTORISK BERÄTTELSE FRÅN KARL XI:s TID

AF

J. O. ÅBERG

STOCKHOLM
NILS GLEERUPS FÖRLAGSEXPEDITION

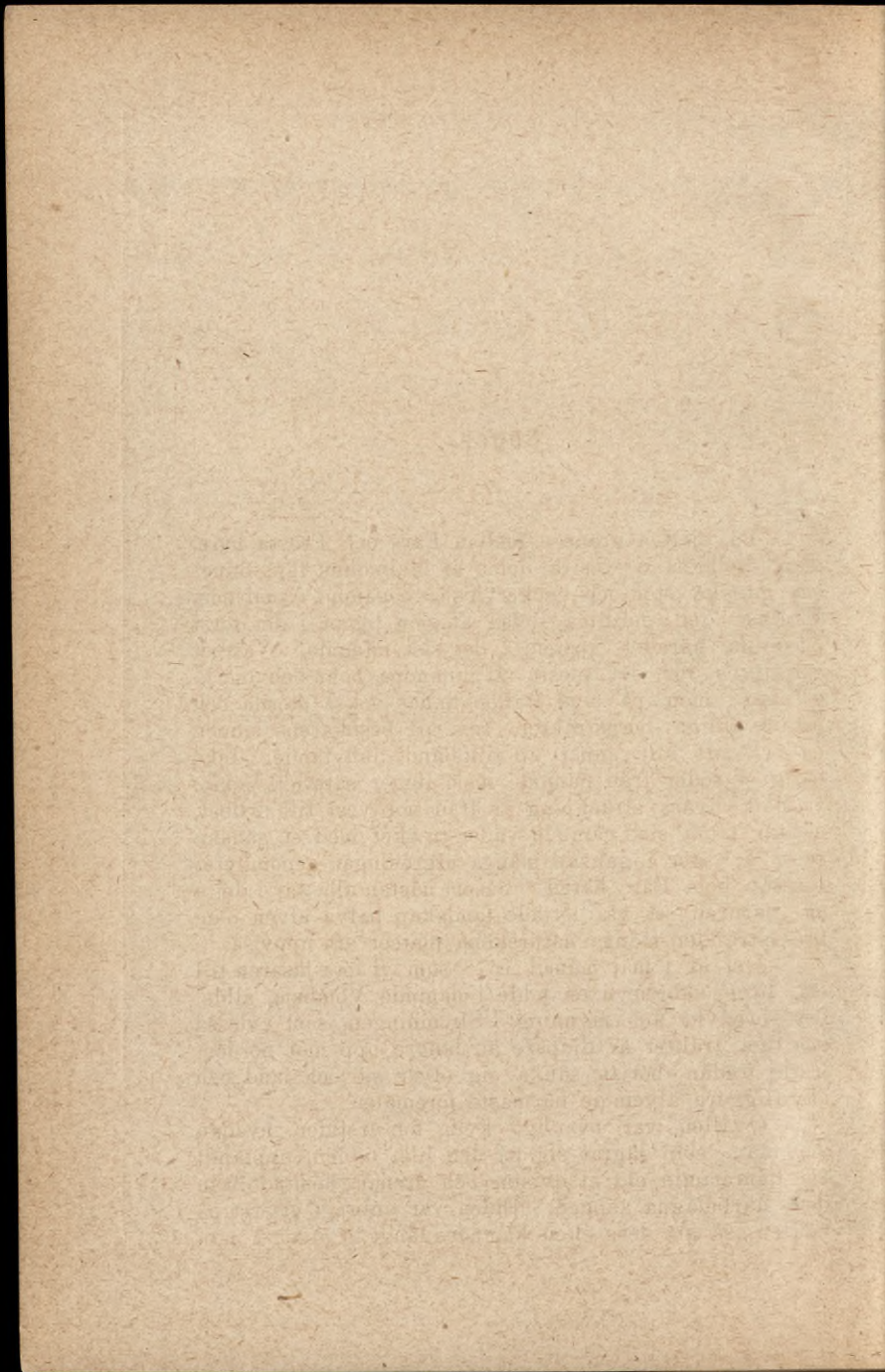
STOCKHOLM

TRYCKT HOS A. L. NORMANS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG, 1882.

KAPTEN SEVERIN

HISTORISK BERÄTTELSE FRÅN CARL XIES TID
AF LOÅBERG, STOCKHOLM - NILS CLEERUP

I.

Segers.

1.

På sjelfva gränsen mellan Färs och Frosta härad, belägna i vestra delen af Malmöhus län, finnes en ganska stor och vacker insjö, benämnd Vombsjön. Endast den nordliga delen af sjön ligger i det först nämnda häradet, resten i det sist nämnda. Vattnet omgifves för det mesta af lummiga bok- och björkskogar, men på sina ställen finnas också sterila och ogästvänliga bergstrakter, som på besökarens sinnen utöfva ett allt annat än tilltalande inflytande. Icke långt i söder från nämnde insjö ligger säteriet Vomb. Insjön, hvars sträckning är från nordvest till sydost, slutar i det sist nämnde väderstreck med en ganska stor å, som i ganska många utgreningar genomflyter nästan hela Färs härad. Såsom nästan alla åar i detta af naturen så väl lottade landskap hafva äfven denas stränder många natursköna platser att uppvisa.

Det är i maj månad 1678 som vi föra läsaren till en liten skogbevuxen udde i nämnde Vombsjö, alldeles bredvid åns mynning. Skymningen, som i dessa sydliga trakter är djupare än längre upp mot nord, hade redan börjat sänka sig öfver sjö och land och ottydliggöra äfven de närmaste föremålen.

Qvällen var ovanligt kylig för årstiden, hvadan de män, som lägrat sig på den lilla udden, upptändt en flammande eld af qvistar och grenar, hemtade från den närbelägna skogen. Elden var anbragt ytterst på udden, så att dess sken kastades långt ut öfver Vomb-

sjöns lugna yta, och gaf åt den ett fantastiskt oroligt sväfvande skimmer. Vårqvällen var så lugn, att man utan ansträngning kunde höra en qvist falla till marken. Det sus, som klagande och suckande plägar genomfara skogsträdens kronor, hördes icke mera; äfven det hade gått till hvila.

Vi vilja nu göra vår första bekantskap med de förut omnämnde båda männen vid den flammande elden.

Den längste, han, som tagit plats på en hög mossig sten, var en reslig karl med grofva och fräkniga drag, hvilka tydligt borgade för att hans inre stod i fullkomlig harmoni dermed. Ur de djupt liggande nästan gula kattögonen lyste en ständig lömskhet, som egaren till ögonen mängen gång förgäfvets sökte gifva ett helt motsatt uttryck. Det såg ut som om skaparen genom att förläna honom detta bevis på den inneboende kattnaturen, dermed haft för afsigt att lemna dem, med hvilka han skulle råka i beröring, ett medel att lära känna hans verkliga sinnelag, innan tydliga yttringar deraf visade sig i hans handlingar. Gestalten var fulla sex fot och således icke långt ifrån en Goliaths. De breda skuldrorne och den korta muskullösa »tjurnacken» ådagalade äfven, att en ofantlig styrka fanns hos denne man. Han kallades allmänt i hela Skåne, samt i svenske och danske härarne för kapten Severin, en titel, som han sjelf, såsom anförare för ett af de betydligaste snapphanebanden, tillagt sig. Det hörde nemligen till vanligheterna att desse rövvaranförare togo sig dylika titlar (somlige nöjde sig också med att låta kalla sig löjtnant), och danskarne voro nog sluge och erfarne, att icke beröfva sina bundsförvandter hvad som kittlade deras fåfänga, utan uppmuntrade den i stället.

Kapten Severins kamrat låg raklång utsträckt på det späda vårgräset och värmde med synbart välbehag sina stora och klumpiga fötter, dem han höll så nära elden, att en vanlig människa icke skulle kunnat hålla dem i detta läge ett par minuter utan att bli halfstekt.

Kapten Severin utropade också, sedan han en stund betraktat den liggande kamraten, samt med för-

undran sett huru han närmade fötterna till eldstaden i stället för att aflägsna dem derifrån:

»Är du galen, Lille-Matts; du bränner ju upp dina fötter! Eller kanske att du blifvit gjord hård mot både kulor, svärd och eld?»

»Jaja, något sattyg måste det vara», inföll Lille-Matts skrattande, »ty allt sedan min barndom har jag kunnat tåla närheten af eld mera än alla andra.»

Lille-Matts, som innan han gifvit sig till snapphanarne, hade varit underofficer vid ett svenskt regemente, gjorde fullt skäl för namnet hvad kroppen beträffade. Hur mycket han än sträckte på sig kunde han omöjligt nå sin länge kamrat längre än till bröstet. Men senig och knotig var han och hans rörelser voro snabba som fiskens, när denne är i sitt element.

Lille-Matts var derfor mera fruktad i ett envige än kapten Severin, ty dennes rörelser voro mera afmätta och i följd deraf också långsammare. I följd deraf hyste den sist nämnde icke så liten respekt för sin lille kamrat, och betänkte sig mer än en gång innan han lät det komma till handgemäng.

Just som Lille-Matts låg der och med en förnöjd uppsyn tittade än in i den sprakande elden, än upp till den fullkomligt klara himmelen, der den ena stjeran efter den andra småningom började tindra fram, uppgaf han ett kort till hälften hest skratt, hvarefter han utbrast:

»Ja, det var, ta mej Håken, ett godt kap jag gjorde den gången!»

Kapten Severin betraktade några minuter den storskrattande kamraten utan att säga ett enda ord. Han väntade synbarligen på, att Lille-Matts sjelf skulle tydligare förklara sitt plötsliga utrop. Men då minut efter minut förgick, utan att han gjorde detta, kunde kaptenen ej längre hålla sig, utan brast ut i dessa ord, som alltför tydligt röjde den inom honom boende otåligheten:

»Hvarför skrattar du så der? Har du gjort någon fångst igen?»

»Jo, det kan du slå dig i backen på, kapten»,

svarade Lille-Matts och skrattade ännu mera högljudd än tillförne.

»Hvem då? Vet du, Matts, så snart det är fråga om dylikt byte, då är jag alltid nyfiken. Hvem är det som du har knipit?»

»Ingen mer och ingen mindre än rättaren på Söfdeborg.»

Vid detta svar från Lille-Matts' läppar hoppade kapten Severin ned från stenen och utropade, i det han våldsamt knöt båda händerna:

»Så har jag då honom ändteligen i mitt våld, honom, som så länge stått mig i vägen hos Elsa!»

»Hvem är Elsa?» sporde Lille-Matts och reste sig till hälften upp.

»Hvem hon är», utbrast kapten Severin och såg temligen förvånad ut. »Jaså, du känner henne intel Nej, det är sannt, du är ju en främling här på platsen. Jo du, Elsa är den vackraste flickan i hela Skåne.»

»Det är mycket sagdt», menade Lille-Matts, under det hans mun drog sig till ett tvetydigt leende.

»Men, inte för mycket», svarade kapten Severin buttert och med tonvigt på hvarje ord. »Vi ha växt upp tillsammans och...»

Kaptenen afbröt här sjelf sitt tal och såg sig omkring med nästan förvirrade blickar. Lille-Matts var ej heller sen att taga fasta på detta hans tillstånd.

»Men, sedan du blef snapphane vill hon ej veta af dig», utbrast han.

Kapten Severin teg en stund och det syntes tydligt, att han var ett rof för den häftigaste sinnesrörelse.

»Hvad pratar du för smörja», skrek han slutligen, »hvad har du med den saken att göra?»

»Naturligtvis ingenting», svarade Lille-Matts lugnt och återtog sin förra liggande ställning. »Jag bara antager att så är.»

Detta lugna svar nästan förbryllade kapten Severin. För att i någon mån skingra alla de tankar, som liksom en störtflod strömmade in på honom, började han att på det ifrigaste röra om i elden, så att gnistorne röko upp mot den halfmörka himmelen. Han var sysselsatt dermed en ganska god stund. Slutligen

närmade han sig Lille-Matts, kastade sig ned bredvid honom och sade, i det han upprepade gånger for med händerna öfver ansigtet:

»Jo du, Matts, jag är alldeles galen i Elsa, och det är inte att undra på!»

»Det var Necken», menade Lille-Matts och reste sig upp på armbågen. »Hvad är hon då för en flicka?»

»Dotter till arrendatorn af Söfde qvarn», svarade kapten Severin med så lågmäld stämma, att Lille-Matts knappt hörde det.

»Ja, henne har jag hört omtalas för att vara riktigt vacker», inföll han.

»Jaså», utbrast kapten Severin och fick i blinken ett mycket gladare utseende, »jaså, du har hört det? Hvem har talat om det för dig?»

»Rissle-Jeppa.»

Vid ljudet af detta namn förmörkades kapten Severins ansigte, och han utbrast mera för sig sjelf:

»Känner han Elsa!»

»Mätte väl göra det eftersom han tjenat som dräng på Söfdeborg innan han kom till Knutstorp», svarade Lille-Matts, som hört kaptenens uttalande, med fullkomligt likgiltig stämma.

Han hade knappt hunnit uttala de sista orden, då buskarne nere vid stranden rörde sig häftigare med hvarje sekund. Både kapten Severin och Lille-Matts ryckte fram pistolerna medan de betraktade hvarandra med frågande blickar.

Den först nämnde hade just en mening på läpparne, då en medelstor karl raskt framträdde från de ofvan nämnde strandbuskarne. Då eldskenet föll på hans ansigte, mumlade Lille-Matts, under det han gaf kapten Severin en betydelsefull blick:

»När man talar om trollet, så dansar det i förstugan. Det är Rissle-Jeppa.»

»Nästan i samma ögonblick reste sig kapten Severin upp, mörk och hotande. Utan att yttra ett enda ord riktade han pistolen mot den ankommande.

»Hvem är du?» sporde han samtidigt med att han spände hanen.

Rissle-Jeppa studsade och vågade ej gå längre

fram. Den långa gestalten framför honom gjorde att han betänkte sig innan han uttog nästa steg.

»Hvem är du?» sporde kapten Severin ånyo och visade pistolen.

Rissle-Jeppa blickade sig hastigt omkring och sade derefter, i det han pekade på Lille-Matts:

»Den der känner mig så pass mycket, att han kan intyga, att jag är en ärlig snapphane. Men, hvem du är, som uppträder på detta sätt, det vet *jag* inte, och därför spørjer jag också derom på samma sätt som du.»

Och med dessa ord ryckte den nykomne fram en pistol, den han riktade mot kapten Severins bröst, under det han tillade:

»Ända sedan jag var liten pojke har jag öfvat mig i att skjuta och Knut Thott på Knutstorp har aldrig haft en säkrare skytt, det har han mer än en gång erkänt.»

Lille-Matts hade ännu icke sagt något för att medla fred. Då han nu såg på ryckningarne i kapten Severins ansigte, att den återhållna vreden började få öfverhand med honom, gick han skyndsamt emellan, under det han sade:

»Jag känner Rissle-Jeppa och vet att han, såsom han sagt, är en rätt snapphane. Ned med pistolen, kapten Severin», fortfor han derefter i hotande ton, »annars får du också med mig att göra.»

Endast motvilligt och med tydlig harm i sina blickar sänkte kaptenen vapnet.

Rissle-Jeppa hade knappt hört kaptenens namn, som var allmänt känt i hela Skåne, förrän också han lät sitt vapen sjunka.

»Jaså», utbrast han derefter, under det han gick fram och bjöd kaptenen sin hand, »du är den kapten Severin, om hvilken hela Skåne talar, och som fruktas så mycket af svensken. Det är med stor fögnad som jag ställer mig under ditt befäl.»

Detta öppenhetiga och på samma gång smickrande språk försonade genast kaptenen. Han mottog också Rissle-Jeppas erbjudna hand och skakade den vänligt under det han sade:

»Du är välkommen, ty du tyckes vara en be-
hjärtad man. Jag har också hört ditt namn och det
var bra att du kom hit. Jag behöfver kraftigt och
listigt folk, ty nu slå Ascheberg, Hummer och Gyllen-
stierna efter oss mera än någonsin. Hin allena vet,
hur de kunna spåra upp våra gömställen, men säkert
är, att vi inte få någon ro, och snart ha vi dem väl
öfver oss här också.»

»Jag vet hvem det är, som hjälper Hummer med
att spåra upp våra gömställen», svarade Rissle-Jeppa
argt. »Det fick jag höra på Knutstorp.»

»Hvem är det?» sporde kapten Severin och Lille-
Matts ifrigt och på samma gång.

»Gästgifvaren Nils Nilsson i Markaryd är det. Han
är den slugaste karl i hela svenska hären, säges det.»

»Känner någon af er honom till utseendet», sporde
kaptenen med dyster stämma.

»Nej», svarade Lille-Matts och Rissle-Jeppa sam-
tidigt.

Kapten Severin funderade en ganska lång tid un-
der det han ifrigt gick fram och tillbaka mellan elden
och vattenbrynet. Slutligen sade han, i det han ställde
sig framför Rissle-Jeppa:

»Vet du hvar gästgifvaren finnes nu?»

»Nej, hur ska' jag kunna veta det, när jag aldrig
sett honom.»

Lille-Matts inföll nu, i det han närmade sig kapten
Severin och hotande betraktade honom:

»Håll inne med sådant prat, det råder jag dig
till». Och med lägre röst fortsatte han. »Du vet, att
jag har mitt starka parti här, och att det således inte
duger att du morskar dig allt för mycket. Kom ihåg
det en gång för alla.»

Kapten Severin vågade ej besvara denna hotelse,
men af de blickar han gaf Lille-Matts syntes det tyd-
ligt, att denne ännu mera hade ådragit sig kaptenens
hat. Lille-Matts fortfor:

»Om du vågar förgripa dig mot Rissle-Jeppa, så
må du veta, att du får med mig att göra.»

Utan att svara drog sig kapten Severin längre
in bland buskarne, der närmare ett hundratal snapp-

hanar slumrade. Det grymtande läte, som undföll hans läppar innan han lemnade de båda vännerna Lille-Matts och Rissle-Jeppa ensamme vid elden, borgade dock för, att hans lynne icke för närvarande var det bästa. För sig sjelf svor han dock på, att han skulle komma ihåg den oförrätt, som enligt hans förmenande tillfogats honom af Lille-Matts.

2.

En mil söder från Wombsjön, fogelvägen räknadt, ligger adliga herresätet Söfdeborg vid den så kallade lilla Söfdesjön. Nämnde insjö bar detta namn vid tiden för denna berättelse. En liten å förenar lilla Söfdesjön med stora Söfdesjön, som är nära en half mil lång och knappt en fjerdedels mil bred. Vid det ställe der nämnde å flöt in i den sist nämnde sjön låg Söfde qvarn, en liten oansenlig byggnad, nästan färdig att falla omkull för de stormilar, som höst och vår gjorde stort afbräck på skogen i trakten.

Söfdeborg egdes vid den tid, som här skildras, det vill säga år 1678, af herr Tage Holstrup, en i Danmark född adelsman, af stolt och högmodig natur, samt i hemlighet tillgifven konung Kristian, för hvilken han vid dennes första uppträdande på skånsk jord, öppet tagit parti.

Men då Karl XI hade allt större framgångar öfver sin motståndare, ansåg herr Tage att det var klokast att taga skeden i vackra handen, hvadan han i ett nu slog om och hycklade vänskap för svenskarne.

Söfdeborgs underlydande, som dock hade fullt reda på sin husbondes egentliga tänkesätt, hviskade också sins emellan om falskhet och hyckleri, och önskade ingenting heldre, än att han slutligen måtte bli fast och få lönen för sitt dubbla och oärliga handlingssätt.

Tage Holstrup var enkling sedan flere år tillbaka före början af denna berättelse. De två barn (en son och en dotter), med hvilka hans äktenskap varit väl-

signadt, hade aflidit redan som unga och folket såg i dessa familjeolyckor ett rättvist himmelens straff för alla de grymheter han begått och för den hårdhet, nära nog hjertlöshet, han städse visat sin ädla och godhertade hustru.

Då vi nu göra herr Tages bekantskap hade han nyss fyllt sina femtio år. Man skulle i följd deraf ha trott att »gubbstuten» såsom han benämndes man och man emellan, nu slagit alla kärleksgriller ur hågen, men de, som tänkte så, bedrogo sig högeligen.

Söfde qvarn, till hvilken herr Tage var egare, arrenderades af mjölnaren Sven Torne. Han var en duktig och arbetsam karl, som knogade från morgon till qväll för att skaffa föda och kläder åt sig, hustru och ett barn, den vackra och godhertade Elsa, samt för att på intet sätt bli på efterkälken med den ganska dryga arrendesumman.

Sven Torne hade också under de tre år han redan arrenderat Söfde qvarn, lyckats att till punkt och pricka fullgöra sina förbindelser till husbonden. Förnämsta orsaken dertill var också, att han hade de fleste kunderne icke blott i Färs, utan äfven i närgränsande härad och detta i följd af den stora omsorg han nedlade på sitt arbete, och den ärlighet hvarmed han behandlade sina kunder. Det dröjde icke heller synnerligt länge, förrän Sven Torne fick namn om sig att vara södra Skånes skickligaste och bäste mjölnare.

Under tiden växte Elsa upp och blef utan gensägelse traktens fagraste mö. Så fort hon fyllt sitt sextonde år, då hon ansågs giftasvuxen, strömmade också friare i massor till Söfde qvarn. Hvar och en bemödade sig på det ifrigaste om, att vinna ungmöns tycke och bifall till den äktenskapliga föreningen. Men Elsa svarade alltid under det hon skakade sitt täcka hufvud:

»Inte har jag ännu tänkt på det der. Jag är ju så ung.»

Men då friarne blefvo mer och mer enwise afspisade hon dem tvärt med denna förklaring:

»Fråga far och mor så få ni höra hvad de säga.»

Och nu blefvo Sven Torne och hans präktiga

gumma å sin sida alldeles öfverlupne af friare. Gummans svar löd alltid: »Gå ned till far i qvarnen», och när de alltså kommo dit fingo de detta besked af gubben: »Gå hem till mor i stugan.» Och på detta sätt fingo de giftaslystne pojkarne springa med limstången den ena dagen efter den andra.

Slutligen ledsnade de dock vid detta spring och drogo sig tillbaka. Somlige hoppades dock på bättre tider och att Elsa nog skulle ändra sig då hon fick ett par år till på nacken, andra deremot utspridde taktlöst nog i bygden, att den vackra mjölnarflickan var stursk öfver sin fågring, och att hon, om hon skulle gifta sig, endast ville ha en herreman. Detta nedriga förtal kom snart till den lilla mjölnarfamiljens öron. Gubben Sven blef i förstone arg och svor långa eder öfver belackarne, men lugnade sig snart då gumman och Elsa togo saken så lugnt, att de endast skrattade åt de afsnästes bemödanden att förklena henne. Småningom föll saken i glömska och Sven Torne var till slut ganska belåten med att saken nu stod på sådana fötter som den gjorde.

Men, denna glädje skulle icke bli af lång varaktighet. Ett oväder sammandrog sig efter hand öfver den lilla mjölnarfamiljens hufvud.

Efter ett par års vistande i utlandet hemkom herr Tage. Genast vid första anblicken af Elsa betogs den gamle af en häftig lidelse till henne. Några veckor dolde han likväl densamma, men en dag, då Elsa var skickad af fadren för att betala qvartalsarrendet, var herr Tage nog låg och gemen att öppet göra henne de för en oskyldig qvinna mest kränkande anbud, naturligtvis under edliga löften att hon skulle »må som en prinsessa», såsom hans ord föllo sig.

Djupt sårad och under den ytterligaste förskräckelse flydde Elsa hem och kom upprusande i qvarnen just som fadren ämnade stanna den. Gråtande föll hon ned på en stol och kunde ej på länge få fram ett enda ord.

»Men, så sansa dig, barn, och berätta hvad som händt», sade ändteligen fadren, allvarligt bekymrad öfver dottrens tillstånd.

Sedan ändteligen den unga flickan något lugnat sig omtalade hon, ofta afbruten af snyftningar, det nesliga anbud som egaren till Söfdeborg gjort henne.

Sven Torne förskräcktes vida mera, än om den aldra största timliga olycka skulle händt hans familj. Han ordentligt raglade tillbaka.

»Men», sade han efter några minuters stönande, »herr Tage har kanske blott velat sätta dig på prof. Han är ju adelsman och...»

»Nej, far», afbröt Elsa, »det var nog hans elaka mening, jag märkte det granneligen. Han till och med hotade att göra er, far, allt illa han kunde.»

Sedan den djupt kränkte och bekymrade fadren förbjudit sin dotter att ännu omtala förhållandet för modren, som med sitt känsliga sinne knappt skulle kunna bära denna skymf, intalade han dottren godt mod. Han skulle nog styra till det så, att hon icke skulle råka i Tage Holstrups klor.

Så förflyto ungefär åtta dagar under oupphörlig ångest hos fadren och dottren. Skulle herr Tage verkligen göra allvar af sin hotelse? Det var ovissheten härom, som kom Sven Torne att ängslas både natt och dag. Sömmen flydde från hans läger; ej heller hade han någon matlust. Hvarje gång han gick till eller ifrån qvarnen såg han alltid med rädda blickar bortåt vägen till Söfdeborg och då han fick någon minuts ledighet från arbetet uppe i qvarnen skyndade han fram till den lilla gluggen, hvarifrån man såg Söfdeborgs tornspira höja sig öfver den mellanliggande skogen. Det såg ut som om Sven Torne med dessa »tittar» velat stålsätta sig mot ett väntadt besök af den fruktade Tage Holstrup.

En eftermiddag sedan Sven Torne väl afsänt den siste kunden för dagen, en bonde från Pålstorp, hördes dunkande steg i trappan till qvarnummet. Sven Torne skälfde i hela kroppen, ty han igenkände genast herr Tages gång.

Han hade ej heller hört fel, ty med ett pustande läte stod Tage Holstrup plötsligt framför honom.

»Hvad vill ni, nådige herre», sporde mjölnaren och tog motvilligt af sig mössan.

»Tala med dig om en vigtig sak», inföll Söfdeborgs egare med släpande röst.

»Är det förhöjning af arrendet?» frågade Sven Torne, som, utan att han kunde göra sig reda derför, inom några ögonblick fick ett mod, som han förut ej haft.

»Arrendet», utbrast Tage Holstrup och skrattade hånfullt, »det kan jag ta' ifrån dig när det behagar mig.»

»Men, jag har årskontrakt, som ni, nådige herre, behagade draga er till minnes», genmålde Sven Torne ödmjukt under det vreden och harmen glödde inom honom.

Tage Holstrup skrattade ånyo hånfullt innan han svarade:

»Hvad betyder ett kontrakt i dessa tider! Du är tillgifven svensken och det är nog för mig att...»

Herr Tage hejdade sig sjelf i sitt tal och syntes en smula förlägen.

»Aha», tänkte Sven Torne, »är det på det viset med dig. Då har jag hugg på dig.»

Tage Holstrups förlägenhet gick snart öfver. Under det ett öfvermodigt leende krusade hans läppar, inföll han:

»Du vet att jag är herre här och kan göra hvad jag för godt finner!»

»Ja», svarade mjölnaren med knappt hörbar röst, »det kan ni, nådige herre.»

»Nå väl», inföll Tage Holstrup och log återigen ett hånleende, »det är då väl att du erkänner detta, uppstudsige tjenare. I kraft deraf tar jag din dotter till mig.»

»Aldrig», svarade mjölnaren och hans kraftiga stämma liknade dånet af en åska. »Aldrig ska' hon bli er frilla. Förr gifver jag henne döden.»

Tage Holstrup syntes för några ögonblick studsa tillbaka. Sven Tornes fasta svar jemte det beslutssamma uttrycket i hans anlete kommo den gamle despoten att för några ögonblick rygga tillbaka. Men denna hans sinnesstämning varade icke länge.

»Vi få väl se hvem som kommer att råda», sade

han med sträng röst. »Går du ej inom tjugufyra timmar in på mitt förslag, så blir du vräkt härifrån.»

Med dessa ord skyndade Tage Holstrup ut från qvarnen, kastade sig på sin häst och red i sporrsträck bort mot Söfdeborg.

Då han försvunnit ur mjölnarens blickar kom denne först till besinning och nu ångrade det honom uppriktigt att han ej, då han var ensam med herr Tage i qvarnen, begagnat sig af sin öfverlägsna styrka och tvungit egaren till Söfdeborg att visa mera höflighet.

Under det Sven Torne nedslagen och bedröfvad vandrade den korta väg, som förde till hans hem fick han plötsligt en idé, som genast kom honom att skynda på sina steg. Hemkommen berättade han allt för sin hustru, befallde henne att förrätta hans arbete i qvarnen dagen efter, spände genast för hästen och reste när skymningen inträdt med dottren till det ungefär en half mil söder om Tage Holstrups egendom belägna herresätet Snögeholm, der brodern var ladufogde och i välbergade omständigheter. Sedan mjölnaren omtalat anledningen till sin ankomst lofvade brodern att dölja Elsa till dess bättre tider kommo.

Fram emot middagstiden den följande dagen kom Sven Torne hem. Ganska många kunder hade då infunnit sig vid Söfde qvarn och mor Greta hade fullt upp att göra. Sedan några ord angående färden vexlats mellan man och hustru öfvertog den först nämnde arbetet, som nu gick raskare sedan han visste att dottren befann sig i goda händer.

Då Sven och hans hustru nyss satt sig till middagsbordet några dagar derefter kommo några af Tage Holstrups tjenare framridande till qvarnen. Sven, som nogsamt visste hvad det var fråga om, gick dem käckt till mötes. På deras fråga hvar han hade sin dotter gaf Sven Torne detta korta och bestämda svar:

»Hon reste bort i går afton.»

»När kommer hon tillbaka?» sporde herr Tages trotjenare, en dansk, som länge varit hatad af befolkningen i orten.

»Hur ska jag kunna veta det. Kanske att hon aldrig kommer hit igen!»

Tages tro tjenare hade knappt förnummit dessa ord, förrän han gaf sitt folk en vink att gripa Sven Torne.

Men just i detsamma sprängde en trupp ryttare fram. Sven Torne såg genast att det var svenskar och ilade för den skull rakt mot deras anförare och berättade med nästan andan i halsen hvad som tilldragit sig mellan honom och Tage Holstrup. Slutet på hans anförande ljöd så:

»Och om ni, nådige herre, vill bemäktiga er herr Tage, som i hemlighet är danskarnes medhållare, så är han nu hemma.»

Truppens anförare var Rutger von Ascheberg. Denne skicklige och nitiske partigångare var nu ute på ströftåg efter snapphanar. Det var också med synnerligt välbehag som han mottog det meddelande, som mjölnaren gaf honom.

Tage Holstrups tjenare blefvo genaste tagne i förvar. En trupp ryttare under befäl af en ung kornett afskickades också genast till Söfdeborg för att bemäktiga sig Tage Holstrups person.

3.

Kapten Severin hade knappt hunnit försvinna mellan buskarne, då Lille-Matts gaf Rissle-Jeppa ett tecken att närma sig. Denne efterföljde också uppmaningen under det han försigtigt såg sig omkring åt alla sidor. Då han ändteligen hunnit taga plats bredvid Lille-Matts, sade han med dof röst:

»Vet du Matts, det är någon, som förföljer mig. Ett spöke, som jag ser både natt och dag.»

Lille-Matts grymtade fram någonting, som skulle föreställa en förundran, men det blef icke annat än oartikulerade ljud. Rissle-Jeppa fortfor under det han fortfarande såg sig omkring med rädda blickar:

»Ingen ska' kunna säga, att jag är buskablyg af mig, men vålnaden af Johan snickare förföljer mig ständigt. Det är nu länge sedan, ungefär två år, men...»

»Ha, ha, ha», skrattade Lille-Matts och afbröt härmed Rissle-Jeppas tal, »nu pratar du som en käring. Jag trodde att du var en karl, Jeppa.»

»Ja, skratta du», menade denne förtretad, »men jag försäkrar dig, att det är alls ingenting att skratta åt.»

»Så gråt då», inföll den oförbätterlige Lille-Matts gäckande. »Detta är det bästa råd, som jag kan ge dig.»

Vid dessa ord från Lille-Matts' läppar blef Rissle-Jeppa i förstone alldeles förbryllad. Slutligen kunde han hemta sig så mycket, att han svarade:

»Aldrig glömmmer jag den der aftonen på Knutstorp, äfven om jag finge lefva i tusen år.»

»Hvad var det för en afton?» sporde Lille-Matts och skärpte hörseln.

»Vill du att jag berättar dig hur jag blef snapphane?»

»Ja, kör till. Medan vi vänta på att pojkarne hinna bli vakne, så fram med hvad du har på hjertat.»

Sedan Rissle-Jeppa harklat och hostat en god stund omtalade han, under det han tidt och ofta såg sig omkring, liksom väntade han att få se den mördade Johan snickares vålnad träda fram, det uppträde, i hvilket han spelat en så ödesdiger roll.

Kristian V:s ankomst till Skåne med en väl rustad här hade hos många af de skånske adlige ätterne, som i själ och hjerta voro danskt sinnade fastän de hade måst böja sig under det svenska oket, alstrat hoppet om att ånyo komma under deras fordne konung. Många af dem slöto sig för den skull till danskarne dels hemligt dels uppenbart.

Till de sist nämnde hörde den praktälskande Knut Thott på Knutstorp. Med stor ståt reste han en af de sista dagarne i Juni månad ned till Råå fiskläge, der konung Kristian landstigit och betygade honom sin undersåtliga vördnad, samt lemnade bidrag i form af penningar till hans företag.

Under det herr Knut var borta från sitt hem, der endast tjenarne, bestående af svenskhatande skåningar, voro kvar, timade der följande sorgliga händelse:

För att på ett lysande sätt kröna sina gemak hade Knut Thott från Göteborg kallat till sig och upphöjt till sin »hofsnickare» en skicklig ung man vid namn Johan. Denne hade också lyckats vinna herr Knuts tjenare för sig, så att de tyckte mycket om honom.

Men, lugnet skulle icke bli långvarigt. Straxt efter det husbonden begifvit sig af för att möta konung Kristian, öfvertalade Knutstorps ladufogde, en grym och svenskhatande man, de öfrige tjenarne att i samråd med honom bringa Johan snickare om lifvet. Tjenarne gingo hastigt in härpå, i tanke att de derigenom skulle stiga ännu mera i husbondens bevägenhet.

Då sålunda »hofsnickaren» en afton satt nere vid qvarnen och glammade med mjölnaren kom Rissle-Jeppa, en af de yngste drängarne och bad honom gå upp till herregården emedan ridfogden nödvändigt önskade tala med honom.

I förmodan att det var fråga om något arbete skyndade snickaren upp till den rymliga borgstugan. Men han studsade genast vid inträdet då han icke allenast såg de hätska blickar, som källarsvennen, tröskkarlarne och drängarne gäfvo honom, utan äfven hörde ladufogdens stämma framdundra dessa ord:

»Hör du, svenske skälm, har du kommit hit för att plundra och röfva?»

»Nej, det har jag visst inte», svarade Johan snickare med sväfvande röst, ty en ond aning sade honom, att här var fara för lifvet. »I veten förvisso, att herr Knut Thott skrifvit efter mig för att utföra de boaseringar och panelverk, som han önskar i sina gemak. Något annat har jag ej gjort, utan alltid uppfört mig fredlig, det kännen I nog.»

Detta rättframma och på samma gång undfallande svar rörde likväl icke ladufogden. Efter en stunds tystnad utbrast han åter och nu med högre samt mera ilsken stämma:

»Säg mig, du svenske skälm, om du kommit hit för att plundra och röfva?»

»Nej», svarade nu Johan snickare och drog sig småningom mot dörren. Svensken hann dock icke taga ut många steg, innan ladufogden sprang fram och gaf honom ett så våldsamt knytnäfs slag i ansigtet att han vacklade. En af drängarne bragte honom i detsamma bakifrån lömskt på fall, hvarvid en hans kamrat hastigt kastade ett rep om hans hals och drog till.

»Han var död», slutade Rissle-Jeppa sin berättelse under det han oroligt såg sig omkring.

»Hvem var det, som kastade repet?» sporde Lille-Matts, som med ett visst intresse afhört berättelsen.

»Det var jag, det.»

»Nå, du har ju inte gjort annat än hvad som var rätt», menade Lille-Matts. »Det finnes intet ondt nog stort åt desse svenske hundar! Hvar gjorde ni sedan af liket?»

»Då natten fallit på förde vi det till Brödde kärr och gräfdde ned det der.»

»Nå, än Knut Thott, hvad sade han om sin 'hofsnickares' hädanfärd?»

»Det vet jag sannerligen inte, ty både jag, ladufogden, ricknekten, drängarne och tröskkarlarne lemnade Knutstorp tidigt på morgonen. Hvar de öfrige hålla hus, det vet jag inte, men jag är här som du ser och vill nu bli en af edra.»

»Ja, det går nog för sig», inföll Lille-Matts och strök sig belåtet öfver ansigtet. »Du har börjat bra och i rätta ändan, så att nog blir du en duktig snapphane alltid.»

Efter en stunds funderande sporde Rissle-Jeppa med något sväfvande ton:

»Hvem är den der kaptenen?»

»Ja, vet du», inföll Lille-Matts och skrattade på sitt vanliga torra sätt, »den frågan kan jag inte tillfylllest besvara, det måste jag erkänna. Det enda jag vet är att han är född här i trakten och...»

»Men, inte såg jag honom när jag var på Söfdeborg», afbröt Rissle-Jeppa hastigt.

»Kan väl vara, ty jag har förnummit att kapten Severin, såsom han kallar sig sjelf, länge vistats i Danmark. En tid före krigets början kom han hit öfver och blef genast anförare för ett parti friskyttar, som i trakterne kring Malmö och Lund gjorde svensken stort afbräck. Efter hand har han tillvällat sig stor makt, och efter som han står i hög gunst hos både Meerheim och Arensdorff, så är det inte lätt gjordt, att ta' makten ifrån honom. Men hör du», fortfor Lille-Matts, »lofvar du mig att tåga så ska' du få veta en hemlighet, som rör dig sjelf.»

»Mig sjelf!» utbrast Rissle-Jeppa förundrad. »Hvad kan det vara?»

»Ja, just dig sjelf och kaptenen, som vi nyligen talade om.»

»Nå, så håll inte inne med hvad du vet», utbrast Rissle-Jeppa otåligt.

»Du lofvar mig då att tåga? Ser du, kaptenen skulle bli topp rasande om han finge veta att jag talat om hvarför han fruktar dig. Jag är visst inte rädd för honom», fortfor Lille-Matts med den likgiltigaste ton i verlden, »men det tjenar ju ingenting till att bråka i onödan. Nå, lofvar du att hålla munnen?»

»Ja, jag ska' inte knysta en half mening», svarade Rissle-Jeppa med stigande otålighet.

»Nå väl, du känner ju Elsa från Söfde qvarn?»

»Ja visst gör jag det.»

»Kapten Severin är alldeles galen i henne och som han tror att också du . . . ja . . . du förstår.»

»Ha, ha, ha», skrattade Rissle-Jeppa på samma gång hänfullt och ilsket. »Jaså, han är kär i Elsa, Sven Tornes vackra dotter. Ha, ha, ha! Nå då ska' jag säga dig, att han får dra vefven såväl som många andra och jag med. Det är den sturskaste flicka i hela Skåne därför att hon är vacker. Nog lemnar också gubben Sven något efter sig, så mycket är säkert, ty under den tid han arrenderat Söfde qvarn, har han förtjenat inte så litet penningar.»

»Och dem har han väl på kistbotten, kan jag tro», menade Lille-Matts under det hans ögon glödde

af en vild lystnad och han på det omsorgsfullaste undersökte sin hjullåsbössa.

»Ja, nog tror jag det», inföll Rissle-Jeppa. »Kan väl också hända att han under nu rådande ofred nedgräft dem i skogen mellan qvarnen och Söfdeborg. Der finnas många präktiga gömställen.»

Några ögonblicks tystnad uppstod efter detta samtal. Härunder lutade Rissle-Jeppa hufvudet ned mot bröstet och Lille-Matts kunde ibland tydligt höra huru djupa suckar framträngde ur Jeppas bröst.

»Ah, han är ännu kär i mjölnarflickan», tänkte Lille-Matts. »Ska' bli roligt att se de båda rivalerne, Rissle Jeppa och kapten Severin som hund och katt emot hvarandra. Antagligen kommer flickan att raka bådas näsor förbi.»

Ändteligen inbröt midnatten. Elden aftog småningom. Rissle-Jeppa hade redan dukat under för sömnen, som erhållit en ganska god bundsförvandt i de ansträngningar, hvilka Jeppa hade måst genomgå under flykten från Knutstorp, då han mer än en gång blifvit jagad af svenske soldater och svenskvänlige bönder, samt mer än en gång varit nära deran att bli tillfångatagen.

Äfven Lille-Matts kände ett starkt begär att sjunka i sömngudens armar, men länge stred han deremot under det han nickade hit och dit med hufvudet.

Slutligen tycktes sömnen få helt och hållet öfverhanden; Lille-Matts armar föllo slappa ned längs sidorne, kroppen böjde sig ned mot gräset och ögonen slöto sig nästan blytung.

Men i dessa ögonblick hördes en grof stämma tätt bredvid honom:

»Hvem har gifvit dig lof att låta elden slockna! Vid afgrundens alla makter, hvarför lyder du inte!»

Lille-Matts for upp som om ett helt ormyngel stungit honom.

Framför honom stod kapten Severin, mörk och hotande som ett åskväder.

4.

Det afslag, som Tage Holstrup fått på sitt manskerade frieri hos mjölnaren på Söfde qvarn, gräddes honom mer än han till en början ville kännas vid för sig sjelf. Natt och dag såg han framför sig den vackra Elsa, från hvilken han omöjligt kunde slita tankarne. En följd deraf var också beslutet att hon skulle tillhöra honom, kosta hvad det ville. Tidigt en morgon lät därför herr Tage kalla till sig sin trogne tjänare, den gamle grånade Holger.

»Hvad befaller ni, nådige herre», sporde denne förundrad öfver att ha blifvit efterskickad på denne tidige timme, samt stannade orörlig inför dörren.

»Kan du tiga», sporde Tage Holstrup och fixerade Holger på det skarpaste.

»Ja, herre, lika säkert som muren», svarade denne och mötte oförskräckt husbondens blick.

»Kan du också till punkt och pricka utföra mina befallningar?»

»Det vet ni, herre, att jag både kan och vill», svarade Holger allvarligt. »Jag har aldrig svikit er, det vet ni förvisso, herre!»

»Nåväl, då ska' du genast begifva dig till Söfde qvarn tillika med några trogne tjänare. Ställ din färd så, att du hinner fram då Sven Torne äter middag. Spörj då efter hans dotter och om hon är hemma, så bringar du henne hit. Skulle så vara att Sven fört bort henne, något som är möjligt», fortfor herr Tage med lågmäld stämma, »så bringar du mig fadren istället. Men, kom ihåg att de djupaste källrarne vänta dig om du kommer hem tomhänt.»

»Ska' göra som ni befaller, nådige herre», svarade Holger. »Är det något mera?»

»Ja, om du får jungfru Elsa med dig, så behandlar du henne väl, men om du endast får tag i Sven Torne, så kan det inte skada, att han får sig några styfva slängar, så att hans uppstudsiga humör lägger sig en smula. Har du förstätt mig, Holger?»

»Ja, herre», svarade den gamle trotjenaren. »Är det ännu mera?»

»Nej, nu kan du gå.»

Under den långa tjänstetid Holger tillbragt hos Tage Holstrup på Söfdeborg hade han småningom urartat till en maskin, som icke det minsta reflekterade öfver hvad han gjorde. Icke heller hade han en enda fri tanke utan det var husbonden, som fick göra och tänka i hans ställe.

Holger skyndade för den skull ned, utvalde de pålitligaste af tjenarne och bestämde timmen till af-färden sedan han först räknat ut huru lång tid det behöfdes för ryttarne att i sakta skridt hinna fram till Söfde qvarn.

Af det föregående veta vi huru det gick med gamle Holgers expedition.

Förgäfves bad Holger att bli fri. Ascheberg svarade tvärt nej. Då till slut den gamle trotjenaren började att mer och mer vändas vid tanken på det straff, som han skulle ådraga sig af sin husbonde, sade Ascheberg i allvarlig ton:

»Var du lugn, gubbe. Du får antagligen ej mera återse din husbonde. Tage Holstrup är känd såsom en nitisk befordrare af danskarnes planer, och jag har just min konungs uttryckliga befallning att föra din husbonde fängslad till svenska lägret i Malmö. På der varande torg får nog han, liksom många andra, med halsen böta för sitt förräderi emot konung Karl XI. Du ser mine ryttare der borta; de ska' snart ha bemäktigat sig Tage Holstrup. Är du inte lugn till dess, så låter jag skjuta dig som en upprorsman. Annars får du göra din herre sällskap till Malmö för att der lida tillsammans med honom.»

Det var ord och inga visor som gamle Holger nu fick höra. Ehuru den häftigaste vrede glödde i hans bröst, tvang dock klokheten honom att ännu så länge visa ett lugnt sinne. Inom sig sjelf lofvade han dock att göra alla möjliga försök till att fly undan.

Sedan Aschebergs ryttare bemäktigat sig Tage Holstrups hästar inhystes hans tjenare i ett mindre uthus, tillhörande Sven Torne. Oaktadt rummet var

litet och qvadt blefvo de likväl allesammans sammanpackade i den trånga lägenheten, der de nätt och jemt fingro rum att stå bredvid hvarandra, mycket mindre ligga.

Ju närmare det började lida till den timme, då Holger skulle kunna vara hemma på Söfdeborg-igen, desto oroligare blef Tage Holstrup. Många gånger i qvarten gick han upp i lilla tornkammaren och såg utåt vägen till qvarnen.

Slutligen förgick den tid han hade utsatt till Holgers återkomst. Men icke allenast *en* timme öfver den bestämda tiden gick till ända, utan äfven en till.

Då blef Tage Holstrup allvarsamt orolig.

»Skulle det ha inträffat något motigt under vägen», sade han för sig sjelf. »Jag vill se efter.»

Sedan han sagt detta sprang han, hastigare än man kunnat tro honom om för hans ålder, väl för tionde gången uppför tornttrappan.

Den första svaga skymningen hade redan inträdt. Detta gjorde också att herr Tage, som började bli en smula skumögd, icke kunde se så väl som i fordna dagar. Plötsligt utbrast han dock:

»Der kommer ändteligen Holger. Det var minn sann hög tid, det må jag säga.»

Icke blott synen, utan äfven hörseln hade lidit ganska mycket af åren, annars skulle herr Tage kunnat höra de snabba slagen af en häst, som under häftiga sporrhugg från den på hans rygg sittande ryttaren sprängde fram till stora trappan, der han, drypande af svett och darrande blef stående medan ryttaren som en blix rusade in i borgen och tog vägen uppför den temligen branta tornttrappan.

Först när den ifrige ryttaren var på sista trappafsatsen uppmärksammade herr Tage hans steg.

»Huru kan det vara», mumlade han för sig sjelf. »Denna snabba gång bådar ej något godt. Jag måste se efter.»

Tage Holstrup hann knappt taga ett par steg fram mot den lilla dörren, förrän den häftigt stöttes upp och en af hans yngste tjenare blef synlig.

»Herre», utropade tjenaren under det hans röst darrade och kinderne blefvo hvita som snö, »en trupp ryttare kommer der borta på vägen till qvarnen...»

»Ja, jag ser det nog. Det är väl Holger kan jag tro», afbröt Tage strängt.

»Nej, herre, det är ej Holger. Om det vore han skulle jag inte kommit till er på detta sätt. Det är svenskar, och...»

För andra gången afbröt Tage Holstrup sin tjenares tal och nu med detta utrop:

»Svenske ryttare! Hur vet du det?»

Tjenaren svarade, alltjemt darrande både på talet och i hela kroppen:

»Jag hade nyss drifvit ut en del af kreaturen i skogshagen och ämnade återvända hem då jag förnam ankomsten af ryttarne. Nyfiken att höra hvad de hade för afsigt band jag hästen vid ett träd och kröp närmare den plats, der ryttarskaran gjorde ett kort uppehåll vid vägskalet. De undrade här sins emellan hvilken väg, som förde till Söfdeborg och utkastade härunder svåra hotelser mot er, nådige herre. Somliga af dem sade att ni skulle föras till Malmö och halshuggas därför att ni höll med konung Kristian, andre att ni genast skulle dödas här. Den tvist, som härvidlag uppstod, slöts af anföraren derigenom att han sade, att han hade befallning att föra er lefvande eller död till Ascheberg, som derefter skulle bringa eder den svenske konungen i handom. Fly derfore, nådige herre, annars är ni dödens man. Ännu har ni tid på er och friska hästar finnas ännu i stallet.»

Med vidöppen mun och stirrande blickar hade Tage Holstrup afhört tjenarens ord. Till en början trodde han att allt var ett foster af dennes uppskrämda inbillning, men då han nogare betraktade hans ansigte och hela kroppens hållning, fann han att allt hvad tjenaren berättade, måste ega åtminstone *någon* skymt af sanning.

Herr Tages sjuka samvete bidrog också till att tjenarens ord snart blefvo trodda.

»Så må jag då fly undan», utbrast han med vild häftighet. »Svensken ska' inte ha mig hvarken lefvande eller död! Skynda ned till stallet och sadla de två snabbaste springarne, ty du följer väl med mig?»

»Ja, herre, äfven om flykten ginge till verdens ända.»

Utan att gifva sig så mycken tid att han ens tackade tjenaren för dennes trohet rusade Tage Holstrup med full fart utför trappan. Tjenaren trodde många gånger att hans herre skulle snafva och falla, men den brådstörtande flykten utför trappan aflopp dock lyckligt för både herre och tjenare.

Nedkomne till understa förstugan skyndade den sist nämnde hufvudstupa till stallet för att utvälja de snabbaste springarne. Tage Holstrup ilade under tiden in i sitt enskilda rum för att taga med sig det nödvändigaste af penningar och papper.

Huru förvirrade hans tankar voro kan man slutaderaf att han, ånyo utkommen i den låga korridor, som förde ned till stora trappan, då först kom ihåg att han glömt medtaga den brefvexling, som skulle blifva ett så farligt och afgörande bevis emot honom ifall den råkade i svenskarnes händer. Till råga på olyckan hade han ju nyligen slungat ut den lilla dörrnyckeln bland de täta buskarne i trädgården på slotets baksida, åt hvilket håll arbetsrummet låg. Och der stod den förut så mäktige mannen, för hvilkens ord så många darrat, full af förtviflan öfver den förfärliga glömska till hvilken han gjort sig saker, och som skulle kunna ha' ett så olycksdigert inflytande på hela hans kommande lif.

Han ref sig i håret, stampade i golfvet; sprang omkring som en vansinnig och förbannade högt både Gud och människor, sig sjelf och till slut de väntade svenskarne. Plötsligt trängde ljudet af hastiga steg nedifrån upp till hans öron. I tanke att det var tjenaren, som nu ändteligen kom tillbaka, ropade Tage

Holstrup att han skulle skynda efter ett jernspett för att dermed bryta upp dörren.

Han ropade icke en utan flere gånger och hvarje gång med allt högre stämman. Men då han icke desto mindre hörde hur stegen närmade sig i trappan, blef han både förargad och förtörnad. Nästan utom sig af vrede öfver denna uraktlåtenhet att lyda hans befallningar, ty ännu var han ju herre i sin borg, skyndade han fram till trappan för att gifva tjenaren en i hans tanke väl behöflig upptuktelse. Men hvem kan skildra den förskräckelse han erfor, då han i stället för en eller två af sine tjenare, såg minst ett dussin väl beväpnade krigsmän framför sig! De hårda orden upplöste sig i ett utrop af förskräckelse och sjelf tumlade han tillbaka mot den motsatta väggen.

»Är ni herr Tage Holstrup?» sporde den svenske kornetten och gick Söfdeborgs egare på lifvet.

Tage Holstrup kunde ej svara förr än kornetten upprepat sin fråga för tredje gången. Han rätade då upp sig, antog ett utseende såsom af en, som orättvist blifvit på det djupaste förnärad, och sade derpå:

»Ja, jag är Tage Holstrup, egare till Söfdeborg och kringliggande gårdar. Men, hvem är ni, som på detta sätt intränger i en fredlig boning?»

»Ännu ha vi ej på minsta sätt stört freden i denna boning», svarade kornetten, »och vi skola ej heller göra det, så framt ni åtlyder mig.»

»Hvad vill ni då?» sporde Tage Holstrup, som började hysa det hopp, att besöket kanske ej var så farligt som han föreställde sig. Hans hopp i detta hänseende försvann dock genast när kornetten fortfor:

»Hvad ni är anklagad för rör mig inte. Jag har endast befallning att föra eder till fältmarskalken Ascheberg, samt att dessförinnan företaga en grundlig undersökning af denna borg. För den skull torde ni med godo genast lemna mig alla nycklarne.»

Tage Holstrup försökte först med undanflykter, sägande att han icke hade nycklar till alla rummen.

»Nå, då har jag sjelf präktiga nycklar med mig» svarade kornetten och pekade på ryttarnes långa vär-

jer och bössor. »De kunna öppna till och med fästningsportar, så mycket mera dylika små dörrar.»

Då herr Tage såg att denna undanflykt ej hjälpte, försökte han att, såsom det heter, sätta sig på sina höga hästar. Han påminde kornetten om det lysande namn han bar, om sina anor och mäktige fränder i Danmark, samt afslutade sitt tal med att fördöma dem, som sagt, att han var svenskfiendtlig.

På detta svarade kornetten endast med dessa ord, fulla af kraft och stränghet:

»Hvad ni nu rabblat upp för mig angående er sjelf, er ätt och edra anor, har för mig ej det ringaste värde. Jag uppfyller endast min pligt, och det är att bemäktiga mig er person och noga undersöka denna borg. Dessutom vill jag uppriktigt säga eder att edra och de andra höge skånske herrarnes ord ej äro mycket att tro på, ty vanligtvis låtsa de tillgifvenhet för svenska kronan, men äro i själ och hjerta danskvänner. Många bevis härpå finnas och äfven ni är ett sådant. Således inga vidare undanflykter så framt ni vill undvika att föras härifrån med våld, då er behandling också naturligtvis måste blifva derefter. Lemna nu godvilligt ifrån er alla nycklar, enkannerligen den till ert enskilda arbetsrum.»

Tage Holstrup hade aldrig tillförne varit i svårare klämma. Han vred sig som en mask under de vexlande sinnesrörelser, som hade bemäktigat sig honom. Slutligen utbrast han och öfverräckte en liten nyckelknippa till kornetten:

»Se der! Tag dem då!»

»Hvilken är nyckeln till edert arbetsrum?»

»Den finnes ej der.»

»Hvar då?»

»Jag har tappat den för några dagar sedan.»

I den blick, som kornetten vid denna förklaring gaf Tage Holstrup, låg både harm och förvåning.

»Tappat den», utbrast han och gjorde en häftig rörelse. »Och ni tror att jag är nog enfaldig att tro dessa edra ord? Ni, Tage Holstrup, en af de rikaste adelsmännen i Skåne, ni skulle flere dagar ha låtit gå till ända utan att låta en smed förfärdiga en

annan nyckel till edert arbetsrum. Förlåt mig, men jag säger er rent ut, att det var ett dumt påhitt af er.»

»För denna skymf skall ni nog en gång få sota», svarade Tage Holstrup och rätade upp sig med yttre stolthet.

»Derför svarar endast jag sjelf. Visa mig nu hvar edert arbetsrum är beläget.»

När kornetten uttalade dessa ord blottade han sin långa huggvärja och höll den mot Tage Holstrups bröst.

Herr Tage såg nu till sin stora förskräckelse, att det icke skulle gagna honom det ringaste att längre söka undanflykter eller mötsätta sig den svenske befälhafvarens önskningsar. Med en stum åtbörd pekade han därför på den dörr, hvars nyckel han för ej så länge sedan i häftigheten kastat ut genom det lilla fönstret.

Efter en stunds arbete var dörren uppbruten. Herr Tage måste sjelf följa med in i sitt eget rum och till sin stora förbittring se huru lådor och skåp och bord öppnades och undersöktes. Ännu in i sista stunden hoppades han att hans viktiga och farliga brevexling med de danske generalerne skulle undgå svenskarnes blickar.

Han hade ett par dagar före deras ankomst genomgått alla brefven och då tänkt offra dem åt lågorne, men afstått derifrån sedan han föresatt sig att i stället gömma dem i en lönnlåda. Men af en händelse hade äfven detta försigtighetsmått icke blifvit vidtaget. Orsaken var att han just i detsamma blifvit utkallad för att slita en tvist mellan några af sitt folk. Häftig som han var så snart dylika tvister uppstodo, kastade han genast brefven i hög under en mängd andra papper och rusade ut.

Nu förebrådde han sig på det bittraste att han glömt att gömma dessa farliga papper. Men, kanske att lyckan var med honom och att ... men nej, en skälfnings genomfor hans kropp och han måste fatta tag i en närstående stol för att ej falla.

Kornetten hade vid slutet af visitationen funnit

på de ödesdigra papperen. Sedan han kastat en och annan blick i dem sade han under det ett satiriskt leende spelade kring hans läppar:

»Det lönade verkligen mödan att undersöka edert arbetsrum. Jag har här gjort en högst viktig upptäckt, för hvilken konung Karl XI nog skall hålla mig en god räkning.»

Icke långt derefter var den svenska styrkan med den fångne Tage Holstrup, väl bevakad af de honom kringlutande leden, på väg till Rutger von Aschebergs läger vid Söfde qvarn.

5.

»Hvarför har du låtit elden slockna», röt kapten Severin ännu en gång då Lille-Matts ej svarade. »Jag har ju befallt dig att låta honom brinna hela natten på det att våra vänner må veta hvar de ska' finna oss när de komma från andra sidan sjön!»

Hur sömning Rissle-Jeppa än var, så vaknade han likväl när kapten Severin bokstafligen röt fram ofvan stående ord. Försigtigt satte sig Jeppa upp och betraktade med förstulne blickar kaptenens af den matt flämtande elden sparsamt upplysta grofva ansigte.

»Jag undrar alls inte på att ej Elsa tycker om den der oxen», mumlade han för sig sjelf. »Ett fulare ansigte har jag aldrig sett. Men till snapphane-anförare duger han, det hör jag nog.»

Kapten Severins hårda tilltal hade ej på Lille-Matts haft den verkan, som han åsyftade med dem. Utan att på minsta sätt känna sig stött, svarade Matts:

»Elden hade ej slocknat. Den lyste nog klart för att våra vänner ska' kunna se den.»

Detta lugna svar retade kapten Severin mera, än om Lille-Matts utfarit i skymford mot honom. Han stampade i marken, slog sig på knäna och dansade som en tok omkring elden, allt under det han utstötte

de gröfsta förolämpningar och svordomar mot Lille-Matts. Hade kaptenen varit naken skulle man kunna taga honom för ett af Amerikas rödskind, som anställde en glädjedans i fröjd öfver tagne skalper.

När slutligen kaptен Severins ilska nådde sin höjdpunkt fattade han en väldig trädgren för att med den slå in Lille-Matts' hjerna, såsom han uttryckte sig.

Då Matts såg, att det skulle bli allvar utaf, tog han upp sin skrufnyckel och började att lugnt skrufva upp sin gamla men säkra hjullåsbössa allt under det han teg som muren.

Denna nästan förfärliga kallblodighet gjorde att kaptен Severin lät trädgrenen falla till marken utan att använda den till det ändamål, för hvilket han tillgripit densamma.

»Men, hvarför lyder du då inte mina befallningar», sade han med så foglig röst han i sitt upprörda tillstånd kunde antaga.

»Jag har ju en gång sagt dig att elden inte hade slocknat», inföll Lille-Matts kärft och höll sin bössa i beredskap.

»Men den hade slocknat om ej jag kommit i rätt tid», menade kaptен Severin och började att kasta först den trädgren, med hvilken han hotat Matts, och sedan andra på elden. Denna flammade ånyo upp och belyste med sitt sken fyra båtar, som kommo roende med stark fart mot den lilla udden.

Kaptен Severin upptäckte dem genast och utbrast i det han pekade utåt sjön:

»Nå, ser du nu, Matts, att jag har rätt. Hade jag ej kommit hit, så skulle de stött på grund, det är säkert.»

»Kanske att det vore bäst för oss», inföll Matts eftertänksamt.

»Hur så? Hvad menar du?»

»Om det vore svenskar, menar jag!»

Kaptен Severin hajade till då han förnam dessa ord från Lille-Matts' läppar.

»Du kan, min själ, ha rätt», skrek han och förde i blinken en liten pipa till sina läppar, samt fram-

bragte en gäll ton ur den. Knappt hade tonen förklingat då omkring femtio snapphanar med ens syntes här och der i buskarne. Snart hade de intagit sina platser i en halfcirkel bakom elden.

Så snart kapten Severin sett att hans kallelse blifvit åtlydd sprang han ut till den lilla uddens yttersta spets och skrek genom båda till en ropare formade händerna:

»Hvilka ären I?»

»Skrik högre», uppmanade Lille-Matts när intet svar kom på kaptenens fråga. »De ha nog inte hört ditt första anrop!»

Kapten Severin förnyade också sitt spörsmål och nu med en så hög stämman som hans lungor kunde frambringa.

»Ola Törn med femtio man», svarade i detsamma en grof röst från den främste båten, som nu var endast några famnar från land.

»Ser du att jag hade rätt», utbrast kapten Severin och gaf Lille-Matts en triumferande blick. Därefter ropade han ånyo med stark stämman utåt sjön:

»Håll rakt på elden, så komma ni förbi alla grund!»

»Var lugn du», svarade samma grofva stämman från den första båten. »Den här farleden känner jag till sedan jag var liten pojke!»

De fyra ganska stora snapphanebåtarna lågo snart förtöjda vid udden. Men som vattnet var så grundt der att farkosterne icke kunde flyta ända in till stranden, måste deras besättningar vada i land. Det dröjde icke heller länge, förrän alla hade torkat sig vid elden, som åter fick mera näring.

Då Ola Törn, en af de mest kände snapphanar under denna tid, väl hunnit torka sina kläder, framdrog han ur bröstfickan ett tillskrynkadt papper och öfverräckte det åt kapten Severin med dessa ord:

»Det här fick jag för några dagar sedan af general Arensdorff. Det är till dig.»

Kapten Severin bröt långsamt brefvet under det en djup förlägenhet stod att läsa i hans anlete. Denna kom sig deraf att han, såsom största delen af den

tidens allmoge, icke ens kunde läsa innantill hvad som var tryckt, så mycket mindre det skrifna.

Lille-Matts, som under den tid han var underofficer i svensk tjänst lärt sig denna konst temligen hjälpligt, tyckte nu att det var synd om kaptenen och sade för den skull, i det han gick fram till bandets anförare:

»Jag vet att du har klena ögon, kapten. Vid eldsken är det för en sådan person ännu svårare att kunna läsa och det är äfven farligt att då anstränga ögonen. Gif mig därför brefvet, så vill jag läsa upp det.»

Detta vänliga tillmötesgående från den, som kaptenen helt kort förut varit nära att krossa skallen på, gjorde att han i hemlighet gaf Matts en tacksam blick.

Den tafla, som nu framställdes sig för betraktarens blickar, var högst egendomlig och full af effekt: I midten den flammande elden. Framför denna åt sjösidan till den långa kapten Severin och bredvid honom Lille-Matts. Bakom desse båda Rissle-Jeppa, uppmärksamt lyssnande till hvarje ord från Lille-Matts' läppar. Och i bakgrunden, mellan den af elden stundtals upplysta skogen och snåren, snapphanarnes vilda gestalter och fysiognomier, än mörka, än belysta af de till- och aftagande lågorne.

Sedan Lille-Matts harklat en stund och vändt papperet fram och tillbaka, började han med till en början osäker stämma:

»Anbefalles härmed kapten Jens Jensen, kapten Severin, kapten S. Anderson och löjtnant Thue Krop, att med aldra första begifva sig till Malmöhus län och der, så långt nämnda län sig sträcker, utan afseende (till person) uppbränna allt hö, säd och fourage, som der i länet finnes, vare sig detsamma finnes inbergadt i husen eller ännu stående på marken; ty som H. Maj:t, min allernådigste herre och konung, för någon tid sedan allernådigst befälde, att hvar prest skulle i sin församling kungöra, att det var H. Maj:ts allernådigste befallning, att ingen fick införa sin säd i husen, så skall för hvar och en, som befinnes deremot hafva brutit, hans gård med den inbergade grödan

upptrännas, hvarjemte till ytterligare straff för hans olydnad alla hans kreatur skola borttagas och införas till Landskrona, hvarest verkställaren af denna order har att tillgodoräkna sig tredjedelen af det tagna bytet. Sammaledes befalles bemälda friskyttar att förstöra all bryggredskap och bortföra alla bryggkittlar, hvarefter bemälda kaptener och deras underhafvande hafva sig att rätta.

Arensdorff,
generalbefälhafvare.»

»Nå, det passar ju bra, eftersom vi nu befinna oss i Malmöhus län», utbrast kaptен Severin. »Men, med hvem ska' vi börja?»

»Det vet jag», inföll i detsamma Ola Törn. »Han bor visserligen i detta häradet, men det gör ju ingenting. Med honom är det snart bestäldt. Det är också synd att ej göra det rika Hofdala ett besök, som nog ska' gifva oss rikt byte, det vet jag bäst.»

»Ja», inföll Rissle-Jeppa, »om jag inte missminner mig, så har jag en dag sett dig arbeta i åkern på Hofdala.»

»Joo, det slår allt in det», menade Ola Törn. »Jag har varit dräng i sex år hos Jöns Mikelsson Ehrenborg. Han är mäktig rik och sträng mot sitt folk, och...»

»Det der föll dig inte i smaken», afbröt kaptен Severin skrattande. »Nej, nej, jag undrar inte på att skåningen reser sig mot det odrägliga svenska öfverväldet, när han kan få det bättre under deras rättmätige herre, konung Kristian. Hvar ligger Hofdala?»

»Vid södra ändan af Finjasjön.»

»Så långt härifrån», utbrast kaptен Severin tvekan. »Det tyckes mig som om Arensdorffs befallningar först och främst borde lydast.»

Lille-Matts, som hittills varit tyst, inföll nu med öfvertygande stämma:

»Du har visserligen rätt, kaptен, men generalen föreskrifver inte någon bestämd tid och då vi kunna hoppas att få ett rikt byte af både penningar, husgeråd och kreatur, så röstar jag för att vi aldra först besöka Hofdala och derefter vända oss söderut igen.»

»Ja, ja», ropade alla snapphanarne om hvarandra.
 »Till Hofdala!»

Kapten Severin vidhöll ändock envist sin afsigt att gå söderut. Sedan larmet tystnat, sade han för den skull:

»Innan vi begifva oss af norrut, föreslår jag att vi göra ett besök på Söfdeborg och vid qvarnen för att skaffa oss lifsmedel. Ären I med derom?»

»Ah, din lufver», tänkte Rissle-Jeppa, »du vill bara träffa Elsa.»

Ungefär samma tanke hade Lille-Matts. Han yttrade dock icke ett enda ord.

»Vi ska' rösta om det», inföll Ola Törn. »Så många, som gilla kaptenens beslut gå på hans sida, men de andre på min.»

En mörk sky drog öfver kapten Severins anlete vid detta Ola Törns förslag. Han var synbarligen missnöjd öfver att hans ord betydde så litet bland desse män, som i sina handlingssätt voro så godt som allrådige. Utan att våga göra något inpass måste han för den skull foga sig i sitt öde.

Under det snapphanarne trängdes och knuffades i buskarne för att sluta sig till den, hvilkens sak de gillade, skyndade en af deras på spioneri utsände kamrater med andan i halsen fram till kapten Severin. Omkring denne hade redan samlat sig ett öfverlägset antal snapphanar och ett triumferande småleende spelade redan kring hans läppar. Han hade också ett öfvermodigt uttryck på tungan, när snapphane-spionen stod framför honom.

»Bort genast härifrån», ropade denne. »Det är stor fara på färde.»

Kapten Severin studsade i första ögonblicket, men hemtade sig snart. Lille-Matts, Ola Törn och Rissle-Jeppa hade då redan skyndat fram för att få höra hvad frågan gällde.

Sedan snapphanen hunnit sansa sig så mycket efter det häftiga loppet, att han kunde tala utan ansträngning, berättade han huru aschebergiska styrkan kommit till Söfde qvarn, samt på hvad sätt Tage Holstrup blifvit tillfångatagen, och slutade sålurda:

»Af en svansjöbonde, som i hemlighet är oss tillgifven, och som talat med de svenske knektarne, fick jag höra att Ascheberg på något sätt fått kunskap om vårt tillhåll här. Svansjöbonden gaf mig också en häst så att jag skulle kunna hinna fortare fram, men hästen stupade vid Birka kyrka och derefter var jag tvungen att skynda hit till fots. Se här bara hur jag ser ut!»

Och efter dessa ord höll han upp först den ena foten och sedan den andra. Han hade inga skor på dem, hvadan de hade blifvit söndersargade af stenar och qvistar.

»Då måste vi gå norrut så länge», inföll kapten Severin, »så framt din underrättelse är öfverensstämmande med sanningen», fortfor han och fixerade skarpt budbäraren.

»Jo, det kan du lita på, kapten», svarade snapphanen med säker stämma.

Det syntes på kapten Severins ansigte, att snapphanens ord voro för honom en ovälkommen öfverraskning. Sakernas ställning gjorde dock, att han måste följa Ola Törns råd, aldra helst som hela snapphandet nu mera pockade på att bli fördt till det rika Hofdala.

Oaktadt sin harm öfver felslagne förhoppningar måste dock kapten Severin gå in på bandets önsknin-gar. Då morgonsolen rann upp var den lilla udden i Vombsjön tom på snapphanar.

6.

Såsom ofvan nämndes ligger Hofdala vackra sätesgård vid södra ändan af Finjasjön. Vid tiden för denna skildring bestod gården af en stark manbyggnad med ett väldigt stentorn, från hvars spets man hade en präktig utsigt öfver Finjasjön, och hvilket dessutom tjenade seglare såsom sjömärke. Dertill funnos äfven några uthusbyggnader, tjenande såsom flyglar till den vackra egendomen.

Gårdens egare var den förut nämnde Jöns Mikelson Ehrenborg. Han var ansedd icke blott såsom en af Skånes rikaste magnater, utan äfven hällen för, och det med rätta, att vara en af de bästa husbönder man kunde träffa på. Äfven om man letade igenom aldrig så väl Skånes alla härader skulle man icke kunnat finna något herresäte, stort eller litet, hvars underlydande hade det så bra som de till Hofdala hörande. Hvert man kom inom den ansenliga gårdens egor såg man små prydliga boningshus, uppförde åt gårdens torpare. Från de blyinfattade fönstren logo alltid förnöjda anleten, och kom man in i det lilla rummet blef man nästan förvånad öfver den snygghet, som der var rådande oaktadt fattigdomen. Frid och förnöjsamhet herrskade öfverallt, och detta gjorde äfven att arbetslusten var den största. Alla godsets underhafvande visste nemligen att om de skötte sig, husbonden till behag, skulle de alltid i honom hafva nästan en far.

Ett par gånger i veckan gjorde också Jöns Mikelson sin rond kring godsets egor och besökte då nästan alla stugorne, frågande efter sitt folks behof och afhjelpande de brister, som någon gång yppade sig. Det var också kärkomna besök för torparhustrurna, hvilka på ett berömvärdt sätt täflade om att vid dylika tillfällen visa hvad det enkla huset förmådde. Ofta roade det också egaren till Hofdala att oväntadt göra sina besök, i början för att se om tillpyntningarne icke voro bara för syns skull.

Under de två första krigsåren i Skåne hade Jöns Mikelson fått sitta temligen lugn på sin gård. Visserligen kommo då och då små snapphanehopar ströfvande i närheten af Hofdala, men desse band motades lätt af godsets underhafvande.

Svårare blef det 1678, det år, under hvars lopp denna berättelse spelar. Andä sedan jultiden hade trakten kring Finjasjön varit osäker. Nästan i hvarje vecka omtalades mord eller rån derstädes.

Ett par gånger hade Jöns Mikelson sammankallat sitt folk och anställt en ordentlig skallgång efter busk-krypare, men nästan alltid utan framgång. Då och då lyckades det honom visserligen att få tag i några stig-

män, hvilka han genast sände till närmaste svenska läger eller ströfkår, men dessa hetsjagter aflupo för det mesta utan något synnerligt resultat.

Förnämsta orsaken dertill var, att de fienden tillgifne bönderne understundom höllo sig hemma och skötte plögen, samt blott i hemlighet och nattetid begåfvo sig ut på ströftåg, då budkaflarne kommo dem till handa. Det var därför svårt, nästan omöjligt, att i den fredlige plöjaren, som så vänligt besvarade förbi-passerandes frågor, igenkänna den vilde och hämndgirige snapphane, som kanske ett par timmar derefter på det förfärligaste sätt pinade till döds just samme man, som han så kort tid förut visat vägen till det efterlängtrade målet.

Jöns Mikelsson var dock en så pass klok herre, att han alltid höll sig beredd på det värsta. Genom Rutger von Aschebergs bemedling hade det också lyckats honom att från svenska förråden i Malmö få låna en mängd skjutgevär och pikar, hvilka han utfäste sig att till fullo betala, ifall de skulle gå förlorade.

På sin färd från Loshult 1676 hade Karl XI gästat Hofdala i tre dagar och då blifvit fullt och fast öfvertygad om Jöns Mikelsson Ehrenborgs öppenhetiga och svenskvänliga sinne, likasom om hans underlydandes trohet mot svenska kronan.

En dag kände sig egaren till Hofdala mer än vanligt nedstämd och orolig. Då han återkom från sina vanliga färder kring sitt gods var han annars alltid glad och belåten, men denna dag förekom det honom som om någon stor olycka skulle drabba Hofdala och dess innevänare.

Han lät för den skull tillkalla ladufogden, en redbar och bepröfvad man och gaf honom i uppdrag att noga efterse vapensamlingen, krut- och kulförrådet. Under tiden gick herr Jöns med häftiga steg fram och tillbaka på gården, under det han lät sina blickar irra omkring åt alla sidor.

Med pröfvande blickar mönstrade han i synnerhet de temligen höga ringmurarne, ty äfven Hofdala hade dylika, såsom seden var under dessa oroliga tider, då

den personliga osäkerheten snart sagdt hörde till ordningen för dagen.

»Nog kunna de stå emot en god tid», mumlade han för sig sjelf, »och...»

Ladufogdens återkomst afbröt Jöns Mikelssons monolog.

»Nå», sporde herr Jöns med något häftig stämma, »hur är det med förråden?»

»Åh, det finnes fullt upp af både gevär, kulor och krut», svarade ladufogden. »Ha vi blott tillräckligt med armar att sköta gevären, så ska' det sannerligen behöfvas en ej så liten snapphanestyрка för att besegra oss. Dessutom ä' ju murarne säkra, och vi ha...»

»Hvem är det som kommer der borta», afbröt Jöns Mikelsson, och pekade på en ryttare, som närmade sig den öppna borgporten.

»Om jag inte misstager mig, så är det Hans i Brönnestad», svarade ladufogden, »men så fort han rider! Det måtte vara ett viktigt ärende, han har att framföra.»

Hans i Brönnestad hade nu hunnit fram. Guppande ohyggligt på sin spattige krake red han in genom borgporten och styrde kosan rakt fram till Jöns Mikelsson, hvilken han helsade med dessa ord:

»Nu gäller det på allvar. De ä' redan vid Mjälby. Kyrkan der brände de upp i natt.»

Utan att Hans sade hvilka han menade visste både Jöns Mikelsson och hans ladufogde att det var snapphanarne han åsyftade.

»Jaså,» sade herr Jöns. »Har du sett dem, Hans?»

»Ja, min Gud och själ har jag så», svarade Hans öfvertygande. »Jag har till och med varit dem så nära som jag är nära er, nådige herre. Svarten», fortfor han och klappade sin gamla krake på länden, »är just inte den förste att ha brådtom, ska jag säga, men då han fick höra skotten bakom sig, satte han af som om han haft sjelfvaste hin i kroppen. Jag tror inte att han någonsin sprungit så fort sedan han var en fölunge. Nehej!»

»Hur många kunna de vara på en höft?» sporde Jöns Mikelsson.

»Åh så der omkring hundra», svarade Hans i Brönnestad temligen likgiltigt.

»Då få vi allt ett godt göra», menade Jöns Mikels-son under det han vände sig till ladufogden. »Hur många man kunna vi påräkna?»

»Inte öfver tjugufem gårdens eget folk inbegripet», svarade den tillfrågade.

»Och tjugusex med mig», inföll Hans raskt. »För se, jag stannar qvar här om jag får.»

»Tack, redlige Hans», inföll egaren till Hofdala och räckte mannen från Brönnestad handen, »men du behöfver nog komma hem för att skydda hustru och barn, kan jag förmoda.»

»Åh' var lugn för dem, nådige herre», svarade Hans trohjertadt, »de ä' nog i säkerhet.»

»Hvad menar du dermed?»

»Jo, innan jag skyndade hit, för se jag hörde i Mjälby att röfrarne ämna sig just hit, skickade jag min äldste och mest pålitlige dräng att ledsaga dem till min bror i Skuarp och dit ha de väl kommit nu i det här draget. Der ä' de också i fullkomlig säkerhet.»

»Och du tror att de snart kunna vara här?» sporde Jöns Mikelsson.

»Ja, herre; inom några timmar, det är säkert, så framt de inte uppehålla sig för länge på vägen med att plundra och stjäla.»

»Gud gifve att de gjorde det», tänkte herr Jöns. »Jag skulle då få tid att bättre ordna försvaret.» Högt sade han:

»Vet du hvad deras anförare heter?»

»Kapten Severin, hörde jag sägas.»

»Jaså», inföll Jöns Mikelsson allvarligt bekymrad, »den skurken är här i trakten igen. Då få vi ett svårt göra med att reda oss, ty han är envis och har nästan alltid lyckan med sig i sina företag.»

Efter dessa ord befallde herr Jöns en af drängarne att taga den snabbaste hästen, rida omkring till godsets alla underhafvande och delgifva dem den under rättelsen att Hofdala var hotadt af de vilde snapp- hanarne.

Drängen utförde punktligt befallningen och knappt

hade två timmar gått till ända, förrän ett halft dussin kraftige män, ledsagade af hustrur, och barn kommo tågande till herrgården.

Jöns Mikelsson mottog sjelf sitt folk med dessa hjertliga ord:

»Tack för att ni kommo, go' vänner. Eder trohet ska' ej bli obelönad så snart vi bara få fred igen.»

»Ja, Gud gifve att detta skedde rätt snart», inföll den äldste torparen, som redan under Karl X Gustafs tid varit med om fejderne i Skåne. Det är svårt som det nu är. Långt ifrån hungersnöd är det inte heller.»

Arbetet på murarne började genast. Sprickorne och hålen lagades så godt sig göra lät i brådskan. En massa stenar uppfördes. Bössorne laddades, krut och kulor lades i beredskap och den tunga jernbeslagna porten stängdes på det omsorgsfullaste.

Just som solen höll på att gå ned syntes öster om den förbi Hofdala flytande lilla än en trupp snapphanar skymta fram i den här och der glesa skogen. De hade tydligt för afsigt att gömma sig, för att om natten oförberedt komma fram och öfverrumpla gården.

Det var ladufogden som aldra först upptäckte de smygande misstänkte gestalterne. Han befann sig då uppe i tornrummet tillsammans med Jöns Mikelsson.

»Skicka dem en kula, så att de måtte se att vi ä' vakna och ha varseblifvit dem», befalld herr Jöns.

Den gamle torparen lade sin långskjutande bössa till ögat.

»Hållet är väl ännu för långt», afbröt ladufogden, »låt dem komma närmare.»

»Det är just detta vi ska se», menade den gamle torparen med trygg stämma.

Skottet brann i detsamma af. En af de snapphanar, som vågat sig längst fram mellan träden, snurade omkring ett par slag, famlade med armarne i luften och försvan derefter i en närstående buske.

»Det tog bra det», menade Jöns Mikelsson glad. »Den der ska' då inte göra oss mera illa.»

»Känner nog min bössa», mumlade den gamle torparen och rengjorde geväret. »Har allt skjutit mer än en stigman med den.»

Skottet från borgen och snapphanens fall hade väckt stor oro hos kapten Severin och Lille-Matts, hvilka befunno sig icke långt ifrån den skjutne.

»Och så var det till och med en af mina bästa pojkar», mumlade kaptenen, under det han drog ut den med döden kämpande röfvaren ur busken. »Ah, det måtte vara en god skytt, den der. Se här, Matts, kulan har tagit bra! Men, vänta du, Jöns Mikelsson, detta ska' du ej ha gjort för intet. Intet lefvande i din borg ska' bli skonadt, det svär jag vid alla onda andar.»

»Om du skonade någon, då vore du bra dum», inföll Lille-Matts. Hans af naturen vilda och obändiga lynne tog alltid ut sin rätt då han fick se blod. Äfven Rissle-Jeppa, som under marschen till Hofdala betydligt stigit i kapten Severins ynnest, instämde med Lille-Matts i att ej gifva någon pardon.

»Jaså, ni tro att jag skulle vara så dum att jag skonade någon af kung Kristians fiender», inföll kapten Severin storskrattande. »Nej ni, detta har jag aldrig tillförne gjort och ska' inte heller göra det nu.»

»Om jag inte missminner mig, så har du dessutom något otaladt med Jöns Mikelsson», sade Lille-Matts efter en stunds funderande.

»Jo du, det kan du vara säker på, och det inte så litet till på köpet.»

»Du har visst en gång förut sagt orsaken dertill, men jag har glömt bort den.»

»Ha ha, du vill höra den om igen. Jag märker nog hur listigt du lägger dina ord.»

»Ja, hvarför inte. Kan nog vara bra att någon gång ha det i minnet.»

»Hör på då, ska' du få din nyfikenhet stillad. Jag var knappt tjugu år gammal då jag blef källarsven hos Jöns Mikelsson. Det är en bra tjänst bara man kan akta sig. Godt mår man, så mycket är säkert och bättre än på Hofdala kan ingen få någon tjänst.»

»Men, du var för törstig, kan jag tro», inföll Lille-Matts skrattande.

»Inte så utan», inföll kapten Severin. »Jöns Mikels-

son har också goda varor i sin källare», fortfor han och smackade med tungan. »Länge höll jag på att smörja kråset, jag tror det var nära ett halft år. Men en dag under det jag var borta i Kristianstad för att hemta en sändning, som herr Jöns fått af svåger sin, som plögade göra årslånga resor, hittade husbonden på det orådet att sjelf göra ett besök i källaren. När jag då kom hem blef jag uppkallad och tillfrågad om huru det kom sig, att källarens innehåll minskats så betydligt. I första häpenheten skyllde jag naturligtvis på råttorne, men när Jöns Mikelsson sade mig rent ut, att de der små djuren omöjligt inte kunde bryta förseglingen på korgarne och buteljerne, måste jag slutligen bekänna mitt tilltag. Detta var första gången jag såg herr Jöns vred, och detta blef han äfven med besked. Jag fick mig först ett duktigt kok stryk och blef derefter körd på porten.»

»Det var således ett snöpligt afsked du fick», utbrast Lille-Matts icke utan hän.

»Men det ska' han nog få sota för», inföll kapten Severin. »Jag glömmet inte detta så lätt.»

»Nej, du brukar vara temligen långsint af dig, jag vet det nog.»

Kapten Severin svarade ej på detta uttryck. Han vände sig bort för några ögonblick. Till slut utbrast han dock:

»När jag väl kommer in på Hofdala gård får jag nog uppgöra min räkning med Jöns Mikelsson Ehrenborg. Han ska' ha lika många kulor i kroppen som jag fick käppslängar. Står han för dem, då är han god nog.»

7.

Jöns Mikelsson Ehrenborg var enkling och barnlös. Han kunde därför med så mycket större ifver arbeta på försvaret af sin gård, då han ej hade någon

familj att ha bekymmer om. Han lemnade icke heller sitt folk ur sigte en enda minut. Ständigt gick han omkring uppmuntrande och utdelade små belöningar än i penningar, än i mat och dryck, hvarjemte han alltid hade vänliga ord åt hvar och en.

Detta gjorde också att hans folk ännu fastare slöt sig till honom. Hvar och en lofvade äfven ur sitt innersta hjerta, att efter bästa förmåga fylla sin plats under försvaret.

Halfva natten hade gått till ända utan att någonting afhörts från de belägrande snapphanarne. Visserligen hade kapten Severin på förnatten gjort ett försök att bemäktiga sig de tvenne båtar, som lågo förtöjda vid den lilla träbryggan, men anslaget varsnades i tid och under anförande af den gamle torparen uppdrogs farkosterne midt för snapphanarnes näsor.

Kapten Severin svor och sköt, men ingen kula träffade gårdens djerfve försvarare, hvaremot deras skott mer än en gång gjorde åsyftad verkan.

Med förlust af tre man var snapphanechefen tvungen att draga sig tillbaka.

Inemot midnatten, då månen skymdes af ett svart moln, började kapten Severin att på allvar röra på sig. Långsamt och smygande som kattor närmade sig snapphanarne murarne på alla sidor. Under marschen fram till Hofdala hade bandet blifvit förstärkt ganska betydligt, så att det nu uppgick till minst ett hundra och femtio man.

Det var därför som kapten Severin efter det misslyckade försöket att taga båtarne ändock skrytsamt kunde säga till Lille-Matts:

»Hvad bryr jag mig om att det försöket misslyckades. Hofdala ska' ändock snart vara i mina händer.»

Tillsammans med ladufogden och den gamle torparen öfversåg Jöns Mikelsson ännu en gång sina försvarsanstalter. I akt och mening att gifva snapphanarne så liten skottafsa som möjligt hade han befallt att alla ljus i borgen skulle utsläckas. Hofdala låg därför som en mörk oformlig massa, öfver hvilken månen då och då kastade sitt svaga skimmer.

Under gåendet på östra muren upptäckte ladufogden de smygande fienderne och han meddelade genast sin husbonde detta.

»Ja, låt dem komma», menade Jöns Mikelsson lugnt. »Vi ska' nog ta emot dem på det varmaste.»

Och varmt blef äfven det mottagande, som kapten Severin och hans folk mötte. Mer än en gång stormade de mot Hofdalas murar, men blefvo hvarje gång så kraftigt motade, att de hals öfver hufvud måste begifva sig undan.

Kulor och stenar bokstaffigen haglade kring snapphanarnes öron, men som det var nästan halfmörkt kunde ej borgens försvarare sigta riktigt noga. Skriket, svordomarne och jemmern sade dock, att deras skott icke så sällan träffade.

Så inbröt omsider morgonen och med den skyddade sig också stigmännen undan till den skyddande skogen, hvarifrån de likväl genom skjutande då och då höllo gårdens försvarare i en ständig spänning.

»Lifsmedel ha vi nog så att det räcker en vecka», sade ladufogden på Jöns Mikelssons förfrågan derom. »Kunna vi bara hålla oss så länge, ska' nog undsättning komma till oss.»

»Gud gifve att du spådde sannt», inföll herr Jöns. »Fienderne ökas med hvarje timme och ä' oss nu kanske tio gånger öfverlägsne.»

»Det gör ingenting», menade den gamle torparen. »Murarne betyda väl också någonting, och då snapphanarne inte ha kanoner, ska' det allt bli svårt för dem att komma in hit.»

Efter de misslyckade stormningarne var kapten Severin mera likt ett vilddjur än en människa. Han ordentligt rasade och utöste på flerfaldiga sätt sin ilska mot Jöns Mikelsson och hans tappre stridsmän.

När snapphanarne väl hunnit den skyddande skogen framfördes till kapten Severin en bonde, som blifvit tillfångatagen efter ett käckt motstånd. Förhöret var kort, ty bonde erkände genast, att han var svenskt sinnad.

»Du ska' få nåd om du vill bli en af de våra», sade kaptenen, som oaktadt sin ilska ändock ville skaffa

sig så mycket folk som möjligt för att desto lättare kunna betvinga Hofdala.

»En af dina», svarade bonden gäckande. »Ne-nej, du! Inte för allt i världen! Der har du mitt svar.»

Och innan kapten Severin hann springa undan hade den käcke bonden ryckt till sig en på marken liggande träbit, hvilken han med all den kraft han egde slungade rakt mot snapphanechefens hufvud. Slaget träffade venstra örat, från hvilket blodet ymnigt började strömma ned.

Efter detta anfall kunde naturligtvis icke bonden vidare hoppas på någon benådning, äfven om han ändrade sig och ginge öfver till kaptenens band.

Rytande af vrede och smärta befallde kapten Severin att den djerfve skulle aflifvas på det grymma sätt, som var vanligt under denna förskräckliga fejd. En lång stör spetsades i ena ändan, trädde sedan in i bondens kropp och upprestes så, att den kunde synas af borgens försvarare.

Då aftonen af denna dag inbröt var kapten Severin fast besluten att använda hela sin makt för att få Hofdala i sitt våld. Men först ville han försöka på öfvertalningens väg. Han hade nemligen förnummit att både Ascheberg och Hummer närmade sig norra Skåne. Härigenom blef det nödvändigt för honom att af alla krafter skynda på med hvad som skulle uträttas.

Vid middagstiden framgick han därför, åtföljd af Lille-Matts och Rissle-Jeppa mot Jöns Mikelssons gård och begärde att få tala med egaren sjelf.

Denne visade sig också efter ett dröjsmål, som förekom snapphanechefen olidligt lång. Han började därför att svära många och dyra eder mellan tänderna.

Då herr Jöns slutligen visade sig antog kapten Severin ett inställsamt sätt; talade om den stora makt, som han hade med sig och föreställde slutligen egaren till Hofdala det orätta uti att utsätta sina underhafvande för snapphanarnes raseri. Ville han godvilligt öfverlemna gården, skulle han få oantastad draga derifrån med allt sitt folk.

Det var endast med stor möda som Jöns Mikels-son kunde stäffa den förtrytelse han kände vid dessa snapphanens öfvermodiga och falska ord. Då han ändt-ligen slutat sitt anförande sade herr Jöns från muren, der han stod:

»Illa låta dylika löften i en snapphanes mun. Hvarje redlig skåning vet att I ären de gemenaste skurkar, som någonsin trampat Guds gröna jord. Du talar om din makt. Den skall snart vara af intet värde. Sedan talar du om att gifva oss fritt aftåg och att ej våldföra dig på oss. Tomma ord bara. Hur gjorde du ej förra året nere vid Herresta? Genom fagra löften narrade du egaren att gifva sig på nåd och onåd. Han gjorde det, ty han kände icke till allt det svek, som bor i edert hjerta. Genast öfverföll du honom och hans män och träden i skogen kring Herresta kunna noggsamt vittna om huru du höll ditt löfte, om de kunde tala. Men ju mera jag betraktar dig desto mera rinner en gammal händelse upp i mitt minne. Du kallar dig för kapten Severin, och likväl är du ingenting annat än min forðne källarsven, som jag måste jaga bort för stöld. Du märker att du är igenkänd. Med det svaret får du nöja dig.»

Skälfvande af raseri hade snapphanechefen afhört Jöns Mikelssons ord. Isynnerhet grämde honom den sist uttalade sanningen.

Då herr Jöns för den skull efter talets slut vände snapphanarne ryggen gaf kapten Severin en af sitt folk ett hemligt tecken. Ett skott brann i detsamma af och kulan for hvinande emellan Jöns Mikelsson och hans ladufogde.

»Ja», utbrast egaren till Hofdala och vände sig hastigt om, »har jag inte nu ett färskt bevis på din lömskhet, eländige tjuf. Skjut...»

Herr Jöns hann icke uttala meningen fullständigt förrän den gamle torparens bössa brann af. Den snapphane, som verkställt sin anförares befallning, störtade med genomskjutet hufvud till marken.

Från Hofdala började genast derefter en så häftig eld, att kapten Severin och hans följe endast med knapp nöd kunde rädda sig undan till skogen.

Men från den stunden svor kaptenen en blodig hämnd på Jöns Mikelsson och allt hans folk.

Aftonen hade inbrutit. Den var regnig och kall. Kapten Severin hade dragit bort utom synhåll för att invagga gårdens försvarare i säkerhet.

Men Jöns Mikelsson var honom allt för slug. Han sammankallade sitt folk, sade att detta återtåg endast var en list af snapphanarne, och sporde der- efter om han, såsom tillförne, kunde lita på de sinas trohet:

Ett kraftigt uttaladt »ja» från allas läppar blef svaret på denna fråga.

»Nå väl», fortfor herr Jöns, »då få vi inte en enda minut slappas i vår vaksamhet. Den regniga natten gynnar våra fienders planer och jag skulle illa känna den bortkörde tjufvens list och förslagenhet, om jag ej nu vore mera på min vakt. Styrken eder några i sender med mat och dryck, så att I kunnen uthärda äfven denna natt. Jag skall inte ett enda ögonblick lemna er i sticket.»

Från Hofdaldas norra mur och ned till stranden af Finjasjön var det omkring två hundra alnar. Landet emellan nämnde mur och sjön är flackt och var vid tiden för denna berättelse beväxt med småbuskar. Väl hade Jöns Mikelsson mer än en gång haft i sinnet att borttaga dem, emedan de lätteligen skulle kunna tjena en fiende till godt skydd, men den ena dagen efter den andra gick utan något gjordes der- vid. När då kapten Severin med sitt band kom dit, var det för sent.

Denna uraktlåtenhet grämde Jöns Mikelsson mera än han ville låta påskina, men saken kunde nu icke ändras. Den måste blifva sådan den var.

Då qvällen sänkte sina skuggor öfver jorden syn- tes några snapphanar krypande på händer och fötter bland de nämnde buskarne. Framst bland dem upp- täcka vi kapten Severin, Lille-Matts och Rissle-Jeppa.

De hade ungefär en fjerdedel af styrkan några famnar ifrån sig.

Regnet var än våldsamt, än upphörde det alldeles och än öfvergick det i fint duggande. Marken var ändock uppblött och att en dylik marsch »på alla fyra» under närvarande omständigheter skulle vara allt annat än angenäm är naturligt.

Också svuro de tre snapphanarne hvar och en för sig sjelf, eller också gemensamt långa och dryga eder öfver det tillstånd, i hvilket de befunno sig.

»Den här färden är den värsta, som jag varit med om», pustade kapten Severin.

»Åh skröp», menade Rissle-Jeppa, »den är inte alls farlig.»

»Har du då varit med om värre kanske?»

»Ja, många gånger. Det var i höstas vid Ringsjön. Vi hade nyligen öfverrumplat Klinta by och skulle just göra oss en glad qväll, när den fördömde ryttmästar Hummer, som i hemlighet lurat på oss, störde vår fröjd. Det var Sven Påfvelsson, som då var vår anförare. Han försvarade sig käckt, det måste jag erkänna, men hvad kunde våra oöfvade bönder och drängar uträtta mot Hummers knektar! De föllo hoptals eller jagades ned i sjön, der de dränktes som kattungar. Tillsammans med Sven och ett par andra kom jag i lycklig tid undan på en liten rankig båt. Under natten växte det upp storm, båten sprang läck och i mer än sex timmar måste vi, ridande på kölen, uthärda höstkylan. En af oss förfrös också båda benen så att han derefter var alldeles oförmögen att gå. Äfven jag var nära deran, men lyckligtvis träffade jag i Per i Råröd en danskvänlig man. Han och hans hustru skötte mig på det omsorgsfullaste, och det är dem jag har att tacka för, att jag ännu är levande. Men, de der sex timmarne i höstkylan på Ringsjön dem glömmar jag aldrig, om jag äfven lefde i tusentals år.»

»Kan väl vara att det var svårt», menade kapten Severin, »men jag håller detta ändock värre.»

Samtalet afstannade här för en stund, medan snapp-

hanarne oupphörligt och med yttersta försigtighet kröpo framåt.

Slutligen gaf kapten Severin ett tecken och reste sig upp bakom en buske om något mer än en och en half manshöjd.

Oroligt försökte han att med sina blickar genomtränga mörkret. Han såg endast de orediga konturerna af Hofdala. Intet enda ljud hördes derifrån, ej heller var något ljus synligt.

»Skulle de sofva redan, det vore för mig en ovärderlig lycka», tänkte han. »Men jag kan inte heller begripa hvarför Ola Törn inte höres af med sitt anfall.»

Snapphanechefen hann knappt sluta denna tanke då en häftig rörelse på östra muren kom honom att lyssna ännu mera uppmärksamt.

»Nu har väl Ola ändteligen hunnit fram», hördes i detsamma en hviskande stämma bakom kaptenen. Det var Lille-Matts, som smugit sig fram.

»Ja, det tyckes så», mumlade kapten Severin utan att ens vända sig om.

Rörelsen på gårdens östra mur tilltog i stället för att aftaga. Rop och skrik blandade med ljudet af häftigt springande trängde i dessa ögonblick fram till de lyssnande snapphanarnes öron.

Plötsligt skrällde en full salfva från muren och upplyste densamma för ett par sekunder. Utifrån svarades först med jemmerrop och derefter med en likaledes full salfva.

»De våra ha' blifvit upptäckte, men det gör ingenting», utbrast kapten Severin under det hans ögon glödde af hämnd- och stridslustnad. »Är folket framme ännu?»

»Ja», svarade Rissle-Jeppa, som fått i uppdrag att ledsaga de anföraren åtföljande snapphanarne.

»Så må vi då...»

»Hör på», afbröt i detsamma Lille-Matts, »är det inte klokast att bemäktiga oss båtarne först innan vi storma?»

»Vet du då hvar de finnas?» sporde kapten Se-

verin och på tonfallet i hans röst kunde man höra att han icke tyckte om att bli afbruten.

»Nej, det vet jag inte ännu», inföll Lille-Matts, »men om du vill, så ska' jag...»

Kapten Severin afbröt i sin ordning sin underbefälhafvare med dessa ord:

»Så dumt du pratar! Medan vi söka efter båtarna, ska' tillfället att få in borgen gå oss ur händerne. Nej, framåt. Vid skenet från hofdalarnes gevär såg jag tydligt hvar den lägsta punkten på muren är belägen. Framåt, och låt ingen komma undan med lifvet!»

Skottvexlingen kommo de djerfve öfverrumplarne väl till pass så att de nådde muren utan att bli sedde.

»Den är skroflig», menade kapten Severin och strök med båda händerna längs muren, »och detta ska' hjälpa oss betydligt. Hugg bara i gossar! Tag i med tänderne också om ej händer och fötter räcka till.»

Dessa ord gjorde röfvarsvärmen nästan galen. Hjelpande hvarandra så godt de förmådde stodo snart ett halft tjug snapphanar uppe på norra muren. Kapten Severin och Lille-Matts voro de förste, som kommo dit upp.

Ehuru Jöns Mikelsson hade gjort sig beredd på ett öfverfall denna natt, kom detta likväl honom nästan för hastigt uppå.

Han var just sysselsatt med att rengöra en af sina bössor då utkiken på murens sydöstra hörn gjorde honom uppmärksam på att det »var ugglor i mossen», såsom karlen sade. Herr Jöns kastade genast ifrån sig det till hälften rengjorda skjutgeväret och kröp ända fram till yttersta randen af muren. Här såg han också att utkiken hade rätt. I följd af det tjocka halfmörkret tycktes det också som om fienderne voro ända inpå muren, hvadan Jöns Mikelsson gaf befallning om att genast helsa dem med en full salfva.

Denna var, såsom vi känna, signalen till en allmän strid med eldvapen.

I sällskap med ladufogden och den gamle torparen

skyndade herr Jöns efter en stund ned från muren för att hemta mera kulor och krut. Men knappt hade han hunnit uttaga många steg, förrän ett ilsket härskri förnams från norra muren. Öfver tjugu snapphanar med kapten Severin och Lille-Matts i spetsen hoppade i detsamma ned från muren.

»Vi ä' öfverrumplade», utbrast ladufogden och grep herr Jöns i rocken. »Kom, jag vet ett sätt att komma undan.»

»Men, jag vill ej öfvergifva mine trogne tjenare», svarade Jöns Mikelsson och försökte att slita sig lös från ladufogden.

»Var nu ej vanvettig, herre», svarade den gamle torparen. »Edert lif är väl mera värdt än alla våra. Kom bara. Vi ska rädda oss medan det är tid.»

Den plats, der Jöns Mikelsson och hans båda följeslagare stodo, låg insvept i ett så tjockt mörker, att det fordrats riktiga kattögon för att kunna upptäcka dem. De kunde likväl från sin plats obehindradt se huru snapphanarne utbredde sig öfver gården och skyndade till östra muren, för att taga de der modigt kämpande tjenarne i ryggen.

Vid åsynen häraf ville Jöns Mikelsson ånyo rycka sig lös från sina följeslagare och störta bort, de sina till hjälp.

»Ni får inte lemna oss, herre», sade ladufogden på det allvarsammaste.

»Nej», repeterade den gamle torparen, »ni får ej gå. Er död blefve då oundviklig och ni ser väl, att efter öfverrumplingen det inte mera finnes något hopp om seger. Se bara! Der kommer en ny flock röfvere till öfver norra muren.»

Den gamle torparen hade rätt. Det var Rissle-Jeppa, som nu kom med den sista förstärkningen.

»Jag ser att ni ha rätt», inföll då Jöns Mikelsson, »men hur ska vi komma undan?»

»På sjön naturligtvis», svarade den gamle torparen. »Alla andra vägar ä' stängde.»

»Men mina båda båtar ä' ju uppdraghe, och till på köpet kanske tagne i natt af snapp...»

»Sörj ej derför, nådige herre», afbröt torparen,

»jag har min egen lilla båt straxt här bredvid. Som ni vet var jag ute på fiske samma tid som budkafven kom från er. Jag hann inte längre än hit.»

»Nå, så vill jag i Guds namn lyda er», inföll Jöns Mikelsson och vände sig bort af fasa då han såg de grymheter, som stigmännen redan utöfvade mot de fångne tjenarne. »Mätte det dock ej vara för sent.»

»Om vi skynda oss ha vi godt hopp om att komma undan», svarade ladufogden och drog husbonden med sig längs husväggen. Vid framkomsten till norra knuten, der ingen snapphane mera fanns, emedan alla kastat sig in i striden, hade de att öfverskrida ett litet öppet fält innan de kommo till den lilla bredvid norra porten befintliga dörr, hvarigenom gående plägade släppas in och ut.

»Nu beror det på om ni har nyckeln till dörren med er», hviskade ladufogden ängsligt.

Jöns Mikelsson trefvade länge och väl i sina djupa fickor. Hade det varit tyst omkring de tre flyktingarne skulle hvar och en kunnat höra sitt eget hjerta slå af ångest.

Slutligen ljusnade Mikelssons anlete.

»Här är den», sade han och räckte nyckeln åt ladufogden. »Raskt framåt nu!»

Flyktingarne skyndade med snabba steg öfver den lilla öppna plats, som skiljde dem från porten. Redan hade de hunnit fram till den så nära som på ett par alnar, då en ilsken stämma ljud bakom dem:

»Så har jag då honom ändteligen! Nu ska' han inte komma undan med lifvet, den svenske hunden!»

Det var kapten Severin, som yttrade dessa ord. Längre hade han sprungit omkring gården och sökt efter Jöns Mikelsson.

I samma ögonblick som han skrek fram sin hotelse skyndade också Lille-Matts i spetsen för några snapphanar fram från en annan sida. Jöns Mikelssons och hans följeslagares död syntes oundviklig.

»Håll bara stängen medan jag får vrida om nyckeln ett par slag», yttrade samtidigt ladufogden. »Jag har honom redan i låset.»

Den djerfvaste af snapphanarne föll för torparens

kula, den efterföljande för ett värjstyng från Jöns Mikelsson.

Porten var nu öppen. Gårdens egare var den siste, som trädde ut. Väl sköto fienderne efter dem en mängd kulor, men desse träffade istället dels muren dels den jernbeslagna dörren.

Med anlitage af alla sina krafter och under upphäfvande af gräsliga hämnderop störtade kapten Severin fram för att sticka spetsen af sin långa värja mellan dörren och posten. Afsigten var nära att lyckas, men just i samma ögonblick som den smala spetsen höll på att draga ett fult streck öfver de flyendes planer, smälde Jöns Mikelsson så kraftigt igen dörren, att värjspetsen bröts som om den varit af glas. Dörren sprang ögonblickligen i lås. Jöns Mikelsson hade också haft nog sinnesnärvaro att rycka till sig nyckeln.

Och der stodo nu snapphanarne ända till ytterlighet snopne öfver hur grundligt de blifvit lurade. Kapten Severin var den, som först kom till besinning igen.

»Efter dem», skrek han och rusade fram till det ställe på muren, der han nyss kommit öfver. »Jöns Mikelsson får inte komma undan! Den, som griper honom lefvande eller död, erhåller hälften af det byte, som vi få här!»

Med dessa ord började han djerft klättra uppför den på detta ställe låga muren. Lille-Matts och dessutom ett tiotal af hans folk följde honom.

Det var såväl begäret efter den utlofvade belöningen som lusten efter hämnd på flyktingarne som gjorde att snapphanarne uppbjodo hela sin förmåga att hinna upp Jöns Mikelsson och hans följeslagare.

Desse uppnådde emellertid torparens i vassen gömde farkost, som lyckligtvis var nog stor att bära dem alla. Snapphanarnes rop hördes allt närmare, men nu voro flyktingarne icke längre bekymrade för sin räddning. Då kapten Severin slutligen hann ned till stranden voro de redan ett par kabellängder ute på sjön och således utom skotthåll.

Uppfylld af den bittraste harm och ett raseri, som tidt och ofta gaf sig luft i de rysligaste förbannelser,

måste kapten Severin därför tomhändt återvända till gården, den han genast stack i brand sedan han helt och hållet utplundrat den och på det grymmaste aflifvat dess försvarare.

Branden syntes långt ut på Finjasjön. Vid åsynen deraf satte Jöns Mikelsson kurs på det vid norra ändan af sjön belägna herresätet Mölleröd, tillhörigt en af hans bästa vänner. Men knappt var halfva vägen dit tillryggalagd, då ladufogden utbrast:

»Tag en annan kosa, nådige herre; snapphanarne ä' der också.»

Ladufogden hade rätt. En stor och flammande eldpelare höjde sig från samma plats, der Mölleröd var beläget och var liksom ett svar på Hofdalas brand. I den halfmörka natten togo sig dessa två väldiga bål vid hvar sin ända af den romantiskt vackra Finjasjön storartade men hemska ut.

Jöns Mikelsson satte nu kurs på vestra stranden och landsteg i daggryningen utanför byn Tostarp. Här tackade han sine följeslagare för att de genom sin trohet räddat hans lif, samt sade sig nu ensam vilja uppsöka närmaste svenska läger.

»Nej», utbrast då ladufogden, »har jag följt min husbonde så långt, ska' jag heller inte lemna honom förr, än jag sett om han blir räddad eller råkar ut för några olyckor.»

»Jag säger också detsamma», inföll den gamle torparen lugnt och bestämdt.

»Tack för er trohet, mine vänner», svarade Jöns Mikelsson och tryckte varmt sine följeslagares händer. »Kommer jag någonsin tillbaka till min nu sköflade och nedbrända gård, så kunnen I vara säkra på, att jag aldrig ska' glömma eder trohet mot mig.»

En stund derefter voro de tre flyktingarne på väg för att uppsöka Rutger von Aschebergs läger.

Samma dag, men på eftermiddagen, bröt kapten Severin upp från Hofdala, af hvilket endast det massiva stentornet qvarstod såsom ett dystert minnesmärke från den förtviflade striden. Bland det byte han förde med sig då han tog in på skogsvägarne för att undgå

svenska ströfkårer, var äfven en myckenhet boskap. Hans mening var också att föra den ned till Landskrona enligt Arensdorffs befallning.

II.

Nederlag och död.

1.

Just på den plats, der Rönne å, eller Rödan å, såsom den benämndes vid tiden för denna skildring, sammanbinder Skelderviken (en del af Skager-Rack) med den mångbesjungna Ringsjön, ligger Stehags kyrka. Trakten deromkring eger till fullo den romantiska och på samma gång sydländska natur, som man så ofta påträffar i Skåne, den bördigaste af Sveriges alla provinser, och den, som en tid varit der nere glömmert sin vistelse derstädes.

Det var ungefär åtta dagar efter angreppet på Hofdala som kapten Severin anlände till nämnde plats. De svenskvänlige innevånarne flydde genast hals öfver hufvud dels inåt skogarne, dels ut på Ringsjön. Snapphanebandets ankomst var lyckligtvis genom kunskapare redan bekant, så att det lyckats folket, att på en lång sträcka borttaga alla båtar, som kunde öfverkommas. En följd häraf var också att kapten Severin ej förmodde sätta i handling sitt beslut att följa de flyende utåt sjön.

Från sitt läger straxt i söder om kyrkan måste han derföre med harm och grämselse se huru hans undkomne offer ute på vattnet gäckade alla hans åtgärder att få dem i sitt våld. En natt hade två fiskare från Klinta till och med smugit sig in till land och lyckats döda tvenne snapphanar, som halfsofvande, i tanke att ingen fara var för handen, lutade sig mot ett träd.

De djerfve fiskarnes tilltag blef visserligen genast

upptäckt och tjogtals kuler skickade efter dem, men utan att träffa.

På fjerde dagen efter ankomsten till Stehag började kapten Severin tycka att det var mer än vanligt tråkigt att ligga överksam. Han företog därför i sällskap med Lille-Matts, Rissle-Jeppa och Ola Törn en färd i båt utåt Ringsjön. Någre af hans män hade nemligen samma dags morgon på eget bevåg företagit ett ströftåg åt Bosjö kyrka till och der påträffat en ganska stor och väl bibehållen farkost. Triumferande återvändande de sjövägen och blefvo naturligtvis välkomne af alla.

Vid en straxt norr om Klinta utskjutande landtunga upptäcktes en farkost, hvarjemte Ola Törn, som hade de skarpaste ögonen, svor på att det var folk ute på landtungan. Snapphanarne gingo därför i land och smögo sig på de oförberedde. De voro två af de familjer, som vid kapten Severins ankomst flytt från Stehag. Öfverraskningen var fullständig. De båda männen fingo ej tid att lossa sina bössor eller begagna knifvarne, utan bundos genast och fördes ned i båten. När deras hustrur och tre små barn skrikande följde efter, hotade kapten Severin dem allesammans med döden om de ej förhöllo sig tysta. De båda familjernes farkost togs på släp och så bar det af i skarp rodd mot snapphanlägret.

Ditkommen sammankallade kapten Severin genast Stehags danskvänner och desse utpekade under hånfulla tillmälen genast fångarne såsom varande tillgifne svenskarne. De olycklige bundos för den skull vid hvar sitt träd och kapten Severin befallde sine män att skjuta till måls på dem. Det var en ohyggligt grym lek, som ganska ofta öfvades under denna ohyggliga fejd. Men de olycklige offren blinkade icke, ej heller syntes någon färgskiftning i deras anleten.

Detta trots förtröt till den grad kapten Severin, att han först gick fram till hvar och en och spottade honom i ansigtet, hvarefter han gaf honom hvar sitt kraftiga knytnäfs slag.

Då kunde ej den ene bonden hålla sig längre.

Han utbrast därför i det ett föraktligt leende spelade kring hans läppar:

»Nu töres du skymfa oss så. Vore vi frie skulle du ej våga att bära hand på oss!»

»På er, svenske karnaljer», skrek den vilde snapphanen och hoppade högt af raseri. »Men», fortfor han gäckande, »hvad skulle det tjena till att göra er frie. Mine pojkar roa sig bäst såsom det nu är.»

Efter dessa hänfulla ord gaf han tecken till den grymma lekens början och slutade sålunda:

»Se nu till, pojkar, att ni inte döda dem genast, utan att vi kunna få roligt så länge som möjligt.»

När man läser berättelserne eller hör sägnerne om snapphanarnes omenskliga framfart, tror man verkligen, att de till största delen äro uppdiiktade. Men så är icke förhållandet. De menskliga lidelserna voro under denna sorgliga fejd till den grad upphetsade, att de mångdubbelt öfvergingo till och med tigerns. För att anses såsom en rätt snapphane behöfdes det att ha flere mord på sitt samvete, ju flere desto bättre. En dryg halftimme höllo snapphanarne på med att skjuta till måls på de olycklige stehagsborne. De sågo till slut ut som tvenne såll, men lefde dock ännu. När kapten Severin märkte detta gick han ännu en gång fram till sina offer och sade, i det han skrattade på det mest hänfulla sätt:

»Om ni vilja öfvergå till kung Kristian och svära honom obrottslig trohet, så skänker jag er lifvet.»

Och dylika ord kunde denne man yttra oakadt han såg att de olycklige höllo på att kämpa med döden.

Icke ett ord; nej, icke det minsta ljud kom öfver de pinades läppar. Endast blickar, i hvilka det dju-paste förakt stod att läsa, blef svaret på den framkastade frågan.

Då kapten Severin tog ett par steg tillbaka lade en snapphane i hans närhet sin hjullåsbössa till axeln, och sigtade på den ene stehagsbons hufvud, antagligen för att göra ett slut på hans plågor. Kaptenen märkte detta och, uppretad af de pinades tydliga hån, skrek

han, under det han gaf snapphanen ett tecken att sänka geväret:

»De ha fått nog af kulor nu. Vi ska' se hur sega svenskkärnaljerne ä'.»

Medan stehagsbornes dödskamp ännu pågick när-made sig en medelålders i eländiga trasor klädd karl, från hvilkens arm blodet sipprade ned på marken. Ett yfvigt rödt hår betäckte hans hufvud och nedhängde i tjocka testar vid öronen. Hela hans utseende förrådde dessutom, att han var ända till ytterlighet uppskrämd.

»Hvad är det der för en trashank», utbrast kapten Severin och betraktade nykomlingen med föga vänliga blickar. »Hör du efter, Matts, hvad han vill.»

Men innan Lille-Matts hann fram till den främmande stod denne framför kapten Severin.

»Kan jag här bli fri från den satans svensken?» sporde han på en obehagligt bred skånska.

»Jo, nog kan du det, men säg mig hvad du är för en gynnare», svarade kaptenen.

»Jag är hemma i Gunnarslöf vid Ystad och ämnade besöka mågen min, som bor i Härlöf vid Kristianstad. Men på vägen kom ett svenskt parti och tog mig till fånga, kanske därför att jag är så trasig», fortfor gunnarslöfvaren under det han visade en och en half rad bruna tänder. »Men se trasig var jag inte förr, än jag behöfde springa undan för den fördömde svensken mellan skogarne. Det är en ryslig tid som»

»Stå inte nu och prata dumheter», afbröt kapten Severin, »hvad heter du?»

»Johannes Färs i Gunnarslöf. Jaja, hvarenda pojke i Ystad känner mig, det är säkert som amen i kyrkan, men hvad ha de der gjort för slag», sporde han derefter och pekade på stehagsborne.

»Nå, nå, gubbe, akta dig, att du inte sjelf kommer dit.»

Gunnarslöfvaren gjorde åtskilliga rörelser af den ytterligaste förskräckelse och kastande sig för kapten Severins fötter, bad han i bevekande ordalag om sitt lif, bedyrande att han vore en ärlig skåning och dan-

ske kungen varmt tillgifven, »liksom allesammans i Gunnarslöf», slutade han.

»Upp med dig», röt kapten Severin och sparkade till gunnarslöfvaren så att han till snapphanarnes stora förlustelse rullade några hvarf omkring på marken. »Du nämnde att du var fånge hos svensken, hur kom du derifrån?»

»Jag rymde naturligtvis, och det var för tre dagar sedan, det. De jagade mig också som ett djur, men när jag väl lyckats att komma ifrån dem råkade jag, stackare, ut för en annan olycka.»

Och vid dessa ord framsträckte han sin venstra arm, kaflade upp den sönderslitna rockärmen och visade hur skinnet var afflädt ett godt stycke uppåt armbågen.

»När och hur fick du det der?» sporde kaptenen likgiltigt.

»I natt som var råkade jag ut för några karlar en mil härifrån. 'Nej se en snapphane!' ropade de, och så började de att jaga mig mycket värre än svensken. Det här såret är efter en kula, som ofelbart skulle tagit nacken af mig om jag inte hukat mig ned.»

»Det kan inte vara några andra än de flyende stehagsboerne, som anfallit honom», inföll Lille-Matts.

»Troligtvis inte», menade kapten Severin och gnisslade med tänderna under det han med ilska blickar betraktade sina pinade offer, af hvilka det ena just i detsamma gaf upp andan. Derpå vände han sig till gunnarslöfvaren och fortfor: »Gå bort och se efter om du kan få tag i något att binda om armen med och kom sedan tillbaka.»

Gunnarslöfvaren försvann. Kapten Severin glömde för tillfället hela uppträdet, men han blef något sednare på aftonen påmind derom på ett ganska obehagligt sätt. En af dem, som skötte hans häst kom nemligen och berättade med andan i halsen att springaren ingenstädes stod att finna.

Kapten Severin hade bland Jöns Mikelssons hästar utvalt den bästa och det var denne, som nu var borta. En plötslig misstanke uppstod hos honom.

»Hvar är den trasvargen, som för ett par timmar

sedan kom hit och bad om vårt beskydd?» sporde han de kringstående.

Ingen visste det. Många af dem sade sig ej ens ha sett personen i fråga.

Sedan kaptén Severin lupit hela lägret omkring, sökt och frågat efter den sig kallande Johannes Färs utan att kunna få den aldri minsta spaning på honom, började han bli allvarsamt orolig.

»Om jag inte sjelf med egna ögon sett karlen, skulle jag tro att allt endast vore en dröm», yttrade han derefter till Lille-Matts. »Men nu har jag ju äfven talat med honom och detta öfvergår alldeles mitt förstånd.»

»Kanske att det var en spion», inföll Lille-Matts så lågt, att kaptén Severin knappt hörde det. Snapphanen tycktes sjelf liksom rädd för sina ord.

Ungefär vid samma tid som detta samtal fördes stannade den förut nämnde trashanken utanför byn Brostorp, belägen straxt söder om Ringsjön och ungefär tre fjerdedels mil ifrån Stehag. Då han anropades af de svenske förposterne gaf han ordentlig lösen och ilade hastigt in i byn.

Framför ett af de största husen stod ryttmästar Hummer och samtalade med gårdens egare, känd för sina svenskvänliga tänkesätt.

Så snart ryttmästaren varseblef trasvargen ljusnade hans blickar och han gick emot honom med alla tecken till vänlighet.

Vid åsynen af ryttmästaren gaf trashanken denne en förstulen blick och gick in i närmaste stuga. Der lät han först de trasiga kläderna och derefter det röda löshåret falla. Derpå sade han skrattande:

»Jo, nu kan ryttmästaren tro, att jag varit i fäl-lan. Detta äfventyr höll på att bli mitt sista.»

Nils Nilsson i Markaryd, ty det var han, som lurat kaptén Severin, omtalade derpå det äfventyr hvarigenom han erhållit kontusionen på venstra armen, och slutade sålunda:

»Så, som jag klädt ut mig visste jag att det inte skulle vara förenadt med fara att söka bistånd hos snapphanarne i Stehag. Jag blef också väl mottagen

och tack vare sorglösheten hos dem kunde jag bemärkta mig den präktigaste häst, som fanns i lägret. På återvägen räddade den mig genom sin snabbhet från stehagborne, som natt och dag lura på tillfälle att kunna göra rövvarskarorne afbräck. Tåga därför genast åstad, och ni ska' snart kunna spränga hela bandet der borta.»

»Hur stort är det ungefär? Kunde du se det?»

»Så der omkring två hundra man. Medan jag var der kommo oupphörligt förstärkningar.»

En half timme derefter var Alexander Hummer på marsch mot Stehags kyrka.

2.

Då Rutger von Ascheberg väl fått Tage Holstrup i sitt våld dröjde han endast så länge vid Söfde qvarn som var nödvändigt för att hästar och folk skulle få hvila ut sig. Derefter aftågade han med sin fångst för att öfverlemna den till Karl XI.

Ungefär en timme derefter kom det nytt krigsfolk till qvarnen och till Söfdeborg, der herr Tages tjänare bleka och darrande smögo omkring. Det var ryttmästar Hummers afdelning. Hummer hade mött Ascheberg på vägen och af denne blifvit uppmanad att fatta stånd vid nämnde qvarn.

Så snart Sven Torne upptäckte att det var svenskar, som åter kommo dit, gick han utan dröjsmål till befälhafvaren och yppade omständligt för honom sina bekymmer angående dottren. När han slutat sade Hummer på sitt rättframma sätt:

»Det är inte så farligt som du tror. Tage Holstrup är i godt förvar och ska' inte slippa lös före krigets slut, om han då är i lifvet», fortfor ryttmästaren med tonvigt på dessa ord. »När kriget en gång har en ände, måste han antingen lofva trohet mot svenska kronan och då är du ju skyddad, eller också fortfarande hålla med juten. I detta sednare fall blir

han behandlad såsom upprorsman och hans gård in-
dragen, så att äfven i detta hänseende har du ingen-
ting att frukta.»

»Men, om han lyckas fly», invände Sven Torne.

»Ni kan inte tro, nådige herre, hur slipad han är.»

Alexander Hummer skakade till en början på huf-
vudet utan att svara. Slutligen sade han:

»Om det skulle lyckas honom att fly undan, så
kan du vara säker på, att han inte törs komma hit.»

»Men, om han tager öppet parti för snapphanarne»,
invände Sven Torne åter.

»Ja», svarade ryttmästaren skrattande, »då först
prisar jag honom lycklig, ty då är han genast mogen
för galgen.»

»Ni tror då, nådige herre, att jag skulle våga
att taga hem min dotter igen?»

»Jag vill ej gifva något råd i detta hänseende.
Gör som du själf finner för godt.»

Sven Torne hade nu att utstå många heta strider
med sig själf inom loppet af ett par dagar. På ena
sidan mor Gretas enträgna böner att få hem dottren
igen, och på den andra fruktan för att snapphanarne
skulle komma tillbaka när svenskarne, som ju ej i
evighet kunde ligga vid qvarnen, hade lemnat trakten.

Hur mjölnaren svettades och ängslades tog han
slutligen sitt parti och reste till Snögeholm igen. Då
han kom tillbaka hade han Elsa med sig.

Den unga flickans glädje att återse det kära hem-
met var obeskriflig, ty under de få dagar hon varit
hos farbrodern, hade hon dock ledts vid betydligt och
hvarje dag kastat långtansfulla blickar mot den mörka
skog, som skiljde henne från hemmet.

Timmen efter sin hemkomst och sedan hon fått
veta huru det gått med Tage Holstrup, hade hon åter-
tagit sina vanliga sysslor i hemmet.

Då Alexander Hummer sedermera ställde sitt tåg
norrut efter det han fått säker kännedom om att
snapphanar huserade i trakten mellan Ring- och Finja-
sjöarne, lemnade han vid Söfde qvarn tjugu man, för
att skydda de svenskvänlige der i trakten. Dessutom
lade han Sven Torne icke en utan flere gånger på

hjärtat att genast låta budkaflar utgå så snart några rövareband blefvo synlige eller väntades.

En afton sade mjölnaren under det han gick hem från qvarnen i sällskap med befälhafvaren för den lilla svenska styrkan:

»Det är besynnerligt att snapphanarne alldeles försvunnit från trakten sedan ni stannade qvar här.»

»Ryttmästaren jagar dem väl undan nu som bäst», svarade knekten.

»Det måtte vara en bra karl den der ryttmästarn. Han ser riktigt kärnfrisk ut.»

»Jo, det kan du sätta dig på och stiga upp igen. En bättre förman finnes inte. Väl är han sträng som få med undantag af Ascheberg förstås, för se han är då nummer ett, men rättvis är han som en lagbok. Är det någon syndare, som förbrutit sig, så får han det straff han förtjänat och dermed punkt. Några minuter derefter är Alexander Hummer lika vänlig emot honom och sköter han sig bra derefter, så kan han vara tvärsäker på att hans förseelse hvarken mera nämnes eller står i vägen för hans befordran. För några månader sedan hade vi en ung korporal, som en dag söp sig så blixtrande full att han var alldeles redlös. När ryttmästaren fick veta detta lät han slå öfver honom ett par såar kallt vatten och dömde honom dessutom till en god portion prygel, som helt och hållet tog bort ruset. Nå, detta hindrade inte Alexander Hummer från att tre veckor derefter göra den felande till underofficer därför att han med endast tre man stängt tjugu snapphanar inne i en lada och bragt allesammans om lifvet. Åh, det är en präktig karl, den ryttmästaren! Visserligen påstår man att han i sin ungdom, ja ja, han är inte gammal nu heller, haft några rent af besatta äfventyr för sig, men detta bevisar blott att han är en bra karl och ingenting annat.»

Under det knekten höll detta loftal öfver Alexander Hummer hade han och Sven Torne hunnit fram till den sist nämndes bostad.

Elsa stod på den låga förstugubron och såg forskande mot norr. Då hon varseblef fadren, sade hon:

»Hvad kan det vara för ett rödt skimmer på himmelen? Se hur det flammar!»

»Åh», svarade underofficeren sedan han länge betraktat det röda skenet, »det osar snapphanar der borta. De ha nog satt en by i brand igen.»

Elsa ryste då hon förnam dessa ord från knektens läppar och märkte den likgiltighet, med hvilken han uttalade sitt antagande.

»Bara de inte komma hit», nästan hviskade hon fram under det hon skuggade ögonen med ena handen.

»Säkre ä' vi inte», svarade underofficeren. »De der snapphanarne växa upp alldeles som svampar ur jorden och då man aldra minst anar det har man dem öfver sig.»

»Tror ni då, att det är någon fara för oss här», sporde den unga flickan ångestfullt.

»Svårt att säga», menade underofficeren och ryckte på axlarne. »Men se der kommer en ryttare. Det ser ut som om han hade något viktigt att förkunna. Vid min själs salighet är det inte en af Hummers ryttare. Se bara så han flöjer åstad! Det är bestämdt mig han söker!»

Med dessa ord skyndade han ryttaren till mötes utan att säga så mycket som ett enda ord till farväl åt Sven Torne och hans ängsliga dotter.

»Ni ska' genast bryta upp och genskjuta snapphanarne vid Ilstorp», skrek ryttaren redan på afstånd. »Ryttmästaren jagar dem allt hvad han förmår.»

Detta var allt hvad underofficeren fick veta, ty kuriren kastade i detsamma om sin häst och sprängde bort åt samma håll han kommit ifrån.

»Jaså, han vill ta' dem mellan två eldar», mumlade underofficeren medan han ilade tillbaka för att samla sitt folk. »Nå, då kunna vi nog hoppas på att få de skurkarne i en klämma, som de ska' ha ganska svårt att reda sig ur.»

»Hvad i Herrans namn var det fråga om!» ropade Sven Torne, då han såg underofficeren så brådiskande skynda till knektarnes kvarter.

Den tilltalade stannade några ögonblick för att

hemta andan. Härunder omtalade han budbärarens ärende och sporde till slut:

»Hvar ligger Ilstorp. Jag har aldrig varit der med min fot?»

»Följ bara den smala vägen som går förbi qvarnen norrut och ni ska' snart vara der. Men, säg om ni tror, att striden ska' dra sig häråt?»

I detsamma gjorde Elsa och mor Greta, som nysst kommit ut för att se hvar dottren höll hus, samma spörsmål.

»Hur ska' jag kunna veta åt hvilket håll de karnaljerne ämna fly», svarade han buttert. Men genast ångrade han detta tvära och nedslående svar och fortfor i mildare ton:

»Varen dock lugne. Jag ska' göra allt för att ej de skurkarne ska' komma hitåt. Lita på mig!»

Med dessa ord skyndade han undan allt hvad han kunde för att hinna i tid.

De tjugu knektar, som nu i eget tycke legat nog länge overksamme, blefvo helt glade öfver den omvexling, som bereddes dem genom att komma i strid med de hatade stigmännen. De upphäfde ordentliga fröjdesrop och till och med hästarne spetsade öronen när de hörde sine herrars glädje. Kanske förstodo också dessa kloka djur hvad som skulle komma att hända.

3.

Se här hvad som händt under det underofficeren låg i god ro vid Söfde qvarn!

I närheten af Öfveds kloster, beläget på östra stranden af Vombsjön, hade Alexander Hummer i en skog öfverraskat ett halft dussin snapphanar just som de skulle hänga en af dem tagen person, den de ansågo för att vara spion. Det blef i stället snapphanarnes lott att dingla i träden.

Hur öfverraskad blef icke ryttmästaren, då han

i det undan döden ryckta offret igenkände sin trogne hjälpare, gästgifvaren Nils Nilsson i Markaryd.

»Husch», utbrast denne och ruskade på sig som en våt hund, »det var i 'grefvens tid' som ni kom, herre.»

»Hvar i all verlden har du varit så länge, min käre Nils, eftersom jag inte sett till dig på öfver åtta dagar?»

»Åh, herre, jag har sett många fasliga ting, må ni tro. Den beryktade kapten Severin och Lille-Matts ha med ett starkt band kommit före er, och för inte så länge sedan brände de Hofdala, men först måste de bestå en förtviflad strid med herr Jöns Mikelsson. Han försvarade sig med sine fåtalige tjenare i mer än ett dygn, men slutligen togs borgen genom öfverrumpling.»

»Vet du om herr Jöns kommit undan eller ej?» sporde ryttmästaren.

»Nej, det vet jag inte. På afstånd följde jag derefter bandet ett par dagar, men förlorade det slutligen ur sigte i skogen vid Modaröd. Som trakten der omkring var alldeles uppfylld af snapphanar och största delen af befolkningen ej att lita på, vågade jag inte uppehålla mig länge der. På återvägen för att söka upp er blef jag tagen just här och skulle nog blifvit förpassad till evigheten, om inte lyckan fört er i min väg. Men», fortfor den käcke gästgifvaren och hans ögon lyste af osläckligt hat till stigmännen, »får jag bara hvila mig ett par timmar, så ska' jag nog sedan spionera ut deras vistelseort igen.»

Alexander Hummer bröt straxt upp från Öfveds kloster och tågade i korta marscher rakt till Brostorp, der han stannade för att invänta underrättelser från Markaryds gästgifvare, som genast begaf sig derifrån ut på upptäcktsresa.

Hur han lyckades är redan i det föregående om-taladt.

Det var redan natt då Alexander Hummer anlände till en ganska hög backe icke långt i söder om Stehags kyrka. Den klara luften i förening med skoglösheten hos den mellan backen och kyrkan liggande smala slätten gjorde att snapphanelägrat ganska tydligt kunde skönjas.

Nedanför backen, utför hvilken en smal, delvis nästan obanad väg slingrade sig fram till templet, utbredd ett par ängar sin saftiga grönska, och till höger låg Ringsjöns spegellugna yta, nu öde och öfvergifven.

Sedan ryttmästaren förlagt sitt folk bakom backen och på dess sidor utom på den mot kyrkan vettande, uppsökte han Markaryds gästgifvare.

»Här uppe kunna vi ej se något», sade han. »Mig lyster att kunska på närmare håll.»

»Låt mig gå ensam», bad Nils Nilsson bevekande. »Om någon olycka skulle hända er, så är en dylik förlust oersättlig.»

»Nej, vi gå båda», svarade Alexander Hummer med en sådan bestämdhet, att gästgifvaren ej vidare kom sig före att väcka förslaget på nytt.

Det blef äfven så, som ryttmästaren ville. Smygande som kattor i det redan temligen höga gräset hade de snart tillryggalagt halfva vägen fram mot lägret. Den blottade värjan buro de i högra handen och pistolen i den venstra. De hade, för att vara säkrare i händelse af öfverfall, försett sig med och instuckit i bältet ännu ett vapen af den sist nämnda sorten.

»Se der», hviskade gästgifvaren och pekade på en ensligt stående bok, »der ha vi en ypperlig plats att göra våra iakttagelser ifrån.»

Så fort sig göra lät skyndade de fram till målet. Ryttmästaren ville nödvändigt sjelf upp i trädet, och lika envis var gästgifvaren. De kommo dock öfverens om att en måste vakta vid trädets fot för att varna ifall någon fara närmade sig nedifrån. Men hvem skulle bli nere? Då tvisten härom började dra ut på tiden sade ändteligen Hummer:

»Du är en tjurskalle, Nils. Jag får väl dra lott med dig då! Den, som får det längsta strået han klifver upp i trädet.»

»Topp, det är jag med om. Då kan åtminstone ingen orättvisa ske någon af oss.»

Ryttmästaren höll stråna och gästgifvaren drog. När dragningen var gjord hade Alexander Hummer det kortaste strået kvar.

»Nå, så fort upp med dig då», utbrast ryttmästaren och vände sig bort för att ej röja den lätta harm han erfor öfver att ödet nekat honom att gå upp i trädet.

»Åh, här ser man utmärkt bra», menade gästgifvaren. »Kapten Severin och hans röfvare sofva minnsann inte. Bestämdt måtte något förehafvas! Ah, nu ser jag! Den röfvade boskapen kopplas tillsammans, vagnarne lastas, ryttarne... men hvart fanken tog ryttmästaren vägen? Ah, der springer han som en galning och rakt på snapphanelägret. Jag måste ned för att se hvad som kommit åt honom!»

Under det gästgifvaren uppe i trädet afgaf sin rapport stod Alexander Hummer ständigt med spända örhinnor, ty han trodde icke sina lömske fiender mer än nått och jemt. Då rapportören vid en ny mening gjorde ett kort uppehåll, förnam Hummers skarpa hörsel en knäppning. Det kunde icke vara annat än den som uppkom då hjullåsbössan skrufvades upp. Ryttmästaren hade alltför ofta hört detta egendomliga, rasslande och hemska dödsljud för att han äfven nu, oakadt hans tankar voro spände åt annat håll, skulle känna igen det.

Hans blickar flögo genast åt det håll, hvarifrån ljudet hördes, och i den ljusa natten upptäckte han hur gräset saktat rörde sig knappt mer än tio alnar ifrån honom. Han visste då hvad som var på färde.

Först tänkte han att skjuta, men så erinrade han sig lyckligtvis, att ett skott skulle väcka hela snapphanelägret på benen och varsko detsamma, och detta var just det som han ville undvika.

Han rusade därför blixtnabbt, det vill säga så hastigt som gräset det tillät, mot den punkt, der gräset rörde sig. Den af detta anfall öfverraskade lönnmördaren tog genast till flykten, men upphans efter några minuters jagt och blef nedstucken i samma ögonblick som han lade den uppskrufvade hjullåsbössan till axeln.

Det var en medelålders snapphane, hvilkens ännu i dödsarbetet förvidna drag uttryckte det förfärligaste

hat på samma gång som hans läppar sakta rörde sig till knappt hörbara förbannelser.

»Nu fort härifrån», ropade Hummer då gästgifvaren kom springande, »vi äro ej säkre här.»

Då ryttmästaren kom tillbaka till de sina lät han styrkan genast sitta upp igen, tågade i en liten bäge vesterut och bröt med ohejdad fart in i snapphanelägrret just som detta var redo att bryta upp med sitt byte. Nu blef det en annan dans af. Hummers ryt-tare forö fram som en stormvind och efter en knapp halftimme var hela bandet sprängdt, bytet från Hofdala återtaget och nära nog hälften af kapten Severins folk nedhugget eller tillfångataget.

Kaptenen sjelf kastade sig med en handfull trogne på flykten och undkom norrut endast genom snabbheten hos sin springare. Lille-Matts deremot var värre ute, och tre gånger höll han på att bli tillfångatagen. Omgifven af vid pass tjugu man lyckades det slutligen äfven honom att bryta sig ut. Hans brådstörtande flykt gick längs Ringsjöns strand.

Så hade det genom den kække gästgifvarens i Markaryd tillhjelp lyckats ryttmästar Hummer att utan särdeles stor förlust spränga det djerfvaste, farligaste och till antalet starkaste snapphaneband i Skåne på den tiden. Det grämde honom dock icke så litet, att de båda anförarne skulle lyckas undkomma.

Medan han efter striden höll på att mönstra sitt folk närmade sig tre män i nästan utblottadt tillstånd, trasige hvad klädseln vidkom och knappt mäktige att för hunger och ansträngningar hålla sig upprätte.

De voro Jöns Mikelsson och hans båda trogne följeslagare. Med djupt deltagande afhörde ryttmästaren berättelsen om de olyckor, som de under sin flykt hade varit utsatte för, huru de mer än en gång varit i snapphanarnes våld, men lyckats rymma, samt huru de måst umbära så väl mat som dryck.

De finge genast goda kläder, samt mat och dryck och så kraftige voro de, att de inom några timmar, då Hummer åter bröt upp från Stehag, utan att anstränga sig, kunde medfölja honom på hans jagt efter

Lille-Matts, den han gerna ville ha i sitt våld eftersom han kände honom sedan han var i svensk tjänst.

Då ryttmästaren fått kunskap om hvilken väg Lille-Matts tagit, skickade han en af sina pålitligaste ryttare till underofficeren vid Söfde qvarn med den befallning, som ofvan blifvit angifven. Han ville härmed bringa den svenske öfverlöparen mellan två eldar.

4.

När underofficeren anlände till Ilstorps kyrkby var den öde och tom så när som på en gammal ledbruten gumma, som linkade fram på tvenne kryckor.

Då hon fick syn på ryttarne blef hon så betagen af förskräckelse, att hon nära nog förlorat sansen.

Underofficeren red då fram och sporde henne vänligt:

»Hvarför finnes det inte något folk här i byn, min goda gumma?»

Detta vänliga tilltal hade på den gamla en verkan alldeles motsatt den hon erfor när hon varseblef de svenske ryttarne. Sedan hon några sekunder blickat sig omkring liksom vore hon rädd för att lyssnare skulle finnas i närheten, sade hon:

»Ni vill då inte göra mig något illa, nådige herre?»

»Nej, min goda gumma, bara ni uppriktigt säger mig hvarför byn är så tom på folk.»

»Jo se, herre, förhållandet är det att... att... att... men tänk om någon hör mig!» sade gumman skälvande i alla leder.

Underofficeren gaf sitt folk ett tecken och i blinken slöto ryttarne en krets omkring den gamla.

»Se så, gumma, nu kan du tala utan fruktan. Skulle någon fara uppstå för dig, så ska' vi taga dig i försvar.»

Gumman lugnade sig vid dessa underofficerens ord och berättade att omkring tjugu snapphanar kommit till byn blott en timme förut. Befälhafvaren hade

sammankallat byfolket och hotat hvar och en, som ej beväpnad följde honom, med en grym död. Endast den gamla ledbrutna gumman hade han ej ansett mödan lönt att taga med. Folket måste gå in på snapphanens begäran och hade aftågat med hans trupp söderut.

»Är folket här danskt sinnadt?» sporde underofficeren då gumman slutat.

»Nej, herre, men ni förstår väl att... att...»

»Ja, det är nog», afbröt ryttarnes befälhafvare.

»Hur såg snapphanarnes befälhafvare ut?»

»Det enda jag kunde se af honom var att hans kropp var ovanligt liten och hans fötter ovanligt stora», svarade gumman efter några ögonblicks eftersinnande.

»Det kan inte vara någon annan än Lille-Matts», sade underofficeren och gaf sina ryttare en betydelsefull blick.

»Ja, jag kommer nu ihåg att hans folk kallade honom för Matts», inföll i detsamma den gamla gumman, hvilkens minne småningom började klarna, »men om han kallades Lille-Matts, det kan jag inte påminna mig.»

»Gör också detsamma, min goda gumma», svarade ryttarnes befälhafvare och klappade den gamla på axeln. »Jag hör ändock tydligt, att det är samme person, som vi söka efter. Men du kan väl inte gifva oss anvisning på åt hvilket håll bandet styrde kosan?»

»Jo vars, herre», svarade gumman ifrigt. »Ditåt», fortfor hon och pekade mot en i öster sig höjande skogig höjd. »Jag stod länge och såg efter tåget, och är säker på hvad jag säger.»

Utan att förlora lång tid skyndade underofficeren bort sedan han först stuckit några silfverslantar i gummans hand såsom belöning för de underrättelser han fått. Under otaliga välsignelser från den gamla red han ut ur byn först sakta, men ökade efter hand farten ju närmare han kom den skogiga höjden.

Då han framkommit till foten af densamma lät han ryttarne sitta af och dölja sig bland de tätasnären.

Sjelf kröp han, sedan han befallt sitt folk att vid

första skottet komma honom till hjälp, i sällskap med sin gamle korporal långsamt och försigtigt upp mot höjden, den han uppnådde utan att något hinder mötte honom.

De båda spejarne lyssnade uppmärksamt. Till en början kunde de icke uppfånga annat ljud än det, som uppkom af vindens sus i trädtopparne.

Slutligen sade korporalen, i det hans näsborrar vidgades och han insöp djupare skogsluften:

»Det finnes folk i närheten. Jag känner det tydligt på mig.»

»Är du säker derpå?» sade underofficeren i det han förde ena handen till venstra sidan och omfattade hårdt fästet på huggvärjan.

»Ja», svarade korporalen, »lika säker, som att jag är vid lif.»

»Framåt då, men sakta. Håll ögonen öppna och pistolerne färdige att gifva eld.»

De båda svenskarne började ånyo krypa framåt. Nästan för hvarje steg sårades deras händer och kinder af buskarnes taggar, men detta rörde dem icke det ringaste. De hade blott ett enda mål för sig: upptäckandet af snapphanarnes vistelseort.

Sedan de krupit framåt vid pass femtio alnar glesnade skogen. Mellan de högstammiga träden sågo de en tafra, som de båda sedermera efter många år sade sig aldrig kunna glömma.

På det ställe, der träden bildade en liten öppen cirkelrund plats, hade snapphanebandet slagit sig ned. Vid ena sidan af platsen betade en mager hästkrake, på hvilken bandets anförare, Lille-Matts, ständigt hade sina ögon fästade med ett oroligt uttryck.

Underofficerens vana blickar kunde lätt urskilja snapphanarne från ilstorparne. De sist nämnde voro flere till antalet, visserligen beväpnade men så dåligt, att de ej skulle kunnat uppträda såsom motståndare till sina fiender med hopp om framgång.

»De ä' bra säkra», hviskade korporalen och visade grinande ett par hvita tandrader. »Tänk om vi skulle...»

Underofficerens seniga fingrar omfattade hastigt

korporalens handlof just som den gamle krigsbussens pistol flög till ögat.

»Låt bli det der», hviskade underofficeren. »Det vore detsamma som en ögonblicklig död för oss.»

»Tror inte det», svarade korporalen vresigt. »I förskräckelsen ska' hela bandet fly undan.»

»Men, det är just detta, som inte får ske. Du, så väl som jag, känner Lille-Matts, och vet att det skulle bli stor glädje i svenska lägret, om vi kunde bringa honom lefvande dit. Som du ser, så har den skurken en häst. Vid minsta skymt af fara ska' han naturligtvis använda den och komma undan, och hvad ha vi då för vårt besvär. Nej, kryp du i stället tillbaka och hemta hit pojkarne, så få vi allesammans göra ett anfall. Det gör bättre verkan vill jag lofva.»

»Men om jag skulle...»

»Se så! Marsch och det genast», afbröt underofficeren, sålunda användande sin myndighet såsom förman.

Korporalen måste lyda ehuru motvilligt. Smågrälände för sig sjelf kröp han tillbaka.

Underofficeren låg under tiden orörlig i ett vidsträckt snår. Framför sig hade han den blottade huggvärjan och i ena handen hvilade pistolen, färdig att vid minsta anledning sända den dödande kulan i hans motståndares bröst.

Han såg nu hvad han förut ej sett, nemligen att Lille-Matts behandlade ilstorparne med det största förakt. Hans tjugu snapphanar roade sig också med dem på ett sätt, som mången gång kom dem att visa otvetydiga tecken till att de ingenting högre önskade, än att afskudda sig det ok, som mot deras vilja blifvit dem pålagdt. Vid hvarje sådant tillfälle skrattade Lille-Matts hånfullt och lät sitt folk kittla ilstorparne i sidorne med sina långa pikar, hvarjemte han under mustiga eder hotade att hänga upp hvar och en i de närmaste träden.

»Det är bra», tänkte underofficeren. »Gå du på bara, dess säkrare är min seger.»

Efter lång väntan återkom ändteligen korporalen

med aderton stridslystne knektar. Två hade måst kvarlemnas för att taga hand om hästarne.

Sedan svenskarne noga undersökt sina vapen skedde anfallet. Det kom till den grad oförberedt, att ingen enda snapphane lyckades komma undan förutom Lille-Matts. Som en blix var han uppe på sin hästkrake och dref den med hälar, hugg och slag mellan träden.

»Han får inte komma undan», skrek underofficeren och ref sig bekymrad i håret. »Till häst! Vi ska' genskjuta honom!»

Medan största delen af den svenska styrkan, understödd af ilstorparne, vaktade de öfverrumplade snapphanarne skyndade underofficeren i sällskap med några män ned till hästarne och sprängde bort för att få tag i den flyende Lille-Matts.

Plötsligt sågo de honom komma i firsprång utför kullens norra sida. Jagten började nu på allvar. Längs vägarne, öfver ängar, åkrar, genom skogar och öfver smärre åar bar det af söderut rakt på Söfde qvarn. Hade underofficeren kunnat ana att flyktingen skulle tagit denna riktning hade han nog kvarlemnadt ett par man vid det sist nämnda stället.

Straxt norr om qvarnen låg en äng, på hvilken växte några lummiga björkträd. Vid ett af dessa stupade Lille-Matts' häst. Förföljarne voro honom hack i häl. Hans undergång var gifven, det såg han. Väl försökte han att fly till fots, men då han såg, att han ej skulle kunna hinna öfver den skoglösa ängen beslöt han att sälja sitt lif så dyrt som möjligt.

Han ryckte för den skull fram hjullåsbössan, men upptäckte nu som först att han under den häftiga ridten tappat skrufnyckeln till densamma. Hvad var nu att göra? Förtyvflan gaf den svenske öfverlöparen den anvisning han behöfde.

Förföljarne voro på knappt hundra alnars afstånd. Döden grinade redan Lille-Matts rakt upp i ansigtet.

Utom sig af raseri grep han om låset med tännderne och lyckades med förlust af två sådana, att vrida upp detsamma. Derefter började han att skjuta och hade redan nedlagt tre af sina förföljare, då en kula träffade först hans venstra och en annan kula

straxt derefter det högra benet. Han kunde icke längre stå upprätt utan föll på knä, men ändock ville han ej gifva sig utan sköt lika hastigt och säkert som förut.

Slutligen hade underofficeren ej mer än tre knektar kvar. Utan att Lille-Matts märkte det smög han sig på sidan om träden och kom sålunda bakom öfverlöparen. Underofficeren hade fattat sin långa bössa i pipan. Geväret beskref en cirkel öfver hans hufvud och i ett nu träffade kolfven bakre delen af Lille-Matts' hufvud just som öfverlöparen ånyo lade sin hjullåsbössa till ögat.

Utan att säga ett enda ord sjönk Lille-Matts tillsammans. Döden hade träffat honom genast.

I detsamma syntes i början af ängen förtrafven af Alexander Hummers ryttarskara. Den kom snart till platsen och stor blef glädjen öfver att den farlige och djerfve snapphanechefen ändteligen här fått sin bane. Den kække underofficeren erhöll af ryttmästaren på stället löfte om att bli officer så fort de kommo till svenska lägret. Detta löfte uppfylldes äfven och Lille-Matts' baneman slutade sedermera sina dagar såsom ryttmästare under Alexander Hummerhjelm's kommando.

Medan striden på ängen utkämpades kommo Sven Torne, hans hustru och Elsa dit.

Med vexlande sinnesrörelser åskådade de den förfärliga kampen och då Lille-Matts ändteligen föll höjde en djup suck nästan samtidigt deras bröst. Det var som om en tung sten plötsligt fallit derifrån.

»Gud vare lof att han är död», sade den gamle mjölnaren och hopknäppte händerna.

»Kände du honom då?» sporde Alexander Hummer förvånad.

»Ja, det finnes knappt i Skåne en enda person, som inte känner Lille-Matts, åtminstone till namnet. Han var ju en öfverlöpare?»

»Ja, så var han, och måtte alla öfverlöpare få samma slut som denne», svarade ryttmästaren allvarligt. »Gräf genast ned liket.»

Sedan detta var gjort skyndade Alexander Hum-

mer söderut för att uppspana ännu flere snapphaneband, som huserade i södra delen af länet. På Sven Tornes anhållan att få behålla några man till sitt beskydd svarade han:

»Hvad skulle det tjena till när inga snapphanar mera finnas i trakten.»

»Men, de kunna komma hit!»

»Tror jag det», inföll ryttmästaren icke utan en liten anstrykning af ironi, »men om vi skulle placera knektar på alla de ställen, dit snapphanar *kunna* komma, så skulle vi få uppbåda halfva Sveriges befolkning. Nej, min gode man, tänk inte så. Trakten är ju dessutom fredlig och skulle någon olycka inträffa, så finnas nog svenska ströfkärer här och der att kalla till hjälp.»

Detta svar förbryllade Sven Torne icke så litet, men hvad ville han göra! Han måste tiga och finna sig i sitt öde.

Men, det var med stor saknad som han såg efter den svenska truppen när den långsamt red bort, och då den sista skymten af soldaterna försvann i den lilla skogsdungen söder om qvarnen sade han till sin på förstugubron stående hustru och dotter:

»Det förekommer mig alldeles som om vår lycka och trefnad flydde sin kos med svenskarne.»

»Säg ej så, min gubbe», tröstade mor Greta. »Du ska' inte alltid se hvarje sak i svart.»

»Jag kan ej rå för att jag gör det», menade gubben sorgbundet.

»Vi ska' hoppas på bättre tider», inföll nu Elsa och tog på sig en glad mine för att söka drifva bort fadrens dysterhet.

»Ja, nog borde vi det», menade Sven Torne, »men det är inte alltid man kan det man vill och bör.»

»Samtalet afstannade här. Hvar och en gick till sina sysslor.

5.

Kapten Severin stannade ej förr än i Orups by vid norra ändan af Ringsjön. Alla hans lysande förhoppningar voro nu krossade. Vägen till Landskrona hade blifvit stängd och hvad värre var, hela hans band sprängdt. Många gånger frågade han sig sjelf hvar Lille-Matts tagit vägen och lika många gånger hyste han den förhoppningen, att denne hans underbefälhafvare snart skulle söka upp honom. Men, timme efter timme, dag efter dag, gingo till ända utan att förhoppningen blef verklighet.

Vid sin första ankomst till den ofvan nämnde byn märkte han genast, att dess innevånare samt och synnerligen voro svenskt sinnade. Han måste för den skull hyckla samma sinnelag för att ej bli ihjelslagen. Det föll sig litet svårt i början, men som kaptenen var en man, som lätt kunde finna sig i allt, så blef han till slut så införlifvad med sin nya roll att han troligtvis på allvar skulle fortsatt den, om ej händelserna fogat annorlunda.

Under de dagar han sålunda nödgades ligga overksam i Orup trängde bilden af Elsa ånyo med all sin styrka fram för honom. Han påminde sig de flydda dagarne, då han fick vara i hennes närhet, draga henne på kälken och ro henne ut på den vackra Wombsjön under de ljumma herrliga sommarqvällarne.

Men detta hände endast under pojkåren. Både han och hon växte upp och den barnsliga kärleken från hans sida öfvergick till en starkare känsla.

Då ville hon ej mera se honom. Hans af naturen hatfulla sinne uppeggades naturligtvis ännu mera deraf och i sin tillbakadragenhet i Orups by påminde han sig nu så väl som om det skett dagen förut den afton då han tog farväl af den unga flickan. Han hade då förnyat sitt frieri och förespeglat Elsa huru bra han skulle få såsom källarsven hos Jöns Mikelsson på Hofdala.

Men Elsa hade endast skrattat åt hans funderingar och gifvit honom en ganska bastant korg.

Då svor ynglingen på att han skulle hämnas och under långa år hade han närt denna känsla inom sig. När det länge förberedda kriget bröt ut var Elsas försmådde friaren en bland dem, som först åtlydde danske konungens uppmaning att resa sig mot svenskarne, i hopp om, att han härunder skulle komma i tillfälle att verkställa den hämnd, efter hvilken han törstade.

Men krigslyckan var till lands öfvervägande på svenskarnes sida och den hämndgirige friaren hade icke funnit något lägligt tillfälle att släcka sitt begär.

Först det här angifna året, 1678, började det att ljusna i och för verkställandet af hans planer. Han kom såsom vi känna i närheten af Söfde qvarn, men skrämdes derifrån af svenskarnes vistelse derstädes. Och då han efter en annan väl fullbordad hämnd var på väg ned åt den efterlängtade trakten, blef hans band så helt och hållet sprängdt, att han nu icke ens hade en enda man i sitt sällskap.

Ingenting kunde för kapten Severin vara olyckligare än denna motgång. Icke nog med att han gick miste om den hämnd, på hvilken han rufvat i så många år, hans rykte som snapphanechef var kanske helt och hållet förloradt. Hvad skulle Arensdorff och Meerheim, desse två danske generaler, som hyste så oinskränkt förtroende till hans skicklighet och förstånd, säga när de fingo kunskap om de motgångar, som på sista tiden litet emellanåt drabbat honom!

Mången qväll gick den fordne så despotiske chefen för ett af de starkaste snapphanebanden i Skåne och en verklig skräck för alla svenskvänliga personer, ned till Ringsjöns strand och utgöt der sin glödande harm i en hel mängd svordomar och förbannelser öfver svenskarne. Mången gång tänkte han också allvarligt på att ensam och under förklädnad begifva sig ned åt landet för att uppsöka vänner och bekanta, men slutet på dessa funderingar blef alltid det att han ej tordes företaga den färden alldenstund han längre söderut var nästan allmänt känd.

Till sin stora grämselse erfor han också under den tid han var i Orup, att snapphanerörelsen mer och mer började aftaga i följd af svenskarnes ständiga se-

grar och de af danskarne innehafda städernes kapitulationer. Der och hvar glimmade dock elden under askan, det visste han nog, men han förstod äfven att det behöfdes något som satte lif i denna eld, så framt den ej skulle slockna för alltid. Detta något var en driftig och djerf anförare. Han var ju en sådan, detta erkännande hade han flera gånger offentligt fått af danskarne sjelfve, och han kände sig äfven, hvad på honom ankom, modig och stark nog att ännu en gång bjuda både Ascheberg och Alexander Hummer spetsen. Men huru få det folk, som var nödvändigt? Se der den gåta, på hvars lösning han grubblade natt och dag!

Då kapten Severin en afton hemkom från en af sina vanliga promenader till stranden af Ringsjön möttes han af byns förnämste bonde, som med tydlig ångest sporde honom om han sett något ovanligt nere vid sjön.

»Nej, hvad skulle det vara?» frågade kaptenen verkligt förvånad.

»Jo, min äldste pojke kom hem för ett par timmar sedan och berättade att han sett tre misstänkte båtar utanför udden norr om Fultofta kyrka, och se sjelf sådan brand. det är der borta! Efter hvad jag kan se, så är det Röinge by som brinner.»

»Ja, jag ser nu», svarade den förklädde snapphanen och kunde med möda dölja sin glädje, ty det anade honom att det fanns kamrater i närheten.

»Ja, hvad tror ni sjelf», sporde ånyo bonden bekymrad. »Tror ni att det kan vara snapphanar?»

»Mycket troligt», svarade kapten Severin med låtsad likgiltighet. »Mycket troligt.»

»Ja, Gud nåde oss då», utropade orupsbon ända till ytterlighet förskräckt. »Den här trakten har nu en lång tid varit skonad från denna landsplåga.»

»Ja så», inföll kaptenen liksom i tankarne, »ni ha inte haft besök af dem på länge.»

»Nej, det ha vi inte, Gud vare lof. Nog trodde vi alle att den beryktade och grymme kapten Severin skulle komma hit sedan han bränt upp Hofdala, men det blef lyckligtvis ingenting af den saken.»

Sedan kaptenen, som under dessa bondens ord funnit sig föranlåten att vända sig bort för att hans minspel ej skulle förråda honom, en stund betraktat den mer och mer tilltagande branden, sade han:

»Hvad tänker ni göra om det är snapphanar, som komma hitåt?»

»Fly till skogarne naturligtvis», svarade bonden uppriktigt.

Ett grymt leende, som orupsbon ej varseblef, spelade i detsamma kring kapten Severins läppar.

»Inte ut på sjön?» sporde han derefter liksom i förbigående.

»Jo, de, som ha båtar, använda dem naturligtvis, annars voro de dumma.»

Efter detta korta men innehållsrika samtal skildes de åt. Bonden gick hem till sig och kaptenen begaf sig långsamt till nordligaste ändan af byn, der han fått herberge hos en fattig dagsverkarfamilj.

Han gick dock icke in, dertill var han allt för orolig, utan smög sig försigtigt utom byn och dolde sig i ett rågfält.

Då midnatten inbröt och alla i byn sofvo skyndade han på omvägar ned till sjöstranden. Sedan han länge sökt längs stranden påträffade han slutligen i en liten halft förfallen sjöbod ett borrh. Beväpnad med detta smög han derefter ned till båtarne och länge dröjde det icke förrän de sex farkoster, som voro förtojde der, hade blifvit borrhade.

»Fly nu undan på dem», sade han för sig sjelf och skrattade hemskt. »Oh, det ska' bli en verklig fröjd att se edra långa näsor, ni svenske hundar! Ha, ha, ha!»

Så lönade denne man den gästfrihet han åtnjutit i den lilla byn.

Sedan han derefter stuckit den lilla sjöboden i brand ilade han längs stranden i riktning mot Röinge. Solen höll just på att gå upp, då han på ungefär halfva vägen hejdades af detta utrop:

»Hvarthän? Svensk- eller danskvänlig? Svara straxt, annars skjuter jag!»

Kapten Severin såg genast att det var en snapp-

hane han hade framför sig och han svarade för den skull:

»Danskvänlig naturligtvis. För mig till anföraren och det genast!»

Den hållning kaptenen antog gjorde att snapphanen genast svarade:

»Han kommer der. Du får nu sjelf tala med honom om ni ha något ogjordt er emellan.»

»Hvad ser jag», utropade i detsamma en lång mager karl, som trädde fram ur ett busksnår, »du här!»

»Ja, och du Thue Krop, hvar har du så länge hållit hus?»

»Nyss kommen från Köpenhamn ska' du veta.»

»Nå, hur stå sakerne der?»

Thue Krop, som benämndes löjtnant, ryckte på axlarna några gånger och svarade derefter under det han drog kaptен Severin afsides på det att den postande snapphanen ej skulle kunna höra något:

»Ja, vet du, uppriktigt sagdt, så går det alltjemt baklänges för kung Kristian. I Köpenhamn påstods det att vi snart skulle få fred!»

»För tusan», utbrast kaptenen och syntes obehagligt berörd af denna underrättelse, »hvad ska' vi då ta oss till?»

»Svåra Karl XI ny trohetsed för att få den förlåtelse han utlofvat», svarade Thue Krop gäckande.

»Nej, detta gör jag aldrig», utbrast kaptен Severin under det han ilsket stampade i marken. »*Nej aldrig!*»

»Nå, då återstår intet annat än att antingen fly undan till Seeland eller Bornholm. Jag har ännu inte hunnit besluta mig för hvilken plats jag ska' välja.»

Kaptен Severin stod en stund tyst. Slutligen sporde han:

»Har du sett till Lille-Matts?»

»Nej, men jag har hört något om honom.»

»Hvad då?»

»Att han är död!»

Kaptен Severin tog ett steg tillbaka och blef hvit som ett lik i ansigtet.

»Hur vet du det», nästan skrek han fram under det han fattade Thue Krop i armen.

»Jag vet det med fullkomlig säkerhet», svarade denne och lösgjorde sin arm. »För några dagar sedan blef han upphunnen af svenskarne vid Söfde qvarn och dödad efter en förtviflad strid, först sedan han nedskjutit många af sina fiender.»

Denna underrättelse syntes komma öfver kapten Severin som ett åkslag. Han kunde ej på länge uttala en enda mening, utan gick som han hade varit bedöfvad. Slutligen stannade han ånyo framför Thue Krop, såg honom stinnt i ögonen och frågade:

»Är du med om att hämnas Lille-Matts' död?»

»Ja, när som helst. Hör på, kapten Severin, jag har åtskillige orostiftare i mitt band. De sätta ibland upp sina kamrater emot mig, så att jag ett par gånger varit nära att förlora lifvet.»

»Det vill säga att du ej kan styra de vilde sälarne», invände kapten Severin under det ett öfvermodigt leende krusade hans läppar.

»Just så», beriktigade löjtnanten utan att låtsas om kamratens leende. »De ha till och med velat taga befälet ifrån mig!»

»Död och pina», skrek kapten Severin till. »Det skulle vara jag, som . . .»

»Stilla, stilla», afbröt Thue Krop. »Det är just min mening att du ska' öfvertaga befälet. Går du in derpå?»

»Gerna», inföll kaptanen, som nu till sin stora och oförmodade glädje såg sig komma till makten igen. »Gerna, Thue, och jag ska', vid alla afgrundens makter, lära dem att ha aktning för sin anförare. Men, nu till något annat. Jag nämnde nyss att vi skulle hämnas vår käcke kamrats död. I Orups by finnas endast svenskvänner. Visserligen har jag der åtnjutit gästfrihet under några dagar, men hvad betyder det. Vi ska' ändock göra slut på ynglet.»

»Ja, som du vill», svarade Thue Krop, »du har från och med nu makten . . . om du får den för bandet», slutade han med tonvigt på hvarje ord.

Kapten Severin ryckte till, och betraktade löjtnanten med forskande blickar.

»Får det», utbrast han med grof och hotande stämma. »Hvem skulle jag ej få det för?»

»För bråkmakarne förstår du väl.»

»Hur många ä' de på en slump?»

»Åh, så der omkring tio eller tolf stycken efter hvad jag kunnat märka. De ä' för resten de bästa karlarna i hela bandet och slåss som djeflar.»

»Bah, inte flere», svarade kapten Severin föraktligt. »För mig till dem, så får jag se de stor-kaxarne i synen.»

Thue Krops band, bestående af omkring fentio nästan vedervärdige figurer, trasige och till hälften utsvultne, sammankallades genast. Någon ordning var här ej att tänka på, utan trängdes folket kring sin anförare och främlingen liksom en fårscock.

»Ja så, Thue, du har tagit en svensk karnalje», utbrast en groflemmad karl nästan lika lång som kapten Severin. »Då få vi väl öfva oss i målskjutning igen. Ha, ha, ha!»

Och hela bandet instämde i detta »ha, ha, ha» på ett så vedervärdigt sätt att ehuru kapten Severin var temligen van dervid, han dock för sig sjelf måste erkänna att han aldrig förut sett ett uslare slödder.

»Nej, ni misstaga er, go' vänner», sade Thue Krop sedan skrattet tystnat. »Ha ni någonsin hört talas om kapten Severin?»

»Ja, ja», skreko alla. »Han är den förnämste anföraren i hela Skåne.»

»Nå väl, det är han, som står här ibland oss och han är från och med nu vår befälhafvare.»

»Hurra, hurra för kapten Severin», ropade största delen af bandet. Endast den groflemmade snapphane, som höll kaptenen för en svensk, opponerade sig på ett särdeles kraftigt och oförblommeradt sätt:

»En ny anförare», skrek han och svängde med armarne, »är det inte nog med att vi ha dig, Thue! Dessutom ska' jag säga dig att här också finnes en anförare om du inte vill lyda mig.»

Och med dessa ord lade han ena handen på sitt bröst under det han djerft såg sig omkring.

»Ja, ja, Påfvel är bättre, honom ska vi ha till anförare», skreko de tio, som höllo med honom.

Under den villervalla, som nu uppstod, då alla skreko om hvarandra och till och med blottade sina knifvar, hördes plötsligt kapten Severins väldiga stämma:

»Stilla der! jag befaller det!»

Det låg redan i denna stämma, liknande tordönet, någonting, som ovilkorligt ingaf respekt. Också tystnade sorlet genast.

Rätande upp sig till hela sin längd gick han der- efter fram till de missnöjde, som samlat sig omkring Påfvel, såg denne stadigt i ögonen och sporde:

»Ja så, du vill inte ha mig till anförare, du?»

I förstone häpnade Påfvel öfver den nye anförarens i hans tycke exempellösa uppträdande, men snart kom han till sig sjelf igen och svarade:

»Nej, det vill jag inte och», fortfor han i det han pekade på sine medhållare, »ingen af desse vill...»

Påfvel fick ej tala till punkt. Blixtnabbt grep kapten Severin honom i kragen med ena handen och vid midjan med den andre och svängde honom på detta sätt omkring i luften under det han framdun- drade denna hotelse:

»Rätt så högmodig du är, så har du här funnit din öfverman. Säg genast om du vill lyda mig annars krossar jag din tjocka skalle som ett nötskal mot när- maste träd!»

Kapten Severins jättestyrka mångdubbelt öfver- lägsen Påfvells gjorde att den motsträfvige snapphanen genast gaf med sig.

»Ja, jag vill lyda dig», stönade han der han fort- farande dinglade i luften. »Släpp mig bara.»

När Påfvel kom på benen igen var han helt och hållet förändrad. Från att ha varit stursk och poc- kande, blef han nu krypande och ödmjuk. Det var med honom såsom det är med alla djuriskt låga per- soner. Den råa styrkan qväfde genast utbrottet icke allenast hos honom utan äfven hos hans medhållare,

hvilka samt och synnerligen lofvade att till punkt och pricka lyda sin nye anförare.

Inom mindre än en timme hade kapten Severin infört mera ordning i det vilda snapphanebandet än Thue Krop skulle kunnat göra under årtal.

Då aftonen inbröt tågade kapten Severin rakt på Orups by. Innevånarne hade, uppskrämde af främlingens hastiga försvinnande, samt vid åsynen af de i sank borrhade farkosterne, börjat ana, att det icke stod så rätt till, hvadan de alla skyndat att beväpnat sig så godt de kunde.

Kapten Severin mottogs för den skull med en full salfva då han, troende sig utan svårighet på orupsborne kunna hämnas Lille-Matts' död, obekymrad tågade fram ur skogen. Den förste snapphane, som föll, var Påfvel, och under gräsliga förbannelser utandades han sin sista suck.

Från Bosjö och Stanstorp, dit orupsborne under dagens lopp skickat budkaflar, anlände också i det samma en skara beväpnade bönder och drängar, och då kapten Severin ändteligen fick sitt folk in till mynningen af bygatan fann han till sin stora häpnad emot sig en lika stark afdelning som hans egen.

Orups, stanstorps- och bosjöborne kämpade för hus och hem och därför afgingo de med segern. Den enda hämnd kapten Severin kunde taga var att han afbrände ett par usla kojor i byns ytterkant. Därefter måste han, förföljd af de svenskvänlige, skyndsamt draga sig undan.

Hoppande af raseri ilade han söderut. Det var hans mening att nu, medan han var i tagen, sätta sitt länge närda beslut i verkställighet.

6.

Allt eftersom dagarne gingo till ända utan att något hördes af från snapphanarnes sida blef Sven Torne och hans familj lugnare till sinnes. Väl fram-

trängde dofva rykten om snapphanarnes grasserande i norra delen af landet, men när vid samma tillfälle underrättelse kom att både Ascheberg och Hummer ånyo närmade sig trakten, oroades man icke synnerligt mycket af de smygande ryktena.

En afton kom Sven Torne, tröttare än vanligt, hem från qvarnen. Han var också mera beklämd till sinnes, än han varit på många dagar.

Förgäfves sökte mor Greta och Elsa att leta ur honom orsaken dertill. Han svarade alltid att det var ingenting. När de båda qvinnorna derför märkte, att gubben icke var fallen för några meddelanden, lemnade de honom i fred.

Men när den enkla aftonmåltiden var slut, utbrast plötsligt gubben Sven:

»Jag har inte velat säga någonting före maten, på det att ni skulle kunna äta er mätta. Nu när detta är gjordt vill jag omtala för er hvad som berättats mig af Hans i Hällesta. Han var hos mig med säd i eftermiddag och har nyss kört hem igen.»

»Jag ser att det är någonting ledsamt du har att förkunna», inföll mor Greta.

»Både ja och nej kan jag svara derpå», menade gubben Sven.

»Ja, såg jag inte genast så snart far kom in, att det var någonting, som tryckte honom», utbrast Elsa.

»Nå, nå, barn, en kan väl inte jemt vara glad heller. Vänta bara till dess du får man och barn, så ska' du få se, att du får annat att tänka på. Men sätt er nu, så ska' ni få höra hvad jag förnummit.»

Sedan gubben Sven intagit sin plats och med ena handen ett par gånger öfverfarit ansigtet, började han:

»Då Hans kom till mig såg han litet besynnerlig ut och när jag sporde honom om orsaken dertill ville han inte fram med hvad han hade på hjertat. Han endast gaf sådana antydningar, att de ännu mera retade min nyfikenhet. Jag satte qvarnen i gång och började mala hans säd. Härunder språkade han hit och dit och till slut kunde han inte längre hålla inne med hvad han visste. Han berättade då att Tage

Holstrup blifvit öfverbevisad om förräderi och detta kunde man ju ta' på. Derefter hade han för några dagar sedan blifvit halshuggen på torget i Malmö och Söfdeborg bortskänkt till en svensk adelsman, som står högt i konungens ynnest.»

Elsa utstötte i detsamma en djup suck af lättnad och äfven mor Greta yttrade att hon vore glad öfver att den fruktade husbonden icke mera fanns till.

»Ja, det må du väl säga», menade Sven Torne, »men nu kommer just det tråkiga. Kapten Severin, som blef totalt slagen af Hummer vid Stehag, har rest hufvudet på nytt och skaffat sig ett annat band. För några dagar sedan huserade han vid Ringsjön men blef lyckligtvis förjagad derifrån. Hvart han nu tagit vägen det vet ingen och det är just detta, som gör mig så stort bekymmer.»

»Vi ska' hoppas det bästa, far», inföll den unga flickan och smekte gubbens kind. »Du sa' ju i går att Ascheberg och Hummer ä' i trakten.»

»Ja visserligen, barn, men de kunna inte räcka till öfverallt. Ack, om vi hade endast några ryttare hos oss, vi skulle då vara i större säkerhet.»

»Vill du, att vi lemna vårt hem så länge till dess faran är öfverstånden?» sporde mor Greta.

»Lemna vårt hem och låta snapphanarne bränna upp det. Hvad tänker du på, mor!»

»Men, det är ju bättre att vi få behålla lifvet», inföll nu Elsa. »Ett hem få vi alltid sedan.»

Gubben Sven försjönk nu i djupa funderingar på hvad hustrun och dottren framkastat. Slutligen utbrast han, under det hans ansigte uttryckte en smula glädje:

»Vi ska' vänta till dess Jerker kommer hit!»

Vid ljudet af detta namn purprades Elsas kinder af en skär rodnad. Både modren och fadren sågo den mer än väl och gäfvo hvarandra en hastig och förstulen blick, men sade ännu ingenting. Sven fortfor: »Jerker är, såsom vi veta, ryttare vid Hummers trupp. Orsaken hvarför han ej var med förra gången var att han låg sjuk på ett lazarett i Malmö efter en strid med juten. Nu är han dock frisk igen och hel-

sade för några dagar sedan på i Hällesta hos Hans. Der nämnde han, att han ämnade sig hit för att helsa på . . . ja, inte vet jag så noga hvem som ligger honom i hågen», slutade gubben och såg skälmaktigt på dottren, som nu fick pionens färg på sina kinder. »Eller kanske att du vet det, Elsa?»

Vid denna fråga sprang den unga flickan upp och ilade fram till sängen, bland hvars kuddar hon gömde sitt glödande anlete.

»Se så», uppmanade nu mor Greta, »kom nu fram och bekänn för far, att du håller Jerker kär. Någon gång ska' du väl göra det.»

»Ja, kom du, min flicka», sade gubben Sven. »Jerker är en bra pojke, och är det så, att ni hålla af hvarandra uppriktigt, så har jag ingenting emot att ni bygga hjonelag.»

Dessa uppmuntrande ord gäfvo Elsa krafter och mod att bekänna att hon länge älskat Jerker i Hällesta.

»Ha ni sagt till hvarandra om er kärlek?» sporde gubben Sven vänligt.

»Ja, far, det gjorde vi dagen innan Jerker gaf sig till ryttmästarens trupp.»

»Nå, då är ju allt godt och väl», inföll Sven Torne särdeles belåten. »Jag skulle önska att . . .»

En knackning på dörren afbröt i detsamma den gamles ord.

»Det är kanske han», inföll mjölnaren under det hans ansigte ljusnade. »Gå du, Elsa, och se efter!»

Den unga flickan öppnade varsamt dörren och gaf i detsamma till ett glädjerop. I nästa ögonblick stod en lång och ståtlig yngling, iförd den svenska krigar-drägten, inne i stugan.

»Gud vare lof att du är frisk igen», utbrast Elsa och slog sina armar kring Jerkers hals.

»Men, Elsa», stammade denne, »din . . . far . . . och . . . mor . . . de . . . veta . . .»

»Jo, vi veta om allt», inföll Sven Torne och räckte Jerker handen. »Elsa har nyss bekänt att ni tycka om hvarandra och hvarken mor eller jag ha någonting deremot. Sitt ned, eller kanske att du inte har tid dertill.»

»Åh jo, en timme eller så der», svarade Jerker sakta och tog plats mellan sina blifvande svärföräldrar.

»Nå, hvar håller ryttmästarn till nu för tiden?» sporde Sven Torne nyfiket.

»I morgse kommo vi till Ewerlöfs kyrka och der tog han fyra snapphanar och lät aflifva dem.»

»Gud, att vi haft de skurkarne så nära oss!» utbrast mor Greta förskräckt.

»Nå nå, det är ju bra att ryttmästarn fått tag i dem», inföll Sven Torne. »Nu är det ingen fara då han är i närheten.»

»Nej, jag vill hoppas det», menade Jerker tryggt. »Ryttmästar Hummer känner till hur de karnaljerne ska behandlas.»

Sedan samtalet fortsatts en stund gingo gubben och gumman till hvila. De båda älskande togo plats vid gafvelfönstret. De måste nu tala vid hvarandra mera än någonsin. Aldrig förut hade det förunnats dem att vara så länge tillsammans.

Då Jerker kom att nämna Tage Holstrup, berättade Elsa hvad fadren kort förut förkunnat angående dennes öde.

»Ja så det var han», menade Jerker. »Medan jag låg sjuk i Malmö hörde jag att en förnäm herre blifvit halshuggen på torget, och att det skulle varit en, som spelat under samma täcke som juten. Jaså det var egaren till Söfdeborg», fortfor han, betydligt lättare om hjertat. »Nå, nå, orättfärdigheten får ändå dock sin lön!»

Det lilla gafvelfönstret vette åt qvarnen till. Nat-ten var också så ljus, att qvarnen ganska tydligt kunde skönjas.

»Det förefaller mig som om det vore något besynnerligt der borta», sade Jerker sedan han en stund skarpt betraktat qvarnen. »Tycker inte du också det samma käraste Elsa?»

»Nej, inte har jag kunnat märka någonting ovanligare än annars.»

Jerker lade ansigtet så nära rutan han förmådde, för att kunna se bättre. Hastigt utbrast han med

så hög stämman, att både gubben Sven och mor Greta vaknade:

»Jo, bestämdt är det något besynnerligt der borta vid qvarnen!»

»Hva', hva', hva', hva' är det med qvarnen», ropade gubben Sven i sömnruseln och satte sig upp. »Är det någon, som tjufmaler på...»

»Nej, fader Sven», afbröt Jerker och nu med en stämman, som gjorde den gamle mjölnaren helt och hållet vaken, »men det är någonting annat på färde. Ja, nu måste jag säga er det», fortfor han och sprang upp, »det är någon, som anlagt eld i qvarnen.»

Så qvick i vändningarne som gubben Sven nu blef hade han ej varit på många år. Då han kom fram till fönstret började röken att vältra fram ur qvarnens inre.

Gubben stod som hade han plötsligt blifvit träffad af åskan. Bakom honom stod Jerker och om dennes hals hade Elsa krampaktigt slagit sina armar. Mor Greta satt upprätt i sängen och kunde af förskräckelse ej yttra ett enda ord.

Slutligen frampressade gubben Sven mellan de hårdt sammanbitne läpparne detta ord:

»Snapphanarne.»

Jerker störtade fram.

»Ja», sade han med klanglös stämman och betraktade de kring qvarnen svärmande mörka gestalterne, »det är snapphanarne.»

»Och ryttmästaren vet om ingenting», jemrade sig Elsa. »Gud i himmelen, hur ska' detta sluta!»

Jerker var den ende, som bibehöll lugnet.

»Hör på, fader Sven», sade han sedan första händelsen gått öfver och alla voro förvissade om att det var de fruktade stigmännen, som de hade för sig, »hur många bössor har ni?»

»Tre.»

»Ä' de brukbara?»

»Ja, hvar enda en. Kulor och krut har jag också i stor mängd.»

»Nå, då är mitt råd, att vi göra käckt motstånd. Rummet har endast två fönster och dessa äro så smala, att en karl med möda ska' kunna tränga sig igenom. Vi försvara hvar och en sitt. Dörren går ju inåt och bom finnes till den?»

»Ja, lyckligtvis gjorde jag sjelf en för ett par år sedan.»

»Nå, lägg på den då, och sedan friskt åstad till våra platser. Då ryttmästarn får se branden och höra skottvexlingen, ska' han genast ana oråd och skynda hit. Det beror därför på om vi kunna hålla oss tillräckligt länge.»

»Jag ska' göra hvad jag kan», svarade Sven Torne, som i och med farans närmande småningom återfick sitt forna lugn. »Men ack, se hur qvarnen brinner! Hvarmed ska' jag hädanefter försörja mig och de mina!»

»Far, far, oroa er inte nu deröfver», inföll Elsa. »Saken kan ju på intet sätt hjälpas.»

»Du har rätt, mitt barn. Här gäller bara nu att försvara lifvet.»

»Men först och främst måste vi skjuta duktigt, och lägga i större laddningar än vanligt, så att skrälen blir starkare. Endast på detta sätt kunna vi hoppas att väcka ryttmästarns uppmärksamhet.»

Jerker hade knappt hunnit uttala sista ordet, då ett halft tjog snapphanar kommo smygande som kattor fram mot stugan. Nästan ljudlöst hade både Sven och Jerker tryckt ut hvar sin understa ruta och stodo nu färdige att skjuta.

Snapphanarne kommo slutligen ända fram. En af dem var till och med så djerf, att han stack in hufvudet genom den ruta, der Jerker stod. I blinken beskref dennes huggvärja en cirkel öfver fiendens hufvud och träffade snapphanen i pannan med den verkan att han vrålande raglade tillbaka.

I samma ögonblick besvarade de öfrige stig-männen sin kamrats jammerskri och störtade vrålande och tjutande fram till fönstren och dörren. Denne sednare motstod dock alla fiendernes bemödanden.

Sven Torne afsköt först sin bössa och ett tjut från den sidan ådagalade tydligt att hans skott träffat.

Äfven Jerker gjorde godt bruk af sina vapen. Först sände han sin pistolkula i bröstet på en fiende. Derpå gjorde hans bössa ett ytterligare nederlag bland snapphanarne och slutligen rände han sin långa värja rakt igenom halsen på en stigman, som med båda händerne fattat tag i fönsterposten.

Detta käckä motstånd gjorde att snapphanarne drogo sig undan för några minuter.

Under denna korta strid utbredde sig lågorne mer och mer öfver qvarnen och snart stod den helt och hållet i brand. Flammorne tycktes vilja storma den stjernklara himmelen och millioner gnistor kastades af de fräsande eldtungorne upp i luften. En lycka i olyckan var att den svaga nattvinden låg ifrån boningshuset, annars skulle dess torftak otvifvelaktigt genast blifvit antändt.

En djup suck af den innerligaste bedröfvelse undslapp den gamle mjölnarens bröst då han betraktade den brinnande qvarnen, det enda medlet till hans och hans familjs nu varande och framtida bergning.

Helt annorlunda lät det från Jerkers läppar.

»Mätte lågorne stiga ännu högre», utbrast han. »Endast derigenom ska' ryttmästaren få kunskap om hvar han ska' kunna söka mordbrännarne.»

Efter det så manligt tillbakaslagna anfallet talade kapten Severin, ty det var hans band, som öfverraskat Söfde qvarn, sålunda till sitt folk:

»Det finnes inte mer än två karlar der inne. Ska' vi låta dem besegra oss? Hva' sa'?»

På detta hånfulla tilltal svarade stigmännen med ett vargliket tjut och begärde att genast få förnya angreppet.

»Kom då», skrek kaptenen och störtade i spetsen för de sina ånyo fram mot stugan.

Detta anfall blef värre än det första. Sven och Jerker kämpade med hjeltemod och dödsförakt och affärdade många snapphanar till andra verlden. Men, deras krafter måste slutligen mattas. Modet sjönk äfven betydligt, först när de märkte att snapphanarne

satt eld på stugans tak, från hvilket en tät rök då och då slog in genom fönsterna, och sedan när dörren slutligen gaf vika och med ett doft brak störtade in.

»Så vilja vi ändock dö tillsammans», ropade Jerker och slöt Elsa häftigt till sitt bröst. »De ska' inte få oss lefvande.»

Sedan de båda qvinnorna hukat ned sig i en vrå af rummet ställde sig Jerker och Sven framför dem, fast beslutne att sälja både sina och de käras lif så dyrt som möjligt.

Kapten Severin var den förste, som rusade in i stugan. Tätt i hans spår följde Thue Krop och bakom denne en hel klunga snapphanar, upphäfvande ett så gräsligt tjut som någon mensklig tunga kan åstadkomma.

När den först nämnde varseblef den bakom Jerker nedhukade Elsa, störtade han fram för att gripa henne, men studsade genast tillbaka då en kula från Jerkers pistol ryckte hatten af hans hufvud och kastade en af de i dörren stående snapphanarne ut på marken.

Den lätta röken skingrades genast af draget genom fönstren och den hemska scenen blef åter tydlig.

»En svensk ryttare! Gripen honom! Slit honom i stycken!» skreko snapphanarne ursinnigt när de varseblefvo Jerkers drägt och fram mot vrån störtade hela svärmen med ohejdat raseri.

Då Sven Torne icke kunde skjuta längre begagnade han bösskolfven och detta med den framgång, att han en lång stund höll angriparne ifrån sig. Slutligen erhöill han ett pikstyn i högra armen, geväret föll ned och då en snapphane i detsamma gaf honom ett slag i pannan med sin klubba störtade han medvetlös till golfvet.

Äfven Jerker värjde sig med förtviflans mod. Han högg och stack så mycket han orkade ända till dess en kula borrhade sig in i hans axel. Då föll äfven han.

Med ett hjertskärande anskri kastade sig Elsa öfver honom. Men innan hon ens hann slingra sina armar kring hans hals störtade kapten Severin fram och ryckte henne våldsamt till sig. En närstående snapp-

hane höjde i detsamma sitt gevär för att gifva Jerker nådestöten, men just i detta ögonblick instörtade en af de snapphanar, som stått på post vid qvarneu och skrek med af förfäran darrande stämma:

»Fort härifrån! Svensken är öfver oss. Fort! Ingen tid att förlora!»

Inom en handvändning var stugan tom på snapphanar. Kapten Severin kastade sig på sin häst med Elsa i sina armar och sprängde derifrån i vildaste galopp. Då Alexander Hummer, som också blifvit varskodd genom branden och den häftiga skottvexlingen, och i sporrsträck ilat till stridsplatsen, efter några minuter hann fram hade mordbrännarne redan hunnit sätta sig i säkerhet. Han såg genast att det skulle vara fåfängt att söka förfölja dem öfver de sankt ängarne och i skogarne, och vände sig därför utan dröjsmål mot stugan, hvars tak hotade att i hvarje ögonblick störta in och under sin eldmassa begrava de olycklige der inne.

Endast med yttersta möda lyckades det de svenske knektarne att rädda sin kamrat jemte Sven Torne och hans afsvimnade men lyckligtvis oskadade hustru.

Den mest ändamålsenliga skötsel slösades på dem och snart hade Alexander Hummer den tillfredsställesen att se sin tappra ryttare slå upp ögonen.

Längre tid behöfdes det för att få den gamle mjölnaren till sans igen. När detta ändteligen lyckades var hans första fråga denna:

»Hvar är min dotter?»

»Oroa dig inte nu deröfver», sade ryttmästaren, som af sine ryttare hört att snapphanarne bortfört en qvinna, och anade att det var Elsa. »Med din dotter är det ingen fara. Hon är i godt förvar.»

Denna nödlögn uttalade han för att ej oroa Sven Torne och derigenom förvärra hans tillstånd.

7.

Ungefär tre fjerdedels mil rakt i öster från Finjasjöns södra spets ligger Ignaberga kyrka. Då man derifrån styrde kosan söderut åt Oretorps säteri till kom man efter omkring en half timmes vandring in i en mörk skog, der vid tiden för denna berättelse skogs-sköflarnes yxor ännu icke hunnit förstöra hvad naturen i så ymnigt mått skänkt denna trakt, nemligen den präktiga skogen, ett landskaps både prydnad och nytta.

Efter ytterligare en nästan lika lång men ännu besvärligare vandring stötte man plötsligen på en hög skogbevuxen berghäll. Den lilla gångstigen tog här slut och för den med belägenheten oinvid såg det alldeles ut som om man icke skulle kunna komma ett enda steg längre fram.

Vi klättra dock utan betänkande uppför den nästan lodräta väggen, hållande oss fast i de buskar och väldiga tistlar, som under tidernas lopp der vunnit fäste, och komma slutligen upp på en ganska rymlig platå, tätt bevuxen med buskager, snår och träd af nästan alla storlekar.

Platåns motsatta vägg sluttade mera, så att der kunde man utan svårighet komma upp. De båda sidorne utjemnade sig småningom till dess de flöto tillsammans med den platån omgifvande skogen.

Ungefär midt på detta lilla högland midt inuti tjocka skogen växte ett snår till utseendet så tätt, att det nästan behöfts en yxa för att kunna tränga in i detsamma.

Men om man gaf sig tid till att närmare undersöka detta snår upptäckte man snart att det på södra ändan var mycket glesare än annorstädes. Man kunde på samma gång äfven se att denna minskning i tätheten berodde derpå att snårets grenar här blifvit aftröjde af människohänder.

Häriifrån kom man lätt till en öppning så stor att knappt två man i bredd kunde krypa in der. Väl inkommen stod man plötsligt i en vid och hög grotta, som, enligt folksägner, i hednatiden varit använd till

grafkammarer åt berömde vikingakonungar. De smycken, ben och lemningar efter vapen, som år ifrån år blifvit funne der, borgade också för att så varit förhållandet.

Det var till denna grotta, som kapten Severin och hans band flyktat undan de förföljande svenskarne, och det var härifrån som det utsträckte sina plundringståg, spridande oro, död och mordbrand hvar det visade sig.

Elsas förskräckelse och förtviflan då hon såg sig innestängd i denna håla tillsammans med de vilde snapphanarne, för hvilka ingenting var heligt när mordlystnaden kom på dem, kan lättare tänkas än beskrivas.

Förgäfves besvor hon under böner och tårar kapten Severin att släppa henne lös. Men denne hade alltid detta svar till hands:

»Ja, om du vill gå in på att tillsammans med mig fly till Danmark och der bli min hustru.»

»Du har också hört att jag aldrig blir det», ljöd Elsas bestämda svar.

»Nå, då får du finna dig uti att bli kvar der du är så länge vi kunna hålla oss här. Dessutom», fortfor kaptenen, »kan jag inte med bästa vilja i verlden gifva dig friheten på eget bevåg. Mine pojkar skulle då samfäldt vända sitt raseri emot mig, ty de ha allesammans fattat ett sådant behag till dig, att de ej kunna undvara ditt sällskap.»

Den unga flickan ryste när hon förnam dessa ord och endast nya tåreströmmar kunde lätta hennes beklämda hjerta.

Längst inne i hålan hade snapphanarne medelst qvistar och grenar gjort en afskrankning och der inom hade Elsa sin bädd. Mången natt låg hon der vaken och såg med sitt lifliga sinne alla de faror hon skulle bli utsatt för, om hon ej snart lyckades att rädda sig undan det farliga sällskapet. Om till exempel någon svensk ströfkår oförhappandes upptäckte röfrarnes tillhåll, hvad skulle hon då hafva för skydd! Skulle svenskarne icke straffa henne därför att hon befunno sig hos stigmännen?

Härpå grubblade hon dock icke länge utan öfver-

lemnade sitt framtida öde i hans händer, som styrer allt till det bästa.

Men hvad som aldra mest marterade henne, det var ovissheten om föräldrarnes och Jerkers öde. Lefde de eller voro de döde? Och af hvem skulle hon få vetenskap derom? O, så mörkt hade aldrig lifvet tyckts henne vara som när hon grubblade häröfver. Hon trodde ibland att hon skulle bli rent af vansinnig då hon tänkte derpå.

Slutligen blef hon dock lugnare, och det af följande anledning.

En natt vaknade hon plötsligt vid det att hon utanför afplankningen hörde tvenne samtalande. Den ene var kapten Severin och i den andre igenkände hon löjtnant Thue Krop, som icke varit i hålan på öfver åtta dagar, men just nu hemkommit.

»Nå, hvad har du för underrättelser?» sporde kaptenen med, såsom det hördes, nyfiken stämma.

»Det går alltjemt baklänges för danske kungen. Han förlorar allt mera. Man börjar till och med att på allvar tala om fred. Både svenskar och danskar ä' utmattade af den långvariga fejden, och här i Skåne befarar man allvarsamt hungersnöd till vintern.»

»Såå, att kung Kristian redan börjar tänka på att draga sig tillbaka», inföll kapten Severin bittert. »Jag undrar hvar han då vill göra af oss, som så länge kämpat för hans sak? Kanske öfverlemnar han oss åt svensken!»

»Nej, detta är långt ifrån hans mening», svarade Thue Krop ifrigt. »För hvem, som vill och kan flykta öfver till Seeland står hela Danmark öppet. Det är tvärtom kung Kristians mening att locka så många skåningar som möjligt öfver till sitt rike.»

»Nå, är du då med om att fly så fort som möjligt?» sporde kaptenen och dessa hans ord kom blodet nästan att stelna i Elsas ådror, ty hon påminde sig tydligt och klart att snapphanechefen dyrt svurit på att han icke skulle lemna henne lefvande ifrån sig.

»Fly nu», utbrast Thue Krop. »Nej se, det är då platt omöjligt. Både Ascheberg, Hummer och Gyllenstierna hålla alla vägar och stigar så väl besatta,

och snoka dessutom så noga igenom hvarenda socken, att knappt en katt kan komma fram utan att bli upptäckt. Sjelf har jag sex gånger på dessa åtta dagar varit i fara att bli uppsnappad af svenske ströfkårer.»

»Men småländska gränsen ligger ju blott några mil härifrån», menade kapten Severin, som med all makt hakat sig fast vid tanken på att fly undan. »Vi kunna snart uppnå Hallands ås och gömma oss bland bergen der till dess ett gynsamt tillfälle till flykt inställer sig.»

»Lättare sagdt än gjordt», svarade Thue Krop. »Innan vi uppnå Hallands ås ska' vi utan tvifvel vara kringrände och tillfångatagne. Nej, mitt råd är att vi stanna här och afvakta de händelser som utan tvifvel snart ska' komma.»

Några minuters afbrott i samtalet uppstod nu. Elsa, som trodde att det var slut, ämnade just lägga sig ned igen då hon fick höra kapten Severin göra denna fråga:

»Hur långt söderut har du varit?»

»Ända vid Söfdeborg och Söfde qvarn.»

Vid detta svar spände Elsa sina örhinnor ännu mera. Hela hennes kropp darrade af oro öfver hvad hon nu skulle få höra.

»Nå, hur stod det till der?» sporde vidare kaptenen och lät höra ett hest skratt.

»Qvarnen och mjölnarens gård ligga i aska som du vet. Folk var dock sysselsatt med att röja af lemningarne.»

»Jaså de ämna bygga der igen.»

»Ja efter hvad jag kunde se, så är det deras mening, kan jag tro.»

»Nå, såg du till Sven Torne?»

Nu darrade den stackars flickan för det svar Thue Krop skulle afgifva så våldsamt, att hon nära nog förrådt sig.

»Jo, nog såg jag honom», svarade Thue. »Han arbetade med, fastän han ännu syntes matt och svag. Karingen hans måtte ha blifvit alldeles oskadad vid öfverfallet, ty hon syntes lika rörlig som förut.»

»Nå, än den der svenske knekten som var der, såg du honom också?»

»Ja vars. Men han måtte allt ha varit värst ute eftersom han satt på en sten och hade armen i band. När han skulle gå måste en af arbetarne leda honom.»

»Gode Gud, jag tackar dig därför att du bevarat dem», suckade Elsa och för första gången efter fångenskapen kommo glädjetårar i hennes ögon.

Innan hon somnade hörde hon Thue Krop fråga vidare:

»Nå, hur har din vackra fånge uppfört sig?»

»Bra på sednare tiden», svarade kapten Severin, såsom Elsa kunde höra, ganska belåten. »Hon ser nog att det inte lönar sig att spjerna mot udden och därför synes det som om hon ändteligen skulle foga sig i sitt öde.»

Vid dessa ord genomfor en idé blixtnabbt Elsas hufvud. En stund funderade hon derpå och innan hon somnade tänkte hon för sig sjelf:

»Ja, så vill jag göra. Får se om inte detta fortare ska' föra mig till målet.»

Från den dagen var den unga flickan som en helt annan människa. De misslynte blickarne syntes ej mera. Sina sysslor skötte hon med all möjlig omsorg och passade så noga upp på röfrarne, att de dag efter dag blefvo mera förtjuste i henne. Ja, de sade till och med, att de aldrig ville undvara henne. Om det lyckades dem att fly undan skulle hon följa dem.

Elsa höll ståndaktigt god mine i detta elaka spel och låtsade mer än en gång att oförbehållsamt gå in på snapphanarnes åsichter. Endast då någon kom henne för nära och ville visa henne sina ömhetsbetygelser var hon icke längre densamma. En enda sträng blick ur hennes vackra ögon var då merändels nog att hålla kurtisörerne på afstånd.

Kapten Severin hade också låtit sitt folk temligen otvetydigt förstå, att Elsa skulle blifva hans hustru så snart de kommit i lugn igen, och denna omständighet bidrog icke så litet till att skydda den unga flickan för de råe banditernes närgångenhet.

8.

En dag, det var en lördag, hade snapphanebandet gått ut på ströftåg i trakten. På eftermiddagen kom kapten Severin ensam hem.

»Hvad har nu händt», tänkte Elsa och betraktade förstuleet snapphanechefens allvarliga drag. »Någon olycka kanske. Gud låte mig ej bli ensam med honom här.»

»Elsa», sade kaptenen, sedan han lagt ifrån sig vapnen, »jag har skyndat hem i förväg för att tala med dig om en sak. Du har nu i två månader förestått vårt hushåll på ett sätt, som lemnar intet öfrigt att önska. Vi ha också sett, att du är oss trogen. Men blif nu inte alltför mycket upprörd af hvad jag har att förkunna dig.»

»Hvad i Herrans namn kan det vara», sporde den unga flickan och blef verkligen ängslig till mods då hon betraktade kaptenens allvarliga uppsyn.

»Jo», svarade denne med så djupt deltagande han var mäktig af, »vid angreppet på Söfde qvarn blefvo din far och mor dödade.»

Det var med yttersta möda som Elsa kunde afhålla sig från detta utrop: »Nu ljuger du, skurk!» Men med nästan öfvermenskliga ansträngningar lyckades det henne att gifva sitt ansigte ett så förskräckt utseende, att kaptenen bestört utropade i det han ilade till hennes hjälp:

»Sansa dig, Elsa! Hvad som är gjordt kan ej ändras! Sansa dig!»

»Sansa mig när jag står inför den, som bragt mina föräldrar om lifvet!» utbrast hon med så väl spelad förtviflan, att kapten Severin bestört tog ett par steg tillbaka. För sig sjelf tänkte hon: »Ack, du falske räf, du tror att du ska' lura mig! Får se hvem som vinner seger till slut!»

Af den fordom veka och förskrämda flickan hade blott på ett par månader blifvit en tilltagsen qvinna, som med allvar öfverlade för sig sjelf om hur hon skulle kunna handla som bäst.

»Du har rätt», sade hon derefter, sedan hon en stund hängifvit sig åt den djupaste förtviflan. »Hvad som är gjordt kan inte ändras. Jag står nu ensam i världen.»

Om Jerker nämnde hon inte ett enda ord. Äfven kaptan Severin aktade sig noga för att röra vid den strängen.

»Ja», sade han och försökte att lägga en viss ömhet i sin röst, »du är fader och moderlös, men i mig har du en vän, som går öfver dessa båda. Blif min hustru och du ska' aldrig behöfva ångra det.»

Elsa sänkte hufvudet. Hon visste ej på länge hvad hon skulle svara. Slutligen for hon upp ur sina drömmar, när kaptanen närmade sig henne.

»Tvinga mig ej att svara i dag», bad hon med bevekande stämma. »Jag kan det ej.»

»När då? Du vet att jag ingenting högre önskar än att få ett ja af dina läppar.»

»Låt mig se... i morgon... nej... jo... jo... men blott med ett enda vilkor.»

»Säg mig det och jag går in derpå», svarade kaptanen ifrigt.

»Nåväl», svarade den unga flickan och hennes barm häfde sig så våldsamt som om den ville sprängas. »Jag fyller i morgon sjutton år och har ej på länge varit i Guds hus, dit jag längtar obeskrifligt för att i ostörd andakt få bedja för mine afidne föräldrars själar. Låt mig gå dit i morgon och jag ska' samtycka till att bli din hustru.»

Då Elsa uttalade det sista ordet var det nära att hon fallit i vanmakt vid tanken på hvad hon lofvat. Skulle det kanske icke falla kaptanen in att med hela sitt väl beväpnade band eskortera henne till och ifrån templet? Hvad skulle hon då göra?

Hennes förskräckelse öfvergick dock i glädje, när kaptan Severin efter en stunds funderande sade:

»Jag vet att du är oss trogen, Elsa. Du ska' få gå till kyrkan i morgon. Men så låt mig då åtminstone få kyssa din kind såsom ett bevis på att du håller ditt löfte.»

Darrande måste Elsa gå in på kaptenens fordringar. När han gifvit henne kyssen sade han:

»Som jag sade får du gå till kyrkan i morgon. När du kommer hem ska' du få ett mottagande sådant, att du aldrig kunnat vänta dig ett dylikt.»

»Hvad blir det för ett mottagande?» sporde Elsa mot sin vilja darrande af verklig fruktan, ty hon trodde att kapten Severin genomskådat henne.

»Det är min hemlighet», svarade kaptenen. »Så mycket kan jag säga dig, att när det är din födelsedag och du ska' bli min hustru, kan jag inte nog högtidligt fira denna glädjefest.»

Då kaptenen en stund derefter förnam att hans folk kom hem mötte han det utanför snåret. En myckenhet byte hembragtes.

Kapten Severin underrättade derefter bandet om sitt lyckliga frieri, samt ändade sitt tal sålunda:

»Då hon i morgon kommer hem från kyrkan ska' vi mottaga henne här och på aftonen ska' en fest anordnas då hvar och en får äta och dricka så mycket han behagar.»

»Hurra, hurra!» ropade snapphanarne om hvarandra. »Hurra för kapten och hans vackra fästevinna!»

Kapten Severin upptog med synbart välbehag den honom och Elsa egnade hyllningen, och hade redan gifvit tecken till nedstigandet i hålan, då en gammal snapphane dristigt steg fram och sade:

»Förlåt, kapten, men jag tycker att det är oförsvarligt att låta henne gå ensam till kyrkan.»

Kaptenen betraktade snapphanen en stund. Derpå sade han hänfullt:

»Har du då lust att följa henne dit?»

De öfrige snapphanarne skrattade hänfullt när de förnummo kaptenens fråga.

»Ne-nej», svarade stigmannen långsamt och såg sig betydligt snopen omkring, »det har jag inte, men . . .»

»Ja, ser du inte hvad du är för en dumbom», afbröt kaptenen. »Tror du inte att jag känner flickan bättre än du!»

Snapphanen drog sig skamflat tillbaka, under det

han för sig sjelf mumlade en hel ramsa meningar, dem ingen likväl kunde uppfatta.

Den natt, som nu följde, hvarken kunde eller ville Elsa få den minsta blund i sina ögon. Hur skulle det gå för henne vid sitt besök i kyrkan? Ju mera hon tänkte på kapten Severins falskhet att genom en usel lögn tvinga sig till det han ej godvilligt kunde få, desto mera intogs hon af hat, förbittring och harm mot den lömske snapphanechefen, och hon föresatte sig, att, det måtte gå henne huru som helst, hon skulle försöka att befria trakten från det gissel, som under några månader tryckt densamma.

Innerliga voro också de böner hon uppsände till all tings upphofsman och när morgonsolen slutligen lyste in med några sparsamma strålar genom en till hälften af snåret öfvervuxen glugg i hålans tak bredvid jordytan, kände hon sig så förunderligt kraftig och stärkt, att hon skulle kunnat gå hvilka öden som helst till mötes.

Hon steg skyndsamt upp, klädde på sig det bästa hon hade och pyntade ut sig på det omsorgsfullaste.

I motsats mot Elsa sof kapten Severin den natten som en stock. Inga oroliga drömmar besvärade honom. Han tyckte sig stå framför altaret vid Elsas sida och han kände sig underbart lycklig. När han vaknade var han därför vid synnerligt godt humör och då han skiljdes från Elsa vid den nästan lodräta bergväggen sade han vänligt:

»Välkommen hem igen, kära Elsa. En öfverraskning ska' vänta dig och du ska' nog känna glädje deröfver.»

Så länge den stackars flickan var inom synhåll för kapten Severin vågade hon ej påskynda sina steg af fruktan för att de skulle väcka snapphanechefens misstankar, men så snart hon var säker på att han ej längre skulle kunna se henne, började hon att springa af alla krafter. O, hvad hennes hjerta bultade och när hon kom fram ur skogen, den mörka och förfärliga skog, i hvars djup hon tillbragt en så lång tid utan att få se Guds fria natur, och då fick syn på

Ignaberga i solljuset badande kyrka, hur innerligt glad och tacksam kände hon sig ej då!

Öfverväldigad af de djupaste sinnesrörelser sjönk hon ned på dikesrenen och grät ymniga tårar af tacksamhet för sin räddning. En vagn, som kom körande vägen fram mot kyrkan, gjorde att hon sprang upp och ilade till målet.

Då vagnen körde förbi henne gömde hon sitt ansigte så mycket som möjligt på det att de åkande ej skulle få se de spår af tårar, som funnos deri. Vagnen körde dock förbi utan att någon af de åkande fäste sig vid den ensamt gående flickan.

9.

Innan gudstjensten började hade, såsom seden är på landsbygden, kyrkofolket mangrannt samlat sig till samspråk på kyrkogården.

Men att det icke var glada ämnen, som afhandlades, det syntes nogsam på de kyrkbesökandes än allvarliga, än sorgsna anleten.

»Det är då för besynnerligt, att det aldrig kan bli fred här i landet», utbrast kyrkvärden Niklas från Attarp. »Dag ifrån dag höra vi omtalas, att svensken vinner seger öfver juten, men ändock är det så osäkert här, att man knappt töres gå utom husknuten midt på ljusa dagen.»

»Du kan väl förstå, att det aldrig kan bli lugnt, förrän vi få bort röfvarbanden», svarade hans granne från samma by.

En tredje bonde inföll just i detsamma och samlade med sitt tal en hel skara omkring sig:

»Niklas sa', att man knappt kan gå utom husknuten på ljusa dagen, och deri har han rätt. Hur mycket farligare det är att vara ute nattetid, det fick Jon i Tigarp erfara härom qvällen.»

»Hur så, hur så», ropade alla om hvarandra och trängde sig omkring talaren.

»Jo, förhållandet var att Jon hade varit hos sin måg i Tomestorp. När han gick hem var det bra sent. Färden gick det oaktadt lyckligt och väl ända till dess han kom några alnar från sitt hem. Då rusade plötsligt tre karlar, snapphanar förstås, fram och slog Jon till marken, sparkade och höggo honom med knifvar under det de kallade honom för svensk hünd, svensk rackare och mera dylikt. När de slutligen trodde han var död skyndade de sig undan. Den slagne hade ändock så mycket krafter kvar, att han kunde släpa sig hem. Bud sändes genast till mig och när jag tidigt på morgonen kom dit, hade Jon lyckligtvis sansen kvar, så att han kunde redigt berätta för mig om öfverfallet. Efter hvad han kunnat se voro de tre karlarne trasige och smutsige. Det var antagligen snapphanar. Medan jag var kvar dog Jon af den misshandel han undergått. En lycka var det likväl, att han hade gården skuldfri, så att hans hustru och barn inte behöfva sitta på bar backe, men nog är det rysligt ändå, att man inte ska' få gå i fred, när man inte gör så mycket som en mask för när.»

När talaren slutat upphäfdde alla ett gemensamt skri af förbittring, ty den mördade var känd af alla såsom en fridsam och stilla person.

»Ja, det är alldeles förfärligt», utlät sig en annan bonde, hemmansbrukare under Oretorp, »snart nog törs man väl ej lägga sig om nätterna.»

»Ja, knappt nätt och jent», svarade rättaren på det förut nämnda herresätet, »isynnerhet om man inte vill bli bestulen på allt hvad man eger och har.»

»Ha snapphanarne stulit på Oretorp också», sporde en mängd röster om hvarandra.

»Åh, de stjåla hvar de komma öfver någonting», svarade rättaren. »Det är farlige tjufvar, ska' jag säga.»

»Jo jo men, det vet nog jag», inföll Anders Persson från Tigarps utgård i det han steg fram i kretsen, »jag ska' tala om hvad som hände mig och mitt busfolk i förgår natt. Klockan kunde vara ungefär omkring midnatt då min ena piga, gamla Lena, en duktig qvinna, som inte baxnas för att ta en karl i kragen, reste sig upp och lyssnade, under det hön

sakta kallade på mig genom köksdörren, som stod öppen.»

»Kläd på sig genast ska' husbonden få se på något fint», sade hon med en stämman, som darrade en smula. »Men tag med sig bössan, om den är laddad», fortfor hon nästan i ett andetag.

»Att jag fick brådtom ut i köket, der den andra pigan just nu vaknade och yrvaken satte sig upp, är naturligt. Och hvad fick jag se? Jo, sex snapphanar som utan krus gingo till la'gården och drefvo ut de tre kor, som jag hade hemma. Jag lade genast bössan till ögat, men Sara, min andra piga, sa då: 'För Guds skull, husbond', skjut inte. De ä' ju sex stycken och ingen af drängarne är hemma'. Jag fann genast att Sara hade rätt, men gjorde mig ändock redo att ta emot dem på varmaste sätt i fall de skulle komma fram för att stjäla i boningshuset. Men detta gjorde de inte. De aflägsnade sig skyndsamt med korna, och då jag ville skynda efter för att se hvart de skurkarne togo vägen, höllo pigorna mig tillbaka, så att jag inte kom ur fläcken.»

»Det var också din räddning, Anders Persson», inföll kyrkvärden Niklas, »annars hade du nog haft sex kulor och lika många knifvar i kroppen, och dem hade du inte stått för. Men, är det någon, som kan säga mig hvar röfrarne ha sitt gömställe?»

Ingen svarade på en lång stund. Slutligen sade en ung bonddräng:

»Det påstås att de ska hålla till i oretorpsskogen eller der i trakten.»

»Då är det inte underligt att vi så ofta bli hem-sökte af dem», inföll oretorpsrättaren.

»Ja, ene djerfve kanaljer är det», menade kyrkvärden från Attarp. »Och så snåle sedan! De hålla minsann till godo med hvad de komma öfver. För ungefär fjorton dagar sedan stulo de allt det soffel, som inhysingen Jöns fått på socknen, och inte nog dermed, de togo äfven en vattenhink och en mjölkstäfva, samt bakdelen på en vagn, som Lasse i Attorp satt in på fattigstugans gård, emedan han inte hade rum med den på sin egen. Men», fortfor han der-

efter, »hvarför ska' ni tala om det der! Bättre är att vi komma öfverens om på hvad sätt vi ska' kunna befria oss från den der plågan!»

Just i detsamma skedde sammanringningen och talet om snapphanarnes gripande måste uppskjutas. På kyrkvärdens uppmaning lofvade dock den manliga befolkningen att efter gudstjenstens slut komma tillsammans på kyrkbacken.

Den djupt gripande predikan som Ignabergå gamle själasörjare den dagen höll, och i hvilken han till slut talade om snapphanarnes illbragder var nära sitt slut när Elsa trädde in i templet. Med möda kunde hon styra sin ifver och hålla sig till dess presten sagt amen. Men då trädde hon högre och med glödande kinder fram på stora gången.

»Jag har något viktigt att förkunna eder», sade hon så högt, att alla i kyrkan kunde höra det. »Jag vet hvar det snapphaneband, som länge stulit och mördat här i trakten, har sitt tillhåll.»

Alla kyrkbesökande reste sig förundrade upp. Den gamle presten skyndade brädslande ned från predikstolen och fram till den unga flickan.

»Hur har du fått kunskap derom, mitt barn?» sporde han vänligt.

Elsa sade först sitt namn och hvarifrån hon var. I kyrkan funnos då ett par personer, som väl kände till Sven Torne och hade varit några gånger vid Söfde qvarn. En af dem sade sig också känna igen Elsa.

Presten bjöd slutligen tystnad och bad Elsa fortsätta sitt meddelande.

Den unga flickan omtalade derefter så omständligt som möjligt det nattliga öfverfallet på Söfde qvarn, striden inne i föräldrahemmet, sitt bortförande, sin vistelse hos snapphanarne och slutligen det sätt, på hvilket det lyckats henne att komma till kyrkan, och hon slutade sitt anförande sålunda:

»Vill ni nu följa mig, så ska jag visa er vägen, men väpnen eder väl, ty utan skarpt motstånd ge de sig ej.»

»Hur många ä' de på en slump?» sporde kyrkvärden från Attarp.

»Tio med kapten Severin och löjtnant Thue Krop.»

»Hvad är det för folk?» menade kyrkovärden åter.

»Kors!» utropade oretorprättaren högeligen förvånad, »har du inte hört talas om kapten Severin. Det är ju densamme, som brände Hofdala, vet jag.»

»Jaså, ja, jag är gammal nu i rappet och minnet sviker mig», utbrast Niklas. »Men nu drar jag mig till minnes namnet.»

»Om de inte ä' flere än tio», sade orestorparen, så tyckes det mig vara en smal sak att få bugt med dem. Svårast blir det väl att få dem ut ur hålan.»

»Då gifves det väl ingen annan utväg än att röka dem, när de ändock ska' dö», hördes en röst i hopen.

Gudstjensten kunde icke fortsättas till slut, emedan allt folket strömmade ut ur kyrkan. Rörelsen bland de kyrkbesökande var obeskriflig. Hvar och en ville se Elsa, den modiga flicka, som bringat dem den välkomna underrättelsen om att det rövvarband, som så länge huserat der i trakten, kunde gripas.

Den unga flickan hade återtagit sitt tillbakadragna och anspråkslösa sätt när hon väl utfört sitt uppdrag. Hon skulle helst velat draga sig tillbaka, men detta var nu för sent. Omringad af alla qvinnorna måste hon ännu en gång berätta om huru hon haft det i rövvarhålan. Det ville aldrig taga slut på frågorne. Elsa kunde icke besvara tiondedelen af dem.

»Åh, du behöfver inte ha så brådtom», yttrade Niklas kyrkovärds lilla klotrunda gumma och höll Elsa i klädningen, då hon, brydd och förlägen öfver allt det beröm, som slösades på henne, ville draga sig undan, »pojkarne ska' först göra sig i ordning innan de kunna gå ut på det der äfventyret. Det gäller kanske lifvet för många, och då är det godt att ha något att försvara sig med, ska' jag säga.»

På detta och många andra sätt slets den unga flickan mellan de särskilde fruntimmershoparne och det var därför med oblandad glädje som hon hörde den gamle själasörjarens uppmaning att göra sig redo att följa med på expeditionen mot snapphanarne.

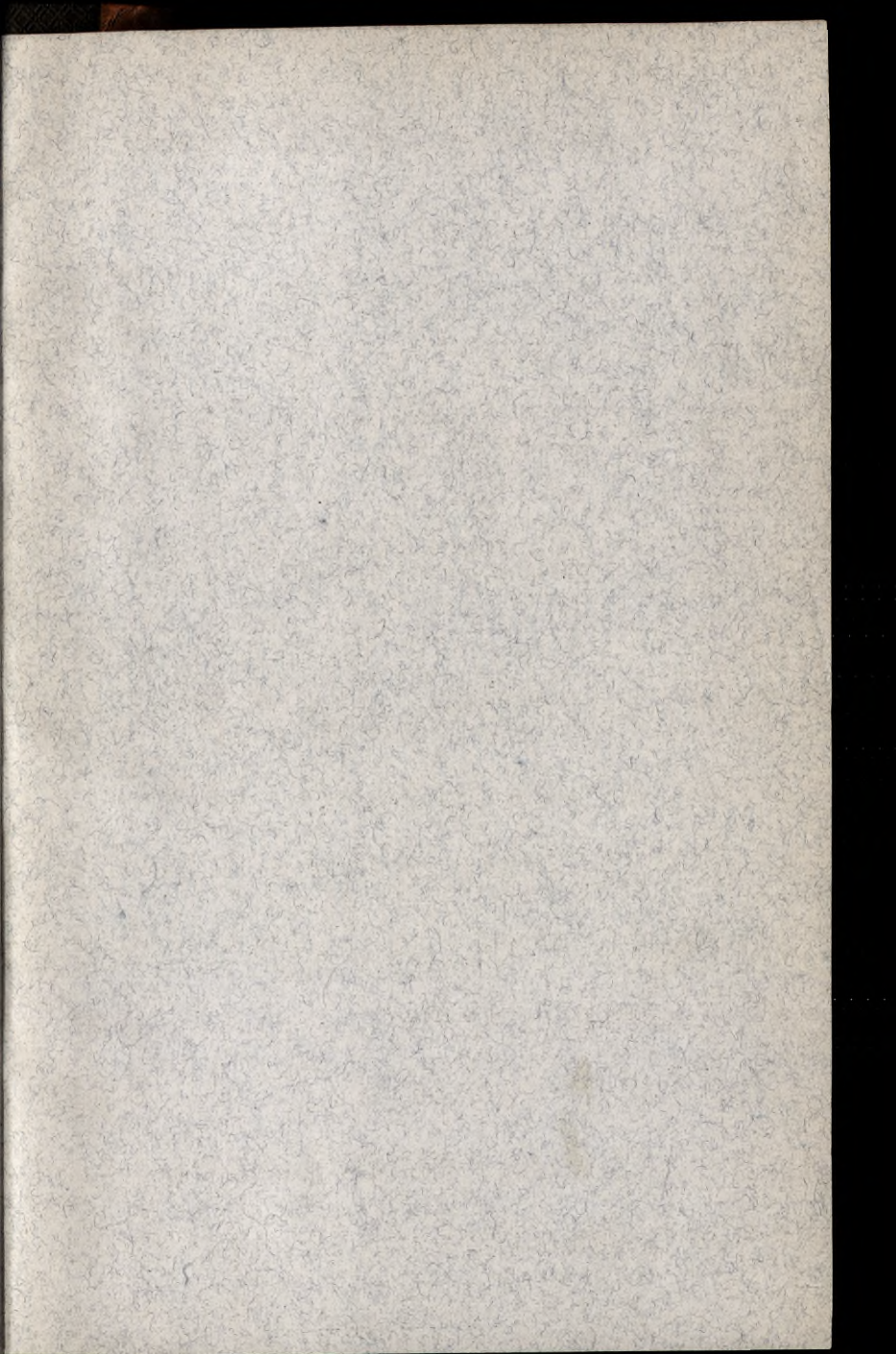
Ignaberga sockenbor hade beväpnat sig efter bästa förmåga. Största delen var dock försedd med bössor, några hade pistoler, somlige hötjugor, de fleste grofva påkar och gårdsgårdsstörar. Ehuru beväpningen var så mångsidig, var likväl denna flock, uppgående till öfver hundra man, ganska farlig för snapphanarne, upptänd som den var af begär att befria hembygden från dess plågoris.

Då ignabergarne stodo färdige till afmarsch, uppsteg den gamle själasörjaren på en vid södra kyrkogårdsporten liggande sten, så att han skulle synas af allt folket.

»Mätte Gud allsmäktig vara med eder», sade han med klangfull stämma. »Min höga ålder förbjuder mig att följa med, såsom jag skulle vilja göra. Men om mina böner kunna uträtta något för er seger öfver stigmännen och mordbrännarne, så skall jag inte förtrötts i att bedja. I hafven vagnar med eder, ser jag. Sen bara till att I säkert binden desse ursinnige banditer, ty om I låten en enda af dem komma undan, kunnen I vara säkra på, att de sedermera skola göra allt för att hämnas sine kamraters olycksöde och bereda eder ofärd. Gån med Gud och kommen hem med seger.»

Den modiga skaran satte sig derefter i marsch mot den af alla med en viss rysning alltid sedda skogen, som kanske i sitt inre dolde saker och ting, aldrig skådade af ett menkligt öga.

När det började lida till den tid, då Elsa skulle komma hem voro tillrustningarne till hennes festliga mottagande redan i ordning. Hela bandet hade snyggat upp sig, så mycket i dess makt stod, ty kapten Severin skulle ju denna dag bjuda på förtäring, hvar under den unga brudens skål mer än en gång borde drickas. De på åtskilliga håll stulne klädespersedlarne kommo nu väl till pass och utdelades af kap-

Historiskt-Romantiska Berättelser.

Af **J. O. Åberg.**

- Erik Ollikainen, pris 1 krona.
Sporfvens pistol, pris 50 öre.
Sammansvärjningen i Krakau, pris 50 öre.
Karl XII:s värja, pris 75 öre.
Ett qvinnodåd, pris 35 öre.
Lots-Jakob, pris 1 krona.
Skräddarne i Greiffenhagen, pris 30 öre.
Karl XII som fångvaktare, pris 50 öre.
Lasse i gatan, pris 60 öre.
Banér i säcken, pris 1 krona.
Måns Lurifax, pris 75 öre.
Snapphanarne, pris 2 kronor.
Den siste karolinen, pris 60 öre.
Mjölmarfickan vid Lützen, pris 50 öre.
Under Snapphane-eken, pris 1 krona.
Öfverlöparen, pris 50 öre.
Länsmannen, pris 60 öre.
Svenskarne på Hammershuus, pris 1,75.
Kapten Severin, pris 1,25.
I hälvägen, pris 75 öre.

Af **Sylvia.**

- Magdalena Rudenschöld, pris häftad 4,50, inb. 5,50.
Axel Fersen och Marie Antoinette, pris häftad 2,50, inb. 3,50

Af **Lodbrok.**

- Fänrik Flinks minnen från trettioåriga kriget, häftad 3,75,
inb. 5 kr.
Fröken Bärfelts Hemlighet, pris häftad 6 kr., inb. 8 kr.

Iske Historiska Romauer.

Af **Lodbrok.**

- Nybygget vid Vargkullen, pris häftad 4,50, inb. 5,50..
Millionärens dotterson, pris häftad 3 kronor, inb. 4 lkr.